

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ»

На правах рукопису

Лимич Юлія Василівна

УДК 330.322:330.341.1:330.34(043.3/.5)

МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНО-
ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Спеціальність: 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата
економічних наук

Науковий керівник

Лицур Ігор Миколайович
доктор економічних наук,
професор

Київ – 2015

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	11
1.1 Системна сутність категоріальних понять механізмів інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку	11
1.2 Чинники формування інноваційно-інвестиційної політики економічного розвитку	29
1.3 Підходи до оцінювання та управління інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку.....	43
Висновки до розділу1.....	54
РОЗДІЛ 2 СУЧАСНИЙ СТАН І ПРІОРИТЕТИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ.....	56
2.1 Діагностика сучасного стану інноваційного-інвестиційного розвитку в Україні.....	56
2.2 Ресурсно-функціональне забезпечення формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку.....	72
2.3 Сучасні пріоритети формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку.....	94
Висновки до розділу 2.....	108
РОЗДІЛ 3 БУДОВА МЕХАНІЗМІВ ТА СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ.....	111
3.1 Структурно-функціональні ознаки механізмів формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку.....	111

3.2 Матриця вибору ефективного варіанту інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку.....	126
3.3 Напрями реалізації стратегії формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку.....	145
Висновки до розділу 3.....	162
ВИСНОВКИ.....	164
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	169
ДОДАТКИ	192

ВСТУП

Актуальність теми. Суттєві труднощі, з якими останнім часом стикається економіка України, як ніколи, підкреслюють необхідність підвищення уваги суспільства, бізнесу та держави до проблем інноваційно-інвестиційного розвитку. В умовах загострення боротьби за ринки збуту, обмеженості доступу до фінансових ресурсів найбільші можливості мінімізації втрат для швидкого відновлення економічних показників матимуть насамперед ті країни, які змогли сформувати високоефективну економіку, засновану на постійному вдосконаленні виробничих процесів, створенні інноваційної продукції, оптимізації систем управління, високій інноваційній культурі населення загалом та управлінських кіл зокрема.

Налагоджений процес відтворення інноваційно-інвестиційного потенціалу національної економіки створить необхідні передумови для нарощення виробництва конкурентоспроможної продукції та інтенсивного економічного зростання. У свою чергу, це потребує відповідного організаційного механізму формування та використання потенціалу.

Результати досліджень теоретичних і практичних проблем сутності, структури, умов формування й реалізації інноваційного та інвестиційного потенціалів ринкової економіки, розвитку національної інноваційної системи висвітлено в роботах таких вітчизняних та зарубіжних дослідників, як: О. Алимов, О. Амоша, В. Базилевич, Л. Беззубко, Є. Бельтюков, Л. Борщ, В. Бочарова, З. Варналій, Л. Волощук, В. Геєць, Н. Гражевська, Н. Дучинська, П. Єщенко, А. Жетписпаєв, Е. Забарна, В. Захарченко, В. Зянька, Р. Кармов, В. Кириленко, К. Клімова, М. Ковальов, К. Ковтуненко, Д. Кокурін, О. Кузьмін, В. Лисюк, І. Лицур, М. Меркулов, В. Микитенко, П. Нікітенко, М. Нікіфорова, С. Онишко, А. Пересада, О. Ульянченко, Л. Федулова, С. Філіппова, С. Харічков, Т. Черкасова, Л. Шинкарук, Ю. Яковець.

У сучасній зарубіжній літературі проблематика інноваційно-інвестиційного розвитку економічних систем знайшла відображення у працях А. Алчіана, П. Кругмана, М. Портера, С. Соете, Дж. Стігліца, К. Фрімена, У. Шарпа. В окремих дослідженнях інноваційно-інвестиційна система розглядається лише як кінцева мета відповідної національної політики, а не як її ключовий інструмент. Не розроблені рекомендації з підвищення ефективності формування та використання інноваційного та інвестиційного потенціалу економічного розвитку.

Значимість цих проблем у контексті глобальної модернізації потребує проведення подальших досліджень у галузі теоретичного визначення сутності інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку, механізмів його формування та використання, розробки рекомендацій щодо його оцінювання й державного регулювання. Саме це зумовило вибір теми дисертаційного дослідження, його актуальність, мету, завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Наукові результати, теоретичні положення і висновки дисертаційного дослідження безпосередньо пов'язані з тематикою науково-дослідних робіт Державної установи «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», зокрема темами: П-1-11(01) «Формування стратегічного потенціалу сталого розвитку України» (номер державної реєстрації 0111U000324, IV квартал 2011 р.) і П-2-12(8), у межах якої дисертантом розроблені рекомендації з підвищення ефективності механізмів формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку; «Формування системи оцінювання потенціалу сталого розвитку України» (номер державної реєстрації 0111U010578, 2012-2014 рр.), де дисертантом розроблено матрицю вибору ефективного варіанта формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку (довідка №01-11/93 від 18.03.2015 р.).

Мета і задачі дослідження. Мета дослідження полягає в поглибленні теоретичних та розробленні методично-прикладних засад формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку України.

Досягнення мети роботи зумовило необхідність вирішення наступних завдань:

– розкрити сутність основних категоріальних понять, що стосуються формування та використання інноваційного й інвестиційного потенціалу економічного розвитку;

– визначити пріоритети формування й нарощення інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку;

– обґрунтувати системно-структурну будову механізму формування інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку;

– запропонувати конструктивну модель механізму використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку;

– розробити рекомендації щодо матричного вибору ефективного варіанта формування інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку;

– обґрунтувати напрями реалізації стратегії формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку.

Об'єктом дослідження є процеси формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та методично-прикладних засад побудови механізмів формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку.

Методи дослідження. Методологічною і теоретичною основою дослідження є розробки зарубіжних та вітчизняних учених у галузі теорії та практики економіки й управління національним господарством, закони України, постанови Кабінету Міністрів України у сфері макроекономічного регулювання та прогнозування, імплементації різнопланових політик. Для

досягнення поставленої мети використані такі загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: абстрактно-логічний – для виявлення логічних взаємозв'язків між елементами досліджуваної системи; деталізації та синтезу, SWOT-аналіз – для виокремлення найвагоміших факторів впливу; економетричні – для розрахунку темпів макроекономічної динаміки.

Інформаційною базою дослідження стали нормативно-правові акти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Державної податкової адміністрації України, Державної служби статистики України, монографічні видання вітчизняних і зарубіжних економістів, результати власних досліджень автора.

Наукова новизна одержаних результатів. Сформульовані та обгрунтовані в дисертаційній роботі основні положення, висновки і рекомендації розв'язують важливе наукове завдання щодо розроблення механізмів формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку в Україні. Науковою новизною відзначаються такі теоретичні та методичні результати дисертаційної роботи:

вперше:

– запропоновано парадигму: механізму формування інноваційно-інвестиційного потенціалу, який визначено як систему причино-наслідкових та обернених зв'язків між усіма елементами потенціалу в усіх сферах національної економіки та різних рівнях господарювання для підвищення ефективності його застосування; механізму використання інноваційно-інвестиційного потенціалу, в основі якого лежить узгодження приватних і суспільних інтересів на основі зміни економічної структури національного господарства, здійснення моніторингу діяльності суб'єктів економіки, удосконалення нормативно-правового, інформаційно-аналітичного та кадрового забезпечення процесу залучення інвестиційних ресурсів, що знаходить вираз у цілях, формах і результатах їхньої взаємодії на всіх рівнях;

удосконалено:

– *трактування поняття «інноваційно-інвестиційний потенціал економічного розвитку на засадах сталості», яке, на відміну від існуючих, визначається як здатність економічної системи зі збалансованою екологічною та соціальною складовими розвитку до здійснення інноваційної діяльності за наявності сприятливого інвестиційного середовища, необхідного для створення умов безпечного функціонування та реалізації економічних інтересів через запобігання або нейтралізацію дії внутрішніх і зовнішніх загроз;*

– *обґрунтування напрямів реалізації стратегії формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу, відмінною ознакою яких є регулювання та контроль його стану, на основі процесу підготовки, прийняття та реалізації рішень щодо формування та максимального використання сукупного потенціалу з метою ефективного розвитку галузей національної економіки.*

набули подальшого розвитку:

– *пріоритети формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку, суть яких полягає в забезпеченні сприятливих організаційно-правових умов реалізації потенціалу через стимулювання припливу вітчизняних та іноземних інвестицій в стратегічні для галузі національної економіки та здійснення прямого державного замовлення на інноваційну продукцію;*

– *підходи до вибору ефективного варіанта інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку, що, на відміну від загальновідомих, на основі матричного об'єктивного аналізу чинників зовнішнього та внутрішнього середовища дає змогу підвищувати конкурентоспроможність економіки, гарантувати економічну безпеку та впливати на інтеграцію держави у високотехнологічне конкурентне середовище.*

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони дали змогу розробити конкретні науково обґрунтовані пропозиції, визначити

шляхи вдосконалення механізмів формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку.

Науково-аналітичні матеріали щодо залучення інвестицій в екологоорієнтовані проекти та сектори економіки використано Науково-дослідним економічним інститутом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України у процесі виконання комплексної теми «Дослідження трансформації національних економік у рамках реалізації «зеленого» курсу та оцінювання його впливу на економічний і соціальний розвиток» (довідка № 8-14 від 20.06.2014 р.); методологічні та практичні підходи до обґрунтування механізму формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку – Державною установою «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України» (довідка № 01-11/93 від 18.03. 2015 р.).

Основні теоретико-методологічні результати дисертаційного дослідження впроваджено в навчальних курсах «Бізнес планування», «Корпоративне управління» і «Контролінг» Академії праці, соціальних відносин і туризму при підготовці фахівців з менеджменту організацій і адміністрування (довідка № 01/16-111 від 06.04.2015 р.)

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною науковою працею, в якій викладено авторський підхід щодо формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку. Сформульовані наукові положення, висновки та рекомендації, які винесено на захист, одержані особисто автором і є його самостійним науковим доробком. Із наукових публікацій, що видані у співавторстві, використано лише ті ідеї і положення, які є результатом досліджень.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні та методичні положення і висновки дисертації апробовано на таких міжнародних науково-практичних конференціях: «Пріоритети науково-технічного розвитку: проблеми та механізми реалізації» (м. Київ, 2012 р.); «Проблеми забезпечення

сталого економіки в країні» (м. Дніпропетровськ, 2012 р.); «Сучасна економічна наука: теорія та практика» (м. Одеса, 2012 р.); «Економіка: сучасні проблеми та перспективи розвитку» (м. Львів, 2012 р.); «Сталий розвиток підприємств, регіонів, країн» (м. Дніпропетровськ, 2012 р.); «Глобальні та локальні проблеми економіки: шляхи їх вирішення» (м. Київ, 2012 р.); «Економічні підсумки 2012 року: досягнення та перспективи» (м. Сімферополь, 2012 р.); «Пріоритети науково-технічного розвитку: проблеми та механізми реалізації» (м. Київ, 2013 р.); «Транснаціоналізація економічних систем: тенденції та перспективи розвитку» (м. Миколаїв, 2014 р.); «Формування та ефективність використання фінансових ресурсів в економічній діяльності» (м. Чернігів, 2014 р.); «Розвиток національної економіки: теорія та практика» (м. Івано-Франківськ, 2015 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 20 наукових праць, з них: 9 статей у фахових виданнях України, у т.ч. 6 статей у наукових журналах, 1 стаття у збірниках наукових праць, 2 – у виданнях, що включені у міжнародні наукометричні бази; 1 стаття – у іноземному фаховому виданні; 9 – доповідей і тез доповідей на науково-практичних конференціях; 1 стаття – у інших виданнях. Загальний обсяг публікацій становить 7,23 д.а., з яких 6,53 д.а. належить особисто автору.

Структура та обсяг роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 210 найменувань – на 22 сторінках, 4 додатків – на 18 сторінках. Повний обсяг дисертації – 210 сторінок, з них 162 сторінки основного тексту, який включає 16 таблиць (5 з яких займають повну площу сторінки) та 17 рисунків (3 з яких займають повну площу сторінки).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

1.1 Системна сутність категоріальних понять механізмів інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку

Передумовою довготривалого економічного зростання України є наукові надбання та їх технологічне застосування, що створюють можливість підвищувати конкурентоспроможність економіки, гарантувати економічну безпеку та впливають на інтеграцію держави у високотехнологічне конкурентне середовище. В умовах глобалізації та посилення світової конкуренції актуальність досліджень у сфері інноваційно-інвестиційної діяльності набуває особливого значення. Світовий досвід доводить, що інтенсивність інноваційно-інвестиційної діяльності суттєво впливає на рівень економічного розвитку. Економічне зростання країни повинно забезпечуватись провідною роллю науково-технічного прогресу та інтелектуалізацією основних складових виробництва в усіх сферах економіки [126].

В Україні одним із негативних наслідків перехідного періоду в економіці стало різке зниження показників інноваційної діяльності у виробництві. Це означає, що інноваційні кошти здебільшого витрачались не на фінансування розвитку вітчизняної науки, а на зміцнення іноземних компаній шляхом придбання готової наукоємної продукції. І тому важливою на даний момент є правильний вибір стратегії розвитку інноваційно-інвестиційної сфери, що спрямований на подолання технологічного відставання національної економіки та перехід на інноваційний шлях розвитку [142, с. 333].

Питання переходу України до інноваційної моделі розвитку привертає до себе дедалі більшу увагу науковців, політиків, практиків бізнесу. Цілком слушними є їхні погляди, що створення належних стимулів для поширення інноваційної моделі економічної поведінки українського бізнесу стало пріоритетним завданням політики держави.

Поділяючи їх погляди, зазначимо, що інноваційна діяльність підприємств сьогодні є об'єктом поєднання інтелектуальних, фінансових, матеріальних та інших процесів укладання ресурсів з метою насамперед отримання економічного ефекту. Розв'язання проблем активізації інноваційної діяльності підприємств можливе за умови наукового обґрунтування й спроможності суб'єктів господарювання до неї, наявності у них передусім необхідного інноваційного потенціалу.

У сучасних наукових виданнях термін потенціал (від лат. *potentia*) тлумачиться як засоби, запаси, джерела, що можуть бути використані [145, с. 255]. Водночас у словниках (наприклад, під редакцією В. Бутромєєва та ін.) наводяться дві дефініції цього поняття: перша визначає його як сукупність наявних засобів, можливостей, джерел, друга – як суто фізичний аспект: точкову енергетичну характеристику будь-якого силового поля [145, с. 275].

У «Великій Радянській Енциклопедії» потенціал трактується як сила, потужність, можливість, здатність, що існує в прихованому вигляді і здатна проявитися за певних умов [26, с. 428]. «Великий енциклопедичний словник» визначає його, по-перше, як засоби, запаси, джерела, що є в наявності і які можуть бути мобілізовані, приведені в дію, використані для досягнення визначених цілей, реалізації плану, розв'язання завдання; по-друге, як можливості окремої особи, суспільства, держави в конкретній галузі, зокрема економіці [27, с. 544].

Зазначені трактування змісту поняття потенціал дають змогу зрозуміти його природу та основну сутність. Остання розкривається через три

взаємопов'язані та взаємозалежні ознаки: його зміст – засоби, запаси, ресурси; здатність, можливість та необхідність мобілізації цих ресурсів, засобів; мету мобілізації і використання зазначених ресурсів. Відтак реалізація потенціалу загалом, як й інноваційно-інвестиційного зокрема, потребує наявності всіх трьох його складових, іманентно притаманних умов. По-різному трактують поняття потенціал вітчизняні та іноземні вчені (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1 – Трамбування сутності поняття потенціал різними науковцями*

Дослідник	Трамбування
Г. Нойбауер	Засоби, запаси, джерела, що можуть бути використанні для вирішення певного завдання, досягнення визначеної мети, можливості суспільства, держави в певній сфері [116, с. 65]
Д. Черников	Сукупність необхідних для функціонування або розвитку системи різних видів ресурсів
Ф. Євдокимов, О. Мізіна	Ступінь потужності в будь-якому відношенні, сукупності засобів, необхідних для чого-небудь [50, с. 55]
Л. Абалкін	Узагальнена збірна характеристика ресурсів, прив'язана до місця і часу
Б. Мочалов	Сукупність накопичених ресурсів, їх використаних і невикористаних потенційних можливостей у сфері виробництва матеріальних благ та послуг з метою найбільш повного задоволення потреб суспільства
В. Архангельський	Засоби, запаси, джерела, які є в наявності і можуть бути мобілізовані для досягнення певної мети або розв'язання певного завдання
С. Кравченко, І. Кладченко	Здатність матерії переходити від можливості до реальності, з одного стану в інший. При цьому потенціал – це міра єдності досягнутого, котре може бути використане з певною метою, і можливого, тобто досяжного за певних умов [71]

*Джерело: розроблено автором.

Так, Г. Нойбауер та В. Архангельський розглядають його як засоби, запаси, джерела, що можуть бути використані для вирішення певного завдання чи досягнення мети, можливості окремої людини, суспільства, держави у певній сфері [116, с. 65], С. Кравченко та І. Кладченко – як здатність матерії переходити від можливості до реальності, з одного стану в інший (наприклад, від старого до нового) [72].

Отже, виходячи з наведених тлумачень терміна потенціал, можна охарактеризувати як складне, багатоманітне поняття, що поєднує насамперед ресурси, засоби, джерела, необхідні для функціонування системи, котрі в разі реалізації можливості їх мобілізації і використання за певних умов здатні надати розвитку системи якісно нового імпульсу.

Загальновідомо, що стрімкий економічний і науково-технологічний розвиток розвинених економік у другій половині ХХ ст. пов'язаний зі значною кількістю винаходів та нововведень. Поява інновацій, які суттєво вплинули на продуктивність праці та витрати виробництва, стала результатом дії науково-технічного прогресу. Відповідно трансфер технологій, імплементація нововведень у виробництво потребують великих фінансових ресурсів, інвестицій, що й обумовлює поєднання категорій інновації та інвестиції.

Категорія інноваційно-інвестиційний потенціал (ІІП) стала об'єктом дослідження зарубіжних науковців у середині 70-х рр. ХХ ст. Найчастіше вони розкривають сутність ІІП шляхом аналізу його структури, виділяючи дві його, взаємодоповнюючі підсистеми – інноваційний та інвестиційний потенціали.

Варто зазначити, що інноваційна система загалом та інноваційний потенціал зокрема є основою, ресурсною базою інтенсивного економічного розвитку держави [162, с. 56].

З огляду на основну ознаку сутності інноваційного потенціалу як чинника економічного розвитку можна виділити шість підходів до його тлумачення (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2 – Трактування поняття інноваційний потенціал зарубіжними та вітчизняними дослідниками*

Підхід, зріз	Дослідник	Трактування
1.Складова інтелектуального потенціалу	С. Лапін [74, с. 37-38]	Разом з інформаційним потенціалом є складовими частинами інтелектуального потенціалу підприємства, котрі допомагають підвищити рівень і ефективність технологій
2. Інтегральна сукупність потенціалів і складова економічного потенціалу	Н. Папп [125, с. 98]	Єдність і взаємодія наукового, освітнього, управлінського і модернізованої частки освітнього потенціалу
3.Здатність системи до зміни досягнення нового стану	Е. Марченко М. Разумова [104]	Здатність, можливість системи до трансформації фактичного порядку речей у новий стан з метою задоволення існуючих або нових виникаючих потреб
	Л. Беззубко [20, с. 11]	Характеристика здатності системи до зміни, удосконалення, прогресу
4.Сукупність ресурсів, що забезпечують здійснення інноваційної діяльності	І. Балабанов [16, с. 201]	Сукупність різних видів ресурсів, включаючи матеріальні, фінансові, інтелектуальні, науково-технічні, необхідні для здійснення інноваційної діяльності
5.Ступінь здатності й готовності економічного суб'єкта здійснювати інноваційну діяльність	В. Василенко [65, с. 9]	Здатність господарства виробляти нову, наукоємну продукцію, що відповідає вимогам ринку
	І. Капітан [67, с. 130]	Передбачає реальну або ймовірну спроможність підприємства виконувати цілеспрямовану роботу у сфері розробки, виробництва і впровадження інноваційного продукту

*Джерело: систематизовано автором.

Прихильники першого підходу позиціонують інноваційний потенціал як «нагромаджену визначену кількість інформації щодо результатів науково-технічних робіт, винаходів, дослідно-конструкторських розробок, прикладів нової техніки та продукту [43, с. 29]. Цікавим є підхід спеціалістів Інституту

стратегічних інновацій, згідно з яким інноваційний потенціал розглядається як ядро загального підприємницького потенціалу підприємства, органічно входячи до його складових – науково-технічної, виробничо-технологічної, фінансово-економічної сфери діяльності.

Досить поширеним є ототожнення інноваційного потенціалу з науково-технологічним. Другий підхід розкриває інноваційний потенціал як підсистему більш складної категорії – частину економічного потенціалу, що забезпечує розвиток науки і техніки і впровадження їх досягнень в економіку, забезпечуючи тим самим її зростання.

На думку Е. Марченко та М. Разумова, категорії інноваційний потенціал та науково-технологічний потенціал перебувають на одному рівні, однак саме в першому реалізується другий [104, с. 11]. Отже, ефективне використання інноваційного потенціалу забезпечує перехід від прихованої можливості до реальної.

С. І. Архієреєв та Т. В. Тарасенко вважають, що інноваційний потенціал відображає можливість подальшого вдосконалення інновацій, виникнення на їх основі інших, а також поширення їх на нові галузі й отримання соціоекономічного ефекту. На їхню думку, «інноваційний потенціал країни є сукупністю способів і можливостей в галузі освіти і виробництва, які втілюють новітні досягнення і НТП» [13, с. 5]. Іншими словами, інноваційний потенціал економіки країни – це сукупність науково-технічних, фінансово-економічних, виробничих, соціальних і культурно-освітніх можливостей, необхідних для забезпечення інноваційного розвитку економіки. Аналогічної думки дотримується і російський дослідник Д. Кокурін, зазначаючи, що «інноваційний потенціал містить невикористані, приховані можливості нагромаджених ресурсів, які можуть бути задіяні для досягнення цілей економічних суб'єктів» [69, с. 111].

Прихильники п'ятого підходу трактують інноваційний потенціал як «здатності різних галузей народного господарства виробляти наукомістку продукцію, що відповідає вимогам світового ринку» [136, с. 131]; «сукупність факторів і умов, необхідних для здійснення інвестиційного процесу» [115, с. 55].

Шостий зріз нарешті, поняття інноваційного потенціалу економічної системи розкриває як комплексну характеристику підприємства-новатора, на відміну від окремих характеристик його діяльності, виробничого, економічного, науково-технічного, кадрового [52, с. 20]. Він характеризує стан внутрішнього середовища організації, яка включає об'єктивні й суб'єктивні фактори.

Також учені трактують це поняття як «сукупність науково-технічних, технологічних, інфраструктурних, фінансових, правових, соціокультурних і інших можливостей, що забезпечують сприйняття й реалізацію нововведень, тобто одержання інновацій» [92, с. 25], що розкриває кінцеву мету використання зазначених ресурсів – створення інновацій.

Іншими словами, таке тлумачення інноваційного потенціалу виражає здатність, готовність, наявність можливості створювати і реалізовувати інновації. При цьому під здатністю розуміють наявність і збалансованість структури компонентів потенціалу, а під готовністю – достатність рівня розвитку потенціалу для формування інноваційної моделі економіки [105].

Таким чином, інноваційний потенціал можна охарактеризувати як складову економічного потенціалу, яка містить систему ресурсів, здібностей та можливостей, котрі забезпечують спроможність і здатність здійснювати інноваційну діяльність, упровадження досягнень НТП, розробки та реалізації нововведень та підтримку інноваційного процесу, переходу в якісно новий стан розвитку з метою досягнення конкурентоспроможності економіки.

Загальновідомо, що сутність будь-якого предмета чи об'єкта пізнається через його структуру. Щодо інноваційного потенціалу, то найчастіше науковці

виділяють три основні його складові: ресурсну, результативну та внутрішню. Слід зазначити, що таке структурування, запропоноване Д. Кокуріним [69, с. 126], було доповнене вітчизняним дослідником Л. Беззубком, який додатково виокремив четверту складову інноваційного потенціалу – інноваційну культуру (рисунок 1.1).

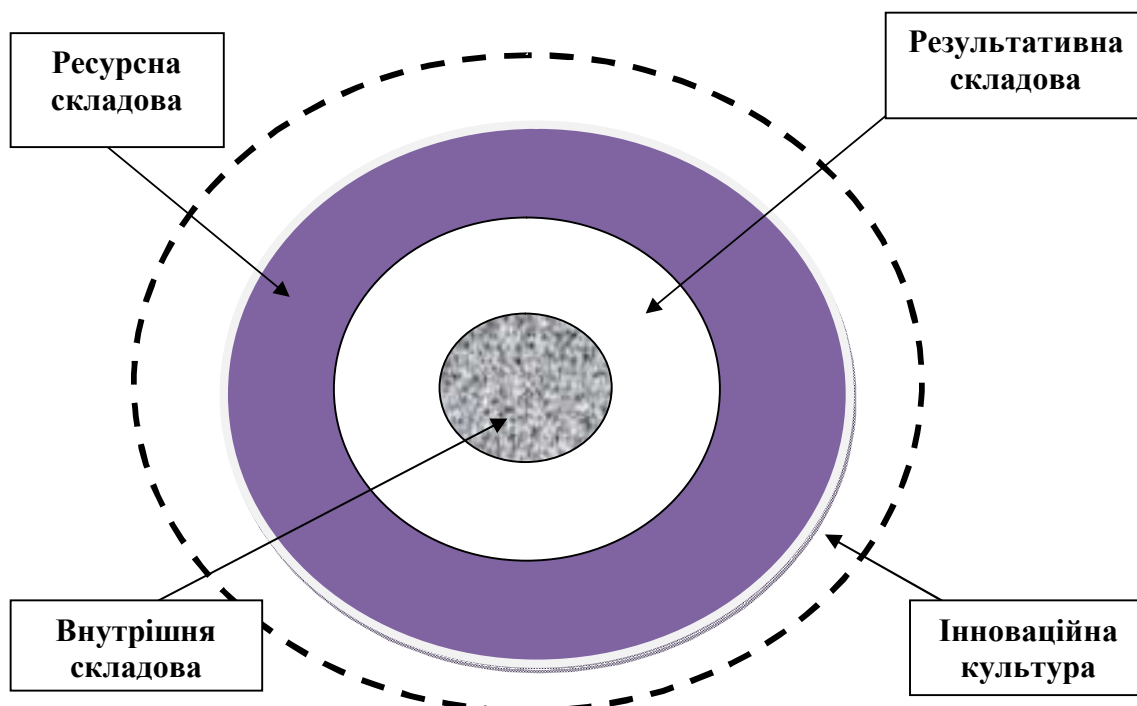

Рисунок 1.1 – Структура інноваційного потенціалу [20, с. 13]

Ресурсна складова інноваційного потенціалу є її основним фундаментальним елементом та безпосередньо впливає на формування інноваційного потенціалу. Він містить у собі компоненти, що мають різне функціональне призначення: фінансові, матеріально-технічні, інформаційні, людські та інші види ресурсів.

Так, наприклад, фінансові ресурси є органічною єдністю ресурсів, що складає множину фінансових запасів та джерел, які в будь-який час можуть бути акумульовані для досягнення певних цілей або виконання завдань.

Важливість цих ресурсів пояснюється їх участю у фінансовому забезпеченні інноваційної діяльності, тобто фактично це фінансова потужність економічного суб'єкта.

Матеріально-технічні ресурси своїм речовинно-матеріальним підґрунтям забезпечують техніко-технологічну базу інноваційного потенціалу, що в подальшому впливатиме на інноваційну діяльність [28, с. 51–52].

Інтелектуальна складова інноваційного потенціалу характеризується кадровими ресурсами та науково-технічною інформацією.

Найважливішим ресурсом інтелектуальної складової інноваційного потенціалу виступає науково-технічна інформація. Інформаційні ресурси відіграють неабияку роль в процесі інтелектуального розвитку господарської структури: по-перше, вони являються вихідним матеріалом будь-якої науково-дослідної роботи, по-друге, вони виступають результатом НДДКР. Використання результатів інтелектуального розвитку господарської структури в процесі впровадження інновацій у виробництво відбувається на основі передачі інформації.

Інтелектуальна складова визначає можливості генерації та сприйняття ідей, задумів новацій і доведення їх до рівня нових технологій, конструкцій, організаційних і управлінських рішень[128]. Це передбачає наявність на підприємстві фахівців з високою фаховою підготовкою та творчими здібностями, здатних застосовувати свої знання і уміння для продукування нових практично орієнтованих знань, втілювати їх в інновації конкретної спрямованості, що відповідають потребам ринку.

Термін «інтелектуальний потенціал» часто вживається з терміном «інновації», оскільки інноваційний процес, створення і використання нових технологій є однією з форм реалізації інтелектуального потенціалу [146].

Важливим елементом інноваційного потенціалу є його результативна складова, що виражає мету використання інноваційного потенціалу – створення

або покращення товару, удосконалення технології виробничого процесу. Фактично цей компонент визначає можливості відтворення, нагромадження і збільшення інших складових потенціалу, особливо ресурсного. Водночас ефективне поєднання і використання ресурсної компоненти створює передумови для реалізації результативної складової. Саме в цьому й полягає діалектика взаємозв'язку елементів інноваційного потенціалу.

Внутрішня складова інноваційного потенціалу є не що інше, як механізм, що забезпечує поєднання і використання ресурсної та результативної компоненти. Вона характеризує цілеспрямованість інноваційної діяльності, можливість досягнення поставлених цілей та виконання завдань, включає способи і методи управління інноваційним процесом. Іншими словами, ця складова відповідає за всі етапи реалізації останнього, включаючи створення і генерацію нового продукту, його вдосконалення, забезпечуючи зв'язок виробництва з наукою через трансфер технологій й виробництва з ринком, реалізуючи ідеї, вимоги та запити споживчого попиту.

Інноваційна культура як компонент інноваційного потенціалу являє собою ступінь сприйнятливості організації (регіону, країни) до нововведень, досвід упровадження нових проектів, політик менеджменту у сфері інновацій, відношення персоналу (людей) до новацій [20, с. 17]. Ця складова є каталізатором відтворення інновацій.

Іншою підсистемою ІІ є його інвестиційний потенціал, що органічно співіснує з інноваційним, взаємодоповнюючи один одного. Діалектика їх взаємодії полягає в тому, що реалізація інвестиційного потенціалу здатна забезпечити перехід від економічного зростання до інтенсивного економічного розвитку лише за умови залучення та використання інноваційного потенціалу. У свою чергу, інноваційний процес, генерування новацій, трансфер інновацій економічно обґрунтовані та можливі лише за наявності інвестиційних ресурсів.

На основі узагальнення наявних підходів виділено шість основних трактувань інвестиційного потенціалу (таблиця 1.3).

Таблиця 1.3 – Трактування категорії інвестиційний потенціал іноземними та вітчизняними науковцями*

Підхід до визначення	Дослідник	Трактування
1.Ресурси інвестицій	А. Алчіан [163, с. 80]	Упорядкована маса фінансових, технічних і трудових ресурсів, які спрямовуються в економіку і забезпечують розширення її можливостей вирішувати проблеми соціального розвитку
2.Здатність до освоєння ресурсів	А. Єгоров [47, с. 27]	Здатність економічної системи та її окремих суб'єктів освоювати інвестиційні ресурси
3.Можливість взаємодії інвестора та реципієнта	В.Соболев, В.Шердяков [140, с. 58]	Діалектика взаємодії інвесторів та реципієнтів інвестицій стосовно використання джерел довгострокового прогресивного розвитку в окремому господарському середовищі
4.Інвестиційна привабливість	Н. Мешко [105]	Сума окремих потенціалів, що характеризують основні макроекономічні параметри регіону і впливають на його інвестиційну привабливість
5.Ресурсне забезпечення розширеного відтворення	Н. Намлієва [111]	Можливості підприємства задовольняти потреби розширеного відтворення
6.Взаємодія інвестиційного попиту та пропозиції	В. Бочаров [30]	Реальна пропозиція інвестиційних ресурсів (капіталу), опосередкована конкретним (або потенційним попитом)

*Джерело: систематизовано автором.

Як економічну категорію інвестиційний потенціал учені почали досліджувати у 70-х рр. ХХ ст. Його насамперед ототожнювали з ресурсами, що дало змогу виділити основний його елемент – інвестиційні ресурси [163, с. 80].

У другій половині 80-х рр. під інвестиційним потенціалом стали розуміти не лише як обсяг ресурсів (і їх нагромадження), але і здатність економічної системи та її окремих суб'єктів освоїти ці ресурси [47, с. 27]. Тобто фактично, якщо основою першого підходу є дослідження формування цього потенціалу, то другий сконцентрувався на його реалізації.

Йдеться про трактування інвестиційного потенціалу як сукупності наявних ліквідних ресурсів і можливість економіки їх прийняти та використати на фінансування інвестицій у реальному секторі з метою задоволення сукупного інвестиційного попиту [114].

Сучасне трактування інвестиційного потенціалу відображає четвертий підхід [140, с. 58].

Заслуговує на увагу позиція російського дослідника В. Бочарова, згідно з якою інвестиційна діяльність відбувається в ринкових умовах, де на інвестиційному ринку взаємодіють його елементи, як інвестиційний попит і пропозиція [30].

Зауважимо, що в науковій економічній літературі існує підхід, за яким інвестиційний потенціал країни характеризується сукупністю макроекономічних показників, зокрема темпами економічного зростання, співвідношенням споживання і нагромадження, процентною ставкою, нормою прибутку, рівнем і динамікою інфляції, споживчим попитом населення, наявністю і співвідношенням чинників виробництва, ступенем розвитку інфраструктури тощо. Таким чином, наявність цих умов свідчить про інвестиційну привабливість економіки.

Вітчизняний дослідник Л. Беззубко розглядає інвестиційний потенціал як кількісний показник, що враховує основні макроекономічні характеристики, насиченість території факторами виробництва (природними ресурсами, робочою силою, основними засобами, інфраструктурою і т.д.), споживчий попит населення та інше [20, с. 7].

Дослідник К. Покатаєва на мезо- та макрорівні розглядає інвестиційний потенціал як комплексну характеристику сукупної здатності економіки регіону або держави щодо здійснення інвестиційної діяльності в усіх сферах, що охоплює не тільки наявний інвестиційний капітал, але й об'єктивні передумови для інвестування, тобто самовизначається рівнем розвитку й ефективності часткових потенціалів [129, с. 264]. До останніх належать економічний, фінансовий, виробничий, ресурсно-сировинний, інноваційний, трудовий, інституціональний, інфраструктурний, і соціальний потенціали регіону чи держави.

Таким чином, інвестиційний потенціал економіки – це система фінансових, трудових, технічних ресурсів, що забезпечують інвестиційну привабливість економіки, відображають здатність до інвестування та до абсорбції капіталу з метою задоволення потреб розширеного відтворення.

Інвестиційний потенціал органічно співіснує з інноваційним потенціалом взаємодоповнюючи один одного. Діалектика взаємодії інноваційного та інвестиційного потенціалу полягає в тому, що реалізація інвестиційного потенціалу здатна забезпечити перехід від економічного зростання до інтенсивного економічного розвитку лише за умови залучення та використання інноваційного потенціалу. В свою чергу, інноваційний процес, генерування новацій та трансфер інновацій економічно обґрунтовані та можливі лише за наявності інвестиційних ресурсів [161].

Результати аналізу виявили, що дослідженню ІІІ потенціалу на макрорівні приділяється недостатньо уваги з боку дослідників. Вітчизняний

науковець Н. Мешко розглядає інвестиційно-інноваційний потенціал держави як сукупність потенціалів регіонів, посилену ефектом синергії і організаційним механізмом цілеспрямованої державної політики на сталий економічний розвиток та зміцнення міжнародного становища держави [105].

Відповідно ІІІ регіону він визначає як максимальну спроможність суб'єктів ринку та складових фінансової інфраструктури генерувати інвестиційні ресурси, трансформувати їх в інноваційні продукти і процеси, ефективно використовуючи характерні регіональні особливості, забезпечуючи стаке економічне зростання та реалізацію соціально-економічних програм регіону [105].

Водночас вітчизняний економіст Е. Забарна трактує ІІІ як здатність господарської одиниці розвиватися на власній основі в майбутньому, що підкріплена сукупністю наявних ліквідних ресурсів і можливостей економіки їх використовувати на фінансування інвестицій з метою динамічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності [52, с. 117].

На нашу думку, таке визначення є найбільш доцільним та найповніше висвітлює зміст ІІІ, оскільки:

по-перше, розкриває суть цієї категорії як потенціалу через здатність (здібність);

по-друге, виявляє основу, фундамент його формування – наявні ліквідні ресурси, інвестиційні джерела;

по-третє, ураховує здатність економіки абсорбувати ці ресурси через можливість їх використання на фінансування інвестицій, інноваційну спрямованість реалізації ІІІ та основну мету – динамічний розвиток і підвищення конкурентоспроможності економіки.

Інноваційно-інвестиційний потенціал економічного розвитку містить дві складові: інноваційну та інвестиційну, що представлено на рисунок 1.2.

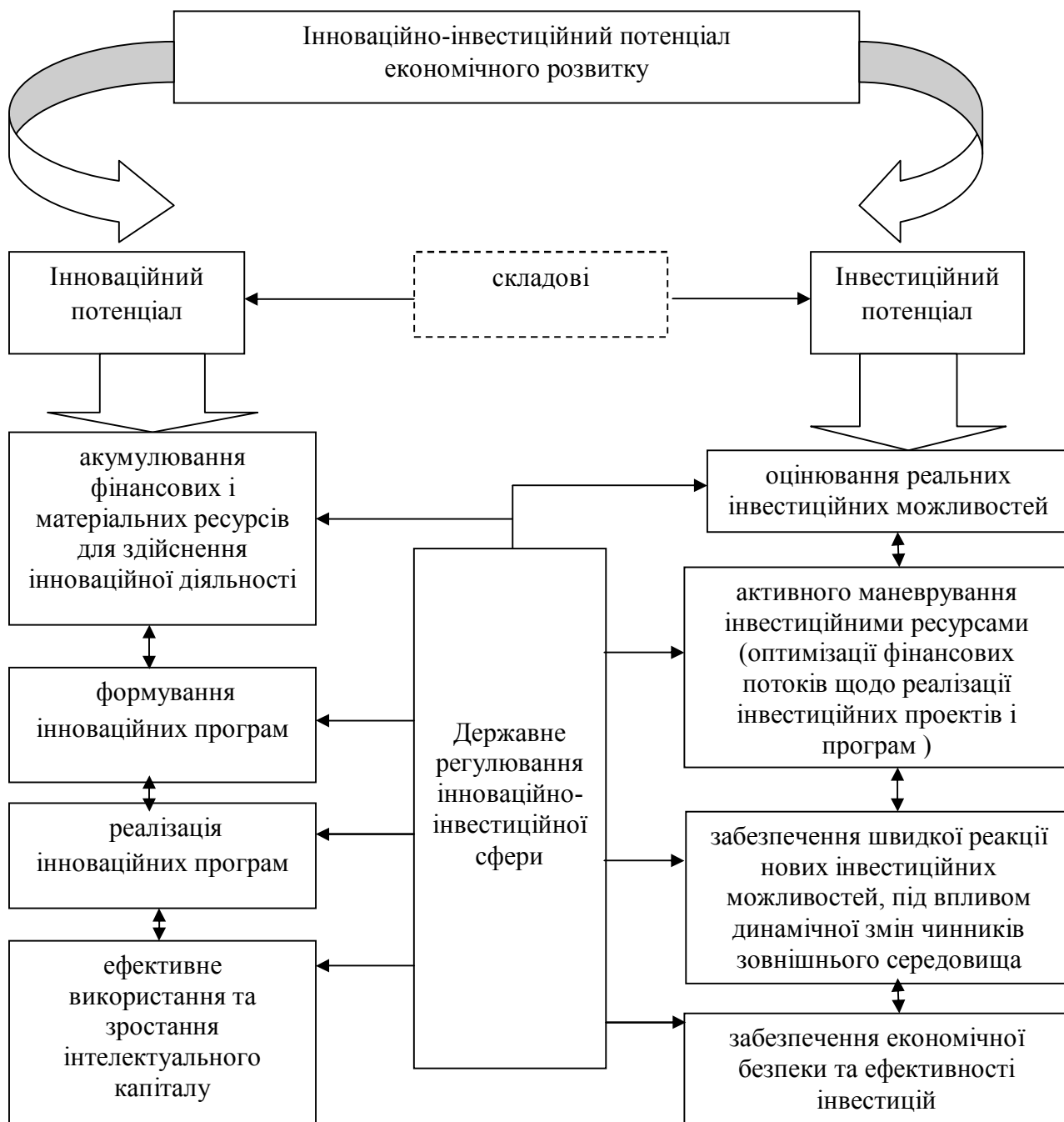

Рисунок 1.2 – Схема складових інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку (розроблено автором)

Інноваційний потенціал виражається через здатність до: акумулювання фінансових і матеріальних ресурсів для здійснення інноваційної діяльності; формування та реалізацію інноваційних програм; ефективного використання та зростання інтелектуального капіталу.

Під інвестиційною складовою пропонується розуміти здатність задіяти інвестиційний потенціал з метою підвищення інвестиційної привабливості та інвестиційної активності галузей, що створює потенційні можливості фінансового забезпечення інноваційних процесів, здійснювати фінансові та або реальні інвестиції.

Інвестиційна складова інноваційно-інвестиційного потенціалу характеризує здатність до: оцінювання реальних інвестиційних можливостей галузей; активного маневрування інвестиційними ресурсами (оптимізації фінансових потоків щодо реалізації інвестиційних проектів і програм); забезпечення швидкої реакції нових інвестиційних можливостей, під впливом динамічних змін чинників зовнішнього середовища; забезпечення економічної безпеки та ефективності інвестицій.

На основі зазначеного вище, поняття інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку на засадах сталості дефініційно визначено як *здатність економічної системи за збалансованню екологічною та соціальною складовими розвитку до здійснення інноваційної діяльності за наявності сприятливого інвестиційного середовища.*

Варто відмітити, що реалізація інноваційно-інвестиційного потенціалу неможлива без механізмів його формування та використання . Це в свою чергу вимагає розуміння сутності механізму.

Відтак, термін «механізм» (з грец. *mechanē* – машина) означає пристрій, що передає або перетворює рух; внутрішню будову, систему чого-небудь; сукупність станів і процесів, з яких складається певне явище [34, с. 523; 147, с. 516].

Поняття «механізм» використовується представниками різних наук, тому існує велика кількість підходів до визначення сутності даного поняття. Сучасні науковці розглядають термін «механізм» у різноманітних площинах:

«господарський механізм», «економічний механізм», «інституційний механізм», «механізм управління», «фінансовий механізм» тощо.

Аналіз літературних джерел щодо дослідження змісту поняття «механізм» з точки зору зв'язків між явищами і процесами дозволив нам виділити ряд підходів до його трактування. Розглянемо підходи до сутності понять «господарський механізм», «економічний механізм» та «інституційний механізм».

С. Мочерний вказує, що формування господарського механізму являє собою систему основних форм, методів і важелів використання економічних законів, розв'язання протиріч суспільного виробництва, реалізації форм власності, а також всебічного розвитку людини та узгодження його інтересів з інтересами колективу, класу, суспільства. Господарський механізм формується при взаємодії окремих ланок і сторін таких елементів економічної системи, як техніко-економічні (спеціалізація, кооперування, комбінування виробництва, тощо), організаційно-економічні (управління виробництвом, проведення маркетингових досліджень, обмін досвідом та ін), виробничі (відносини власності на засоби виробництва) відносини і продуктивні сили (форми і методи організації виробництва, функціональні риси робочої сили, знарядь праці тощо) [137].

Зміст зазначеного поняття має дещо інше розуміння в роботах російського вченого-економіста Л. Абалкіна. Господарський механізм, на його думку, в самій загальній формі можна визначити як спосіб організації суспільного виробництва з властивими йому формами і методами, економічними стимулами і правовими нормами [цит. за 32, с.43].

Паламарчук В.О. розуміє під поняттям «господарський механізм» систему (комплекс) організації народногосподарського організму відтворювальної діяльності, що ґрунтується на пізнанні дії і взаємодії економічних законів; спосіб ведення господарства у загально суспільному

масштабі з притаманними техніко-економічними й організаційно-економічними відносинами та ринковими формами і методами функціонування суспільної економіки [124].

На думку Зінов'єва Ф. В., дане поняття відображає певний зріз виробничих відносин суспільства, а також повинно враховувати такі важливі аспекти, як конкуренцію, економічну лібералізацію, тобто елементи, які притаманні саме ринковій системі ведення господарства.

Лукінов І. І. категорію «економічного механізму» визначає як складну сукупність регуляторів за допомогою яких реалізуються складові загальнодержавної та ринкової політики – монетарної, валютної, цінової, фінансової, банківсько-кредитної, платіжної, податкової, митної, страхової тощо [99].

Поняття «інституційний механізм» досліджував у своїх роботах Приймаченко Д. В., який визначає дане поняття як сукупність взаємозв'язків між формальними та неформальними інститутами, а також організаціями, які сприяють реалізації принципів демократичного (доброго, належного) врядування, забезпечують узгодження та коригування інтересів різних суспільних груп, координацію сумісної діяльності на шляху досягнення задекларованих цілей розвитку регіону/держави [130].

Узагальнюючи вищенаведені підходи до трактування суті понять «господарський механізм», «економічний механізм», «інституційний механізм», погодимося з думкою Іваницького О.О. і Костенка В.В. [60] про те, що господарський механізм можна визначити як взаємопов'язану і взаємообумовлену систему форм, методів, законодавчих актів, а також державних органів і організацій, покликаних створювати умови для ефективного господарювання. В узагальненому вигляді господарський механізм включає дві взаємопов'язані підсистеми: економічний механізм та

інституційний механізм. Теоретичним вираженням економічного механізму є відповідна система взаємозв'язків між економічними законами і категоріями.

Економічний механізм – це механізм дії на практиці об'єктивних економічних законів, характерних для даної стадії розвитку суспільства. Він виявляється через систему соціально-економічних виробничих відносин і багато в чому обумовлює інституційний механізм. Інституційний механізм – це сукупність органів і організацій, законодавчих і нормативних актів, методів управління і регулювання економіки, використовуваних державою. До інституційного механізму входять організаційно-економічні і техніко-економічні виробничі відносини, які обумовлюють ту економічну політику, яку здійснює держава.

Таким чином, враховуючи вищенаведене, відмітимо, що механізм представляє собою сукупність засобів дії, комплекс важелів, що впливають на послідовність станів і процесів, які визначають собою яку-небудь дію, явище.

Відтак механізми формування та використання ІІІ економічного розвитку неможливі без інноваційно-інвестиційної політики та основних чинників її формування.

1.2. Чинники формування інноваційно-інвестиційної політики економічного розвитку

Розвиток і вдосконалення ринкових відносин у сучасному суспільстві характеризується динамічністю і дієвістю державного управління. Найважливішою умовою активізації інноваційно-інвестиційної діяльності як чинника економічного зростання є проведення цілеспрямованої державної політики. Серед основних чинників, що забезпечують економічний розвиток на засадах сталості, можна виділити такі:

- екологічний – визначає умови й межі відновлення екологічних систем у наслідок їх експлуатації;
- економічний – передбачає формування економічної системи, гармонізованої з екологічним чинником розвитку;
- соціальний – утверджує право людини на високий життєвий рівень в умовах екологічної безпеки й благополуччя [97].

В цьому контексті основні завдання політики економічного розвитку щодо забезпечення збалансованого соціально-економічного зростання полягають у наступному:

- формуванні міжгалузевої структури виробництва, що повинна відповідати світовим стандартам і потребам економіки держави, підвищенні соціально-екологічної орієнтації галузей, збільшенні у структурі промислового виробництва частки легкої і харчової промисловості;
- обмеженні розвитку сировинних і напівфабрикатних виробництв, поетапному зменшенні обсягу експорту продукції видобувних та інших ресурсо-й енергоємних галузей, нарощуванні обсягу виробництва продукції, що має закінчений технологічний цикл і сприяє сталому використанню власного природно-ресурсного потенціалу;
- технічному переоснащенні виробництва на основі впровадження новітніх наукових досягнень, енерго-і ресурсоощадливих та безвідхідних технологій, широкому застосуванні відновлюваних джерел енергії, розв'язанні проблеми утилізації відходів, що утворюються у процесі господарської та іншої діяльності [97];
- регульованому збільшенні обсягу виробництва високоякісних продуктів харчування, якісній зміні структури харчування населення, підвищенні калорійності продукції;
- формуванні раціональної структури виробництва, розподілі використанні енергії, підвищенні технічного рівня та екологічної безпеки

теплових електростанцій шляхом застосування новітніх ефективних технологій спалювання палива.

До головних завдань політики економічного розвитку щодо охорони навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів відносяться:

- зменшення кількості джерел викидів забруднюючих речовин в атмосферу, підвищення рівня їх екологічної безпеки і поліпшення стану атмосферного повітря;
- забезпечення економії первинних ресурсів, розв'язання проблеми утилізації відходів виробництва шляхом удосконалення структури його розміщення, формування виробничих комплексів замкнутого циклу;
- сповільнення процесу деградації ґрунтів, збереження водних ресурсів і об'єктів як унікальних складових довкілля;
- забезпечення належної охорони та збереження лісових ресурсів і екосистем, посилення природоохоронних функцій лісів, здійснення комплексу лісогосподарських заходів щодо зниження рівня радіоактивного забруднення лісового фонду;
- реалізація заходів щодо гарантування безпеки довкілля під час видобування корисних копалин;
- підвищення ефективності державного контролю за додержанням вимог природокористування і збереження довкілля шляхом застосування економічних та адміністративних санкцій;
- розвиток системи сертифікації, екологічного аудиту та страхування, ліцензування екологічно небезпечних видів діяльності, поступовий перехід на систему міжнародних стандартів технологічних процесів.

Основні завдання політики економічного розвитку щодо соціальної сфери такі:

а) створення сприятливих економічних умов для забезпечення рівноправного доступу людини до одержання доходів, користування ресурсами і соціальними послугами;

б) розроблення та реалізація національної програми подолання бідності, скорочення прошарку малозабезпечених і маргінальних категорій громадян;

в) сприяння досягненню повної зайнятості як одного з головних пріоритетів економічної і соціальної політики, створення для всіх працездатних громадян надійних можливостей заробітку на життя;

г) підвищення реальних доходів населення шляхом державного регулювання заробітної плати та пенсійного забезпечення, проведення моніторингу рівня життя різних соціальних верств і груп для недопущення його зниження [97];

д) реформування пенсійного забезпечення з метою переходу до системи, що базується на принципах страхування, підготовка відповідної нормативно-правової бази формування системи соціального страхування;

е) розроблення програми соціальної і професійної реабілітації інвалідів з метою їх залучення до активного життя суспільства, програми та заходів щодо поліпшення становища сім'ї, жінки, охорони материнства і дитинства; корегування спрямованості програм на адресну допомогу окремим категоріям населення;

є) зниження смертності в усіх вікових групах населення, особливо працездатного віку, підвищення тривалості життя [97].

Суттєві труднощі, з якими останнім часом стикаються національна та світова економіки, як ніколи, підкреслюють необхідність підвищення уваги суспільства, бізнесу та держави до проблем інноваційно-інвестиційного розвитку. В умовах суттєвого загострення боротьби за ринки збуту, обмеженості доступу до фінансових ресурсів найбільші шанси на мінімізацію втрат та швидке відновлення економічних показників матимуть насамперед ті

країни, які змогли сформувати високоефективну економіку, засновану на постійному вдосконаленні виробничих процесів, створенні інноваційної продукції, оптимізації систем управління, високій інноваційній культурі населення загалом та управлінців зокрема.

На сучасному етапі розвитку система державного управління повинна не тільки сприяти залученню інвестицій з усіх можливих джерел, а й контролювати їх цільове використання, що дає змогу активізувати як виробничі й технологічні чинники економічного розвитку, так і соціальні, наукові, організаційні та природні [97].

Разом з тим сформувати нову державну інноваційно-інвестиційну політику вищого рівня технологічного розвитку неможливо на морально застарілій виробничій базі, зношеному устаткуванні промислових підприємств і наукових центрів.

В Україні досі не створено обґрунтованої системи підтримки інноваційно-інвестиційної діяльності. Це стало однією з причин катастрофічного спаду її активності, який перевищує темпи зниження показників економічного розвитку. Ключовим напрямом прискорення темпів останнього є активізація інноваційно-інвестиційних процесів [97].

Інноваційний розвиток потребує відповідного інвестування, а стимулювання інвестиційної діяльності слід розглядати в контексті загального інноваційного напрямку стратегічного розвитку держави.

Активізація інноваційно-інвестиційних процесів на макроекономічному рівні повинна супроводжуватися створенням сприятливого інвестиційного клімату, прозорих відносин, умов для нарощування внутрішніх інвестиційних ресурсів, припливу іноземних інвестицій, розвитку науки та освіти [70].

Унаслідок виконання цих завдань сформується умови для досягнення і перспективних цілей: створення нових робочих місць та підвищення технологічного рівня існуючих; удосконалення галузевої структури

господарства в напрямі розвитку інноваційних виробництв; зміна структури зайнятості населення; забезпечення стійких темпів економічного зростання; перехід до інноваційно-інвестиційної моделі розвитку.

Реалізація державної інноваційно-інвестиційної політики на практиці залежить перш за все від чіткості та зрозумілості її принципів представлено на рисунок 1.2.

Рисунок 1.2 – Принципи ефективної інноваційно-інвестиційної політики держави

У сьогоденних умовах інноваційно-інвестиційна політика держави повинна спрямовуватися на поступове формування дієздатного інноваційно-інвестиційного комплексу, розширення його меж на все більше галузей

національного господарства. Складність її реалізації полягає в тому, що швидких та узгоджених змін потребують фактично всі механізми державного управління ПП. Важливість формування та впровадження механізмів державної інноваційно-інвестиційної політики зумовлюється посиленням інтеграційних інтересів України. При цьому не слід забувати, що інтеграція можлива та взаємовигідна тоді, коли держава, що інтегрує, відповідає критеріям та вимогам тієї системи, з якою посилюється взаємодія. Ці критерії стосуються найрізноманітніших аспектів функціонування господарства і, перш за все, інноваційно-інвестиційного потенціалу [155].

З метою забезпечення відповідності критеріям розвитку світової господарської системи, урахувавши об'єктивно обмежену інноваційно-інвестиційну активність господарюючих суб'єктів, необхідно:

- чітко визначити одну з основних функцій держави – створення умов для формування інноваційно-інвестиційного потенціалу;
- вжити комплекс організаційно-інформаційних заходів та фінансової підтримки, а саме розробити нормативно-правову базу інноваційно-інвестиційної діяльності, в рамках якої затвердити стратегічну програму розвитку з визначенням оптимального рівня частки державної власності та реальних джерел фінансування науки й освіти;
- створити сприятливий інвестиційний клімат та прості правила «гри»;
- поліпшити умови нарощування внутрішніх інвестиційних ресурсів;
- задіяти механізми стимулювання розвитку фондового ринку шляхом удосконалення банківської системи, підвищення рівня доходів населення, збільшення кількості прибуткових підприємств;
- активізувати співробітництво з міжнародними фінансовими інституціями для забезпечення сталого соціального та економічного зростання

через залучення інвестиційних ресурсів у пріоритетні сфери реального сектору економіки.

Вирішення питання інвестиційного наповнення національної економіки повинно забезпечити економічне зростання, що дасть змогу поступово перейти і до збільшення обсягів державного фінансування освіти, науки, НДДКР тощо.

Високий рівень інноваційно-інвестиційної активності господарюючих суб'єктів, наукових установ і держави в цілому має забезпечити досягнення стану саморозвитку інноваційно-інвестиційної системи України.

Суттєве підвищення ролі інновацій обумовлене зміною ринкової ситуації, що визначає особливості взаємодії інновацій і ринку на сучасному етапі [155].

Інноваційний тип теперішнього економічного зростання змінює по суті його основу: зі сфери масового промислового виробництва рушійні сили переміщуються у сферу розробки, впровадження і комерціалізації різноманітної нової продукції і послуг малої серійності. Це змушує забезпечувати високу концентрацію не тільки матеріальних і фінансових ресурсів, а й приділяти особливу увагу інтелектуальним ресурсам та підприємницькій ініціативі. Техніко-технологічні й соціально-організаційні інновації створюють фундаментальну основу таких перетворень.

У зв'язку з цим вважаємо доцільним розглядати категорію інноваційна складова економічного зростання як єдину консолідовану систему навичок, досвіду, знань, умінь і поглядів із втіленням їх у людських, техніко-технологічних, організаційно-управлінських та інших факторах економічного зростання. Таким чином, у сучасному економічному розвитку дуже тісно переплітаються матеріалізовані та нематеріалізовані види науково-технічного прогресу і форми його реалізації [155].

На особливу увагу заслуговують питання дослідження та аналізу взаємозв'язку між інвестиційними й інноваційними процесами, обґрунтування необхідності інноваційної спрямованості інвестицій на шляху до економічного

зростання, виявлення недоліків статистики інвестицій та інновацій в Україні. Спираючись на науково-теоретичні дослідження і практику економічної діяльності, можна виділити три основні функції, що виконують інвестиції в економічній системі:

а) забезпечення зростання і якісного вдосконалювання основного капіталу на рівні як окремого підприємства, так і національної економіки в цілому;

б) здійснення прогресивних структурних економічних зрушень, що стосуються найважливіших народногосподарських пропорцій;

в) реалізація новітніх досягнень науково-технічного прогресу і підвищення на цій основі ефективності виробництва на мікро- і макрорівнях.

Для забезпечення довгострокового зростання та формування інноваційного типу вітчизняної економіки необхідно значно збільшити використання зовнішніх джерел залучення інвестицій, оскільки обсяги власних фінансових ресурсів промислових підприємств є дуже обмеженими.

У цьому аспекті доцільним є формування перспективної стратегії розвитку інноваційно-інвестиційних процесів, спрямованої на забезпечення швидкої модернізації економіки через широке використання новітніх вітчизняних науково-технічних досягнень. З цією метою необхідно забезпечити пріоритетний розвиток галузей, де можна реалізувати факторні переваги і застосовувати інноваційну складову наявного виробничого потенціалу. До них належать галузі, які швидко реагують на зростання споживчого попиту (виробництво товарів народного споживання), мають швидкий оборот капіталу (харчова й легка промисловості, внутрішня торгівля і громадське харчування, фінанси та кредит), досягли високого експортного потенціалу (металургійна і паливна промисловості) і займають ключове місце в системі господарських зв'язків (сільське господарство, транспорт і зв'язок). Вони спроможні в короткі строки накопичити інвестиційні ресурси і збільшити надходження до бюджету,

а отже, сприяти інвестуванню базових галузей науково-технічного прогресу (машинобудування, електроенергетики, хімічної промисловості тощо), визначених законодавством України як інноваційно пріоритетні [155].

Перехід економіки України на інноваційну модель розвитку потребує вдосконалення системи державного регулювання інноваційно-інвестиційних процесів за напрямками планування, виробництво товарів та послуг, пільгове стимулювання, законодавче забезпечення, міжнародне співробітництво, управління наукою та освітою, кадрове забезпечення, фінансування і моніторинг.

На наш погляд, актуальними заходами щодо активізації інноваційно-інвестиційної політики є:

- запровадження державного замовлення з цільовим бюджетним фінансуванням на впровадження пріоритетних інновацій;
- перехід від залишкового до програмно-цільового принципу фінансування і планування науково-технічної сфери, безпосередньо пов'язаного з можливостями бюджету і чітким дотриманням запланованих лімітів;
- зменшення залежності від імпорту шляхом створення вітчизняних аналогічних зразків продукції і виробництв;
- адаптація вітчизняного інноваційного законодавства до кращих світових нормативів і правил;
- розширення міжнародного співробітництва в науково-технічній сфері;
- законодавче забезпечення державного страхування інноваційних ризиків та механізму компенсації витрат, пов'язаних із патентуванням об'єктів інтелектуальної власності;
- податкове стимулювання інновацій через зниження податкових ставок, упровадження податкових канікул, пільгового оподаткування як

установ і організацій, так і фізичних осіб, що займаються інноваційною діяльністю;

- збереження висококваліфікованого науково-технічного і виробничого потенціалу через удосконалення системи оплати праці, підвищення її реального рівня до середньоєвропейського показника, покращення системи соціального захисту освітянських і наукових кадрів, модернізації системи освіти і зміцнення її матеріально-технічної бази;

- формування надійної фінансово-кредитної системи, яка сприятиме забезпеченню фінансовими ресурсами банків і кредитних установ, що надають довгострокові кредити для реалізації інноваційних проектів, створення банку реконструкції та розвитку, а також іпотечної банківської кредитної установи;

- удосконалення системи трансферту технологій та оцінки об'єктів інтелектуальної власності [155];

- виконання міждисциплінарних науково-технічних робіт, створення державного центру з їх організації та координації, а також широкої мережі впроваджувальних інноваційних структур усіх рівнів – ланцюгів трансферту інноваційного продукту у виробництво;

- забезпечення широкого доступу до автоматизованих баз даних науково-технічної інформації та створення відповідних інформаційних структур;

- започаткування роботи маркетингових компаній (підприємств) з прогностичного аналізу форсайтних досліджень і технологічних передбачень;

- здійснення постійного моніторингу інноваційних процесів та оперативного реагування держави на особливості їх зміни.

Варто зазначити, що вдосконалення політики залучення зарубіжних інвесторів пов'язано з вирішенням таких проблем:

- регулювання питань власності, особливо на нерухоме майно і землю, згідно з існуючими міжнародними нормами;

- прийняття законів та підзаконних актів щодо проблем, які стосуються іноземного інвестування, єдиним пакетом;
- розробка концепції з чітким визначенням мети залучення іноземних інвестицій, виділення пріоритетних галузей, механізму реалізації поставлених цілей;
- здійснення політики протекціонізму для підтримки вітчизняних товаровиробників та захисту перспективних галузей економіки.

Як свідчить, практика, проводячи політику залучення інвестицій, важливо дбати про забезпечення їхньої стабільності й тривалості.

Ефективне використання іноземних інвестицій потребує впорядкування державного управління ними [97]. Передусім слід чітко визначити та розмежувати повноваження об'єктів державного управління в цій сфері з метою узгодження їхньої діяльності та уникнення дублювання повноважень.

Також звертаємо увагу на те, що економіка країни, де вітчизняний інвестор практично не вкладає кошти в розвиток виробництва, не може бути привабливою для іноземного інвестора. Залучення іноземних інвестицій має здійснюватися з урахуванням цілей і завдань державних програм структурної переорієнтації виробництва, цільових програм міжгалузевого й галузевого розвитку, конверсії та розвитку експортного потенціалу. Слід брати до уваги також процеси внутрішньої та зовнішньої кооперації продукції виробничо-технічного призначення, приватизації державних підприємств із залученням іноземного капіталу.

Інноваційна стратегія структурної перебудови економіки повинна визначати пріоритет інновації як системного процесу у визначенні напрямів розвитку нових секторів економіки та виведення з обороту застарілих традиційних економічних структур третього і другого технологічних укладів на засадах еволюційної економіки, що передбачає найвищу повагу до гуманітарних цінностей, ставить особистість в епіцентрі інноваційних процесів.

У сучасних умовах відповідність національної економіки критеріям світової господарської системи означає передусім інноваційність на основі достатнього інвестиційного забезпечення, а не лише високий рівень доходів і життя населення, стабільні темпи економічного зростання.

Таким чином, інноваційно-інвестиційний потенціал економічного розвитку від низки різноманітних чинників, котрі як сприяють так і перешкоджають інноваційній та інвестиційній діяльності (таблиця 1.4) [97].

Таблиця 1.4 – Фактори, впливу на інноваційно-інвестиційний потенціал*

Фактори	Характер впливу на розвиток інноваційно-інвестиційного потенціалу	
	Стримуючий	Стимулюючий
1	2	3
Техніко-економічні	Відсутність джерел фінансування, високий економічний ризик, відсутність попиту на продукцію, застаріла техніка і технологія, низький науково-технічний потенціал держави	Наявність необхідного наукового потенціалу і фінансових ресурсів, державна підтримка інноваційної діяльності
Організаційно-управлінські	Сталі організаційні структури, відсутність інноваційної стратегії, орієнтація на усталені ринки, недостатність міжнародного науково-технічногоспівробітництва	Гнучкість організаційних структур, демократичний стиль управління, міжнародна науково-технічна кооперація, створення інноваційної інфраструктури.
Соціально-психологічні	Супротив до змін, зміна стереотипів, передчуття невизначеності, вплив наукових кадрів	Сприйнятливність до змін, нововведень, розвиток умов для творчої праці

продовження таблиці 1.4– Фактори, впливу на інноваційно-інвестиційний потенціал*

1	2	3
Інформаційно-комунікативні	Недостатня інформація про інновації, джерела їх розроблення та розповсюдження, недостатній обмін інформацією для управління інноваціями, замкнутість і обмеженість міжгалузевих зв'язків, відсутність достатнього захисту всіх видів власності на інформаційні ресурси	Можливість швидко одержувати необхідну інформацію, правильний вибір інформаційних каналів, розширення горизонтальних потоків інформації
Правові	Недосконалість законодавчої бази з питань інноваційної діяльності, охорони інтелектуальної власності	Законодавчі заходи (особливі пільги, закони), що заохочують інноваційну діяльність

*Джерело: систематизовано автором.

Таким чином, сьогодні необхідність вирішення питань, пов'язаних з інноваційно-інвестиційним розвитком національної економіки, набуває особливого значення. Але без здійснення державою рішучих дій у напрямі стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності вони залишаються невирішеними. Отже, державна інноваційно-інвестиційна політика повинна стати найважливішим кроком для переходу України на інноваційний тип економіки. Головною метою такої політики має бути стратегічна орієнтація розвитку виробництва на створення та широке застосування принципово нової техніки, матеріалів, комплексних технологічних систем, ефективне освоєння науково-технічних розробок, забезпечення соціально-економічних, організаційних і правових умов для постійного здійснення ефективної інноваційно-інвестиційної діяльності.

1.3 Підходи до оцінювання та управління інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку

В умовах невизначеності зовнішнього середовища та постійних змін внутрішнього, основою збалансованого розвитку економіки є ефективне управління елементами економічної системи.

Відтак у сучасній науці поняття економічного розвитку на засадах сталості розглядається не лише через призму екології, але і трактується як стабільність біохімічних циклів і скорочення диспаритетів на всіх рівнях – від глобального до місцевого на основі нової моделі розвитку, що повинна збалансувати економічні, соціальні та екологічні критерії.

Економічний аспект розвитку пов'язаний із переходом від сьогоденної економіки використання ресурсів, яка надає перевагу короткотерміновим активам, до визнання головної ролі в економіці довготермінових і структурно-технологічних факторів.

Економічний розвиток на засадах сталості є не що інше, як перехід від міжгалузевої прив'язки окремих виробництв до системного управління всією сукупністю економічних соціально-демографічних та екологічних процесів на певній території, узгодженому вирішенню питань розміщення виробництва і формування розселення.

Необхідність переходу до економічного розвитку на засадах сталості обумовлюється глибоким розбалансуванням механізмів відтворення населення, посиленням міжрегіональної диференціації, потребою створення власної інституціональної структури, основою якої повинні стати регіони як спеціалізовані відтворювальні системи [56].

Індикатором економічного розвитку на засадах сталості території є рівень та якість життя населення відповідно до гарантій, визначених вітчизняними та міжнародними стандартами.

Як підтвердження цієї думки, сьогодні основною метою сталого розвитку більшості країн світу та їх регіонів є поліпшення якості життя населення. Відповідно, еколого-соціально-економічний розвиток охоплює такі аспекти, як зростання виробництва і доходів, зміни інституційної, соціальної та адміністративної структур суспільства, суспільної свідомості, а також традицій і навичок.

Звідси, позитивної динаміки економічного розвитку на засадах сталості можна досягнути лише тоді, коли за інших рівних умов розширюється соціальна відповідальність та індивідуальна свобода кожного, особливо забезпечення купівельної спроможності населення, що забезпечується комплексом економічних заходів (ефективна підтримка малого і середнього бізнесу, антимонопольні дії, захист прав споживачів, розвиток ринку житла тощо), тобто ефективним використанням потенціалу економічного розвитку.

Разом з тим, в умовах істотних змін соціально-економічних відносин в Україні останнім часом необхідне ефективніше управління потенціалом економічного розвитку, визначення критеріїв його оцінювання тощо.

У широкому розумінні потенціал економічного розвитку охоплює сукупність обмежених наявних ресурсів для досягнення глобальних і стратегічних цілей у майбутньому з урахуванням відповідних умов зовнішнього середовища.

До факторів, які впливають на потенціал економічного розвитку, належать:

- склад і сучасний стан системи наявних ресурсів (природно-ресурсний потенціал);
- ступінь відповідності ресурсного потенціалу стратегічним цілям сталого розвитку;
- його спроможність забезпечити стійкість сталого розвитку до впливу зовнішнього середовища та його внутрішня гнучкість (адаптованість);

– організаційні та управлінські процеси на місцевому рівні, які спрямовані на інтеграцію всіх видів діяльності тощо [97].

На наш погляд, оцінювання потенціалу економічного розвитку на засадах сталості повинно відбуватися в розрізі його складових елементів (дод. А).

При цьому власне оцінка потенціалу спрямована на вартісне визначення сумарної величини потенціалу, зосередженого на даній території; питомої ваги кожного елемента і структури потенціалу, ступеня використання потенціалу.

Сучасні системи показників залежать від ендо- та екзогенних, релевантних та нерелевантних факторів, які стимулюють/обмежують економічний розвиток.

Зважаючи на такі характеристики показників, останні повинні бути узгодженими, коректними та згрупованими відповідно до пріоритетів.

Відтак зазначимо, що одним із рушійних чинників економіки в умовах конкуренції є її інноваційний розвиток, а головними показниками сприйнятливості суб'єктів господарювання до нововведень – інноваційний потенціал.

Загалом інноваційний потенціал можна розглядати як інтегральну сукупність взаємопов'язаних у певних соціально-економічних формах факторів: реальних ресурсів, потенційно-можливих інноваційних ресурсів, певних діючих чинників внутрішнього та зовнішнього середовища на конкретному часовому проміжку, здатності та готовності економіки сприймати та ефективно використовувати ці ресурси і можливості для досягнення стратегічної мети (рисунок 1.3).

У той же час інноваційний потенціал залежить не лише від забезпеченості ресурсами, а й від внутрішніх і зовнішніх факторів. Тому процес прийняття інноваційних рішень являє собою систему з багатьма зв'язками, де вихідними пунктами є порівняння запланованих цільових орієнтирів із досягнутими (наприклад, зміна ринкової ситуації, витрат, прибутку тощо).

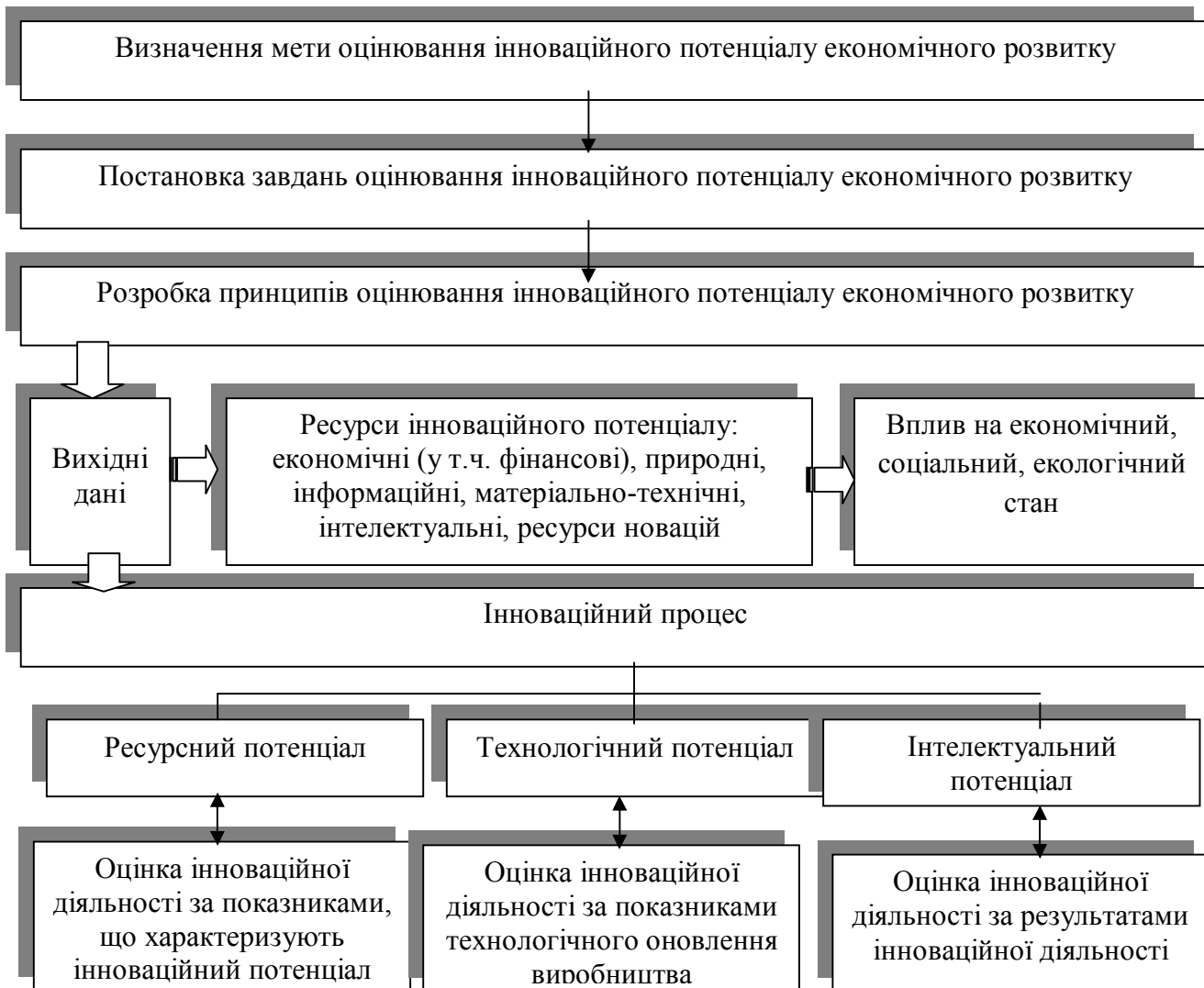

Рисунок 1.3 – Процес комплексного оцінювання інноваційного потенціалу економічного розвитку

Якісно та кількісно інноваційний потенціал представляється новаціями та нововведеннями наступного виду:

- а) технічні – нові технології, засоби та предмети праці, товари і послуги;
- б) економічні – нововведення в галузі економічного механізму, що торкаються таких функцій, як планування, ціноутворення, фінансування, стимулювання праці;
- в) організаційні – нові форми та методи управління й організації суспільного виробництва на всіх рівнях;

г) соціальні – нововведення, що дають змогу активізувати людський чинник виробництва через вплив на соціальні потреби працівників;

д) юридичні – нові та вдосконалені нормативно-правові документи) [17].

Інвестиційний потенціал економічного розвитку – це сукупність фінансово-економічних ресурсів, які можуть бути залучені за рахунок всіх (зовнішніх і внутрішніх) джерел фінансування, та чинників, що створюють необхідні умови для забезпечення бажаного рівня його інвестиційної активності, оптимального використання цих ресурсів з метою досягнення стабільного фінансово-економічного функціонування даного суб'єкта господарювання та зростання ефективності його діяльності.

Як свідчить зарубіжний досвід, іноземний капітал є носієм інновацій, технічного і технологічного оновлення виробництва, а відтак і соціально-економічного розвитку країни. При ефективному використанні іноземні інвестиції можуть стати вагомим чинником зростання виробництва, підвищення конкурентоспроможності та структурної перебудови економіки країни-реципієнта.

Додамо, що економічний розвиток на засадах сталості за допомогою інвестування дозволяє забезпечити збалансований економічний, екологічний і соціально-культурний розвиток усіх інститутів та інституцій, закріпити позиції суб'єктів господарювання на внутрішньому та зовнішньому ринках, знайти шляхи вирішення найбільш гострих і значущих проблем.

Основним чинником, що стримує процеси іноземного інвестування, на наш погляд, є несприятливий інвестиційний клімат, що робить вітчизняні об'єкти непривабливими для іноземних інвесторів.

Економічний механізм формування інвестиційної привабливості полягає в забезпеченні через особливі важелі максимально можливого залучення, ефективного розподілу та управління іноземними інвестиційними ресурсами.

До таких важелів слід віднести:

– створення економічних передумов інноваційно-інвестиційного соціально-економічного розвитку, зокрема: поліпшення відтворювальної структури капіталовкладень, підвищення питомої ваги витрат на технічне переозброєння і реконструкцію, зміна галузевої структури капіталовкладень, збільшення обсягів капітальних вкладень на будівництво комфортного житла, збалансованість інвестиційного циклу тощо;

– інформаційне забезпечення обслуговування іноземних інвестицій. Роль інформаційної складової полягає в наданні суб'єктом інвестиційної діяльності точної і вичерпної інформації, пов'язаної з їх діяльністю на ринку інвестицій. Інформаційна система, котра функціонує сьогодні на українському ринку інвестицій, практично не відповідає основним вимогам: отримання повної інформації про нормативно-правові акти, що регламентують інвестиційну діяльність у державі. Таким інформаційним забезпеченням може бути науково обгрунтоване визначення пріоритетних напрямів інвестування, їх відповідність державним інтересам, програмним цілям для подолання економічної кризи, досягнення стабілізації та зростання народного господарства. Саме на пріоритетні напрями науково-технічного прогресу слід максимально спрямовувати інвестиційну діяльність та ресурси. На розвиток сучасних і майбутніх високотехнологічних виробництв можуть претендувати тільки ті країни, які здатні забезпечувати високий рівень науки, техніки, освіти, культури, організації управління і трудової дисципліни.

Необхідне надання гарантій захисту іноземних інвестицій у разі зміни законодавства щодо примусових вилучень, а також незаконних дій державних органів та їх посадових осіб (тобто іноземні інвестиції в Україні не підлягають націоналізації), компенсацій і відшкодування їх збитків (інвестори мають право на відшкодування збитків, включаючи втрачену вигоду і моральну шкоду), гарантій у разі припинення інвестиційної діяльності, переказу прибутків, доходів та інших коштів, одержаних унаслідок здійснення іноземних інвестицій.

Іншими словами, ефективність механізму іноземного інвестування в інноваційну діяльність підприємств залежить від того, наскільки гармонійно вдається поєднати національні економічні інтереси з інтересами іноземних інвесторів.

Саме тому вкрай важливою є розробка новітніх механізмів управління соціальною складовою економічного розвитку на засадах сталості, які б сприяли об'єднанню зусиль та інтересів усіх суб'єктів розвитку: органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, місцевого бізнесу і, безумовно, власне громади.

Відсутність належного зв'язку між економічною ефективністю та соціальною справедливістю, невирішеність соціальних проблем, незрілість інститутів громадянського суспільства не дають змоги використати інноваційний потенціал українського бізнесу повною мірою, стримують економічне піднесення тощо, тоді як лише у стабільному та гармонійному суспільстві можливий успішний і довгостроковий розвиток бізнесу.

Методологія оцінювання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку відображає базові процеси: формування його структури, діагностика фактичного стану відповідно до оцінювання та прогноз можливих тенденцій структурних змін.

Механізм оцінювання ІІП економічного розвитку передбачає цілі і оцінку (кількісний аналог цілей), фактори впливу (елементи об'єкта управління та їх зв'язки, на які чиниться вплив для досягнення цілей); методи оцінки і ресурси, що використовуються для цього (матеріальні й фінансові).

Управління процесом формування інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку в умовах нестабільності та непередбачуваності подій є надзвичайно важливим, адже дає змогу проаналізувати вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища та передбачити наявність потенційних загроз і можливостей їх усунення.

Управлінський вплив на потенціал економічного розвитку, підвищення якості його структурних елементів та відповідно зростання показників оцінювання наведено нижче (рисунок 1.4)

Рисунок 1.4 – Схема забезпечення результативності управління потенціалом економічного розвитку

На нашу думку, управління процесом формування інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку включає такі етапи:

- а) Інформаційне забезпечення та з'ясування структури ІІІ;
- б) Аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища;
- в) *Діагностика оцінювання ІІІ за допомогою відповідних показників;*

- г) Виявлення синергетичного взаємовпливу елементів та виконання інтегральної оцінки ІІІ;
- д) Формування загальної та локальних стратегій економічного розвитку країни;
- е) Використання механізму контролінгу з метою коригування поставлених цілей;
- є) Моніторинг використання ІІІ з метою забезпечення економічного зростання.

На всіх етапах управління ІІІ економічного розвитку виникає потреба в його оцінці, вірогідності й адекватності, яка сприятиме прийняттю більш ефективного рішення.

Через визначення ефективності використання ІІІ економічного розвитку можливо виявити та оптимізувати співвідношення його складових, їх потребу в усіх видах ресурсів (інноваційних та інвестиційних) і ступінь їх використання.

Синергія елементів полягає у появі додаткового позитивного ефекту від їх взаємодії порівняно з простою сумою їх результатів.

Одним з методів, який визначає взаємозалежність однієї величини від іншої є кореляційно-регресійний аналіз, використання якого супроводжується великою кількістю розрахунків та вихідних даних для аналізу, для більш об'єктивної інформації. Коефіцієнт кореляції показує ступінь впливу незалежних факторів (x) і залежну змінну (y). Цей критерій використовується в парних економетричних моделях – коефіцієнт парної кореляції.

Коефіцієнт кореляції показує, на яку частину середнього квадратичного відхилення змінюється функція y , якщо аргумент x збільшується (зменшується) на своє середньоквадратичне відхилення σ_x . Знак коефіцієнта парної кореляції співпадає із знаком

коефіцієнта регресії, а його чисельне значення коливається в межах $-1 \leq r_{y/x} \leq 1$ [178].

Коефіцієнт парної кореляції називають відношення кореляційного моменту до добутку середніх квадратичних відхилень:

$$r_{xy} = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x}) \cdot (y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 \cdot \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2}} \quad (1.1)$$

де r_{xy} – коефіцієнт парної кореляції; X_i, Y_i – числові значення величин, між якими встановлюється кореляційний аналіз, $\bar{X}, \bar{Y}$ – їх середні арифметичні значення величин.

Спочатку визначається наявність кореляційної залежності між двома величинами. Далі здійснюється групування коефіцієнтів з використанням так званої шкали Чеддока наступним чином:

Коефіцієнт кореляції	Тіснота зв'язку
1,00	Зв'язок функціональний
0,90 – 0,99	Дуже сильний
0,70 – 0,89	Сильний
0,50 – 0,69	Значний
0,30 – 0,49	Помірний
0,10 – 0,29	Слабкий
0,00	Зв'язок відсутній

Для визначення залежності між двома змінними використовується модель, яка має вигляд:

$$y = a + b \cdot x - \text{рівняння регресії} \quad (1.2)$$

Прямолінійне рівняння, що показує зв'язок y та x , дозволяє розраховувати очікуване значення y при заданому x . У рівнянні a і b – параметри регресії, які необхідно визначити, коефіцієнт a – виступає як const., тобто постійна величина результату показника не залежить від зміни фактора. Коефіцієнт b – відображає середню зміну результату показника y у зв'язку зі зміною величини фактора.

Для визначення параметрів використовується система рівнянь, отриманих способом найменших квадратів.

$$\begin{cases} \sum y = n \cdot a + b \cdot \sum x \\ \sum x \cdot y = a \cdot \sum x + b \cdot \sum x^2 \end{cases} \quad (1.3)$$

Для оцінювання точності рівняння зв'язку розраховується середня помилка апроксимації. Чим менше теоретична лінія регресії (розрахована за рівнянням) відхиляється від фактичної (емпіричної), тим менша її величина. А це свідчить про правильність вибору форми рівняння зв'язку.

В теорії і практиці інноваційно-інвестиційного аналізу останні сучасні тенденції пов'язані з актуальністю модифікації системи відносних коефіцієнтів, необхідністю її приведення до форми, зручної для прийняття адекватних управлінських рішень в інноваційно-інвестиційній діяльності.

Цілком логічним є висновок про нагальну потребу державного в науково-методичному забезпеченні процесу формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу сталого розвитку, що, у свою чергу, сприятиме переходу Україні на інноваційну модель розвитку та більш ефективній реалізації інноваційно-інвестиційного потенціалу.

Висновки до розділу 1

1. Існуючими трактуваннями категорій «потенціал», «інноваційний потенціал», «інвестиційний потенціал», інноваційно-інвестиційний потенціал економічного розвитку визначено як *здатність економічної системи за збалансованню екологічною та соціальною складовими розвитку до здійснення інноваційної діяльності за наявності сприятливого інвестиційного середовища.*

2. Україні досі не створено обґрунтованої системи підтримки інноваційно-інвестиційної діяльності, що стало однією з причин катастрофічного спаду інноваційно-інвестиційної активності в державі, який перевищує темпи зниження показників економічного розвитку. Ключовим напрямом прискорення темпів економічного зростання є активізація інноваційно-інвестиційних процесів. Інноваційний розвиток потребує необхідного інвестування, у той час як стимулювання інвестиційної діяльності розглядається в контексті загального інноваційного напрямку стратегічного розвитку країни.

3. Необхідність вирішення питань, пов'язаних з інноваційно-інвестиційним розвитком економіки України, сьогодні набуває особливого значення і неможливо без здійснення державою рішучих дій у напрямі стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності. Державна інноваційно-інвестиційна політика має стати найважливішим кроком для переходу України на інноваційний тип економіки. Головною метою такої політики є стратегічна орієнтація розвитку виробництва на створення та широке застосування принципово нової техніки, матеріалів, комплексних технологічних систем, ефективне освоєння науково-технічних розробок, забезпечення соціально-економічних, організаційних і правових умов для постійного здійснення ефективної інноваційної діяльності.

4. Нагальною потребою держави є науково-методичне забезпечення процесу формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку, що, у свою чергу, сприятиме її переходу на інноваційну модель розвитку та більш ефективній реалізації інноваційно-інвестиційного потенціалу. Неодмінною умовою забезпечення конкурентоспроможності національної економіки на світових ринках є модернізація економіки, що відкриває нові можливості для оптимізації розвитку та розміщення всіх складових продуктивних сил. Проблеми їхнього розвитку охоплюють комплекс економічних аспектів, ефективне використання всіх видів потенціалів економічного розвитку.

Результати розділу 1, отримані в ході дослідження, висвітлено у працях автора [76, 77, 90,97]

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН І ПРІОРИТЕТИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

2.1 Діагностика сучасного стану інноваційного-інвестиційного розвитку в Україні

Наразі вирішальну роль у світовій конкурентоспроможності відіграють нецінові чинники: якість товару, його інноваційність (новизна) та науко й інтелектоємність.

Тому більшість країн забезпечують підвищення своєї товарної конкурентоспроможності за рахунок використання інновацій, розробки високотехнологічних продуктів, створення яких неможливе без формування та активізації інноваційно-інвестиційного потенціалу економіки.

Як зазначається у «Стратегії інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів», її сучасні досягнення в міжнародному вимірі конкурентоспроможності економіки, рівня розвитку та особливо ефективності функціонування національної інноваційної системи недостатні для забезпечення сталого розвитку вітчизняної економіки, гарантованої національної безпеки, виходу в найближчій перспективі за рахунок економічного зростання на європейські стандарти життя українських громадян [144].

Активізація розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності створює умови для розширення нових робочих місць та підвищення технологічного рівня існуючих, зміни галузевої структури господарства на користь

інноваційних виробництв, забезпечення стабільного економічного зростання та перехід на інноваційно-інвестиційну модель розвитку.

Головна системна проблема полягає в тому, що результативність, якість функціонування і структура креативної частини національної інноваційної системи – сектору досліджень і розробок, освіти, винахідництва – не повною мірою відповідають потенційним потребам інтенсивного розвитку економіки України.

А тому галузі економіки характеризуються технічною і технологічною відсталістю, а зовнішні фактори є вкрай несприятливими для впровадження сучасних досягнень науки й технологічних інновацій.

Відтак для активізації розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні необхідно найближчим часом на державному рівні здійснити комплекс заходів щодо організаційно-економічного і правового забезпечення, створення й ефективного стимулювання інноваційних структур, які в інших державах демонструють позитивні результати з реалізації інновацій. Проте проблема формування інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку та його ефективного використання з метою досягнення конкурентних переваг складна й потребує застосування організаційно цілісного підходу на наукових засадах [144].

Ураховуючи, що фінансові ресурси державного та місцевих бюджетів обмежені, саме інвестиції є дієвим важелем модернізації економіки, вирішення економічних, соціальних та екологічних проблем, а пріоритетним завданням державного управління має стати забезпечення формування й нарощування інноваційно-інвестиційного потенціалу.

Для конкретизації додамо, що основними джерелами фінансування інноваційних процесів за кордоном є кошти приватних бізнес-інвесторів, державні ресурси та прямі іноземні інвестиції. Саме останні мають найважливіше значення для модернізації національної економіки порівняно з

різними формами міжнародного руху капіталу та міждержавного співробітництва в умовах посилення інтеграційних процесів. Прямі іноземні інвестиції активізують економічне зростання, сприяють накопиченню не тільки капіталу, а й унікального досвіду менеджменту, технологічних ноу-хау, прискоренню інтеграції національних економік у світовий економічний простір [144].

Економічні проблеми останніх років суттєво вплинули на інноваційно-інвестиційний розвиток багатьох країн світу. Відбувається поступова переорієнтація політики таких розвинених держав як Велика Британія, Німеччина, Італія, Канада, Японія, від формування виключно інноваційної економіки і до побудови нового інноваційного суспільства шляхом координації цілей і завдань забезпечення інвестиційної привабливості.

Огляд національних інноваційно-інвестиційних систем провідних країн світу свідчить про активну державну підтримку цієї діяльності, орієнтацію національної економіки на інноваційний розвиток, державне сприяння інноваційним процесам, стимулювання інновацій через пільгове оподаткування, надання кредитів, створення сприятливого інвестиційного клімату. Подібний підхід до розвитку інноваційно-інвестиційних процесів характерний і для низки держав, що розвиваються, де особлива увага приділяється сприянню відкриттю і розвитку мережі технологічних парків та бізнес-інкубаторів.

Унаслідок сприятливого інвестиційного клімату (залучення іноземних інвестицій) і розвитку на його основі інноваційної діяльності (інтенсифікація науково-дослідних розробок) економічна позиція розвинених країн зміцнилася, що не могло не призвести до перерозподілу сил у світовому господарстві.

Зазначене ще раз переконує, що сучасне суспільство важко уявити без такого економіко-правового явища, як інвестування, а забезпечення сприятливого інвестиційного клімату є питанням стратегічної значимості.

Капітальні інвестиції, що спрямовуються у будівництво, виготовлення, реконструкцію, модернізацію, придбання і створення необоротних активів, є вагомим чинником розвитку економіки України.

Як свідчить динаміка і структура капітальних інвестицій (таблиця 2.1), їх питома вага в матеріальні активи становить близько 96%, а нематеріальні відповідно – 4%, що є надто низьким показником.

Таблиця 2.1 – Динаміка і структура капітальних інвестицій в економіку України (2009 - 2013 рр.)*

Рік	Інвестиції в матеріальні активи		Інвестиції в нематеріальні активи		Усього	
	млн.грн.	%	млн.грн.	%	млн.грн.	%
2009	186985	96,9	5893	3,1	192878	100
2010	182076	96,3	6985	3,7	189061	100
2011	250501	96,4	9431	3,6	259932	100
2012	285146,3	97,1	8545,6	2,9	293691,9	100
2013	257143,5	96,0	10584,5	4,0	267798,0	100

*Джерело: складено автором на основі даних Державної служби статистики України [119].

Протягом 2009 – 2012 рр. спостерігалось зростання капітальних вкладень на 100 813,9 млн грн, але вже 2013 р. порівняно з попереднім вони скоротилися на 25 893,9 млн, що свідчить про зниження інвестиційної привабливості національної економіки.

Основними джерелами капітальних інвестицій протягом досліджуваних років були власні кошти підприємств, кредити банків та інші позики, а також кошти населення на індивідуальне житлове будівництво (таблиця 2.2):

Таблиця 2.2 – Обсяги капітальних інвестицій за джерелами фінансування, 2009 - 2013 рр.*

Джерела фінансування	2009		2010		2011		2012		2013	
	млн грн	питома вага, %	млн грн	питома вага, %	млн грн	питома вага, %	млн грн	питома вага, %	млн грн	питома вага, %
Усього	192878,0	100,0	189061,0	100,0	259932,3	100,0	293691,9	100,0	267728,0	100,0
Кошти державного бюджету	8360,8	4,3	10952,2	5,8	18394,6	7,1	17141,2	5,8	6497,8	2,4
Кошти місцевих бюджетів	5914,5	3,1	6367,7	3,4	8801,3	3,4	9149,2	3,1	7219,2	2,7
Власні кошти підприємств	127435,4	66,1	114963,6	60,8	152279,1	58,6	175423,9	59,7	170675,6	63,8
Кредити банків	25587,5	13,3	23336,2	12,3	42324,4	16,3	50104,9	17,1	40878,3	15,3
Кошти іноземних інвесторів	8209,4	4,3	4067,7	2,2	7196,1	2,8	5040,6	1,7	4881,2	1,8
Кошти населення на будівництво квартир	2683,5	1,4	4654,2	2,5	4470,0	1,7	3651,0	1,3	6574,9	2,5
Кошти населення на індивідуальне житлове будівництво	4795,9	2,5	16176,0	8,6	15102,9	5,8	21975,1	7,5	21770,1	8,1
Інші	5502,3	2,9	8543,0	4,5	11363,9	4,3	11206,0	3,8	9230,9	3,4

*Джерело: розраховано автором на основі даних Державної служби статистики України [119].

Як видно, понад 60% усіх інновацій фінансується за рахунок власних коштів підприємств; лише 4,3-1,8% за рахунок фінансових ресурсів державного та місцевих бюджетів; кошти іноземних інвесторів не перевищують 5%, а інвестиційних фондів – 4%. Найслабшою ланкою української економіки є відсутність механізму трансферу інноваційної продукції у виробництво.

Відтак основою інноваційної політики України повинна стати зміна державної політики щодо створення науково-технологічних центрів, технопарків, наукових парків та дослідницьких університетів, центрів комерціалізації технологій та інновацій. Необхідно сформувати ефективні умови для комерціалізації майнових прав інтелектуальної власності та належного їх захисту; активізувати розбудову інноваційної інфраструктури; удосконалити механізми комерціалізації завершених науково-технічних розробок та передачі їх до сфери виробництва; підключаючи приватні джерела до фінансування науки та формування належного попиту на інноваційні продукти; передати державі частину економічних ризиків щодо залучення інвестицій до сфери високотехнологічного виробництва.

Таким чином, інноваційна інфраструктура несформована, фрагментарна, функціонально неповна, недостатньо розвинена, не охоплює всі ланки інноваційного процесу; недостатня кількість венчурних фондів та центрів трансферу технологій; не підтримується належним чином діяльність винахідників, раціоналізаторів, науковців, що мають завершені науково-технічні розробки; не в повному обсязі використовується освітній та науковий потенціал; недостатня забезпеченість фахівцями у сфері інноваційного бізнесу.

Механізмом активізації організації та фінансування науково-дослідної і науково-виробничої роботи організації можуть стати технопарки як найбільш ефективна система, котра відповідає новим державним завданням, ситуації

дефіциту бюджетних коштів для фінансування науки і забезпечена прийнятими в усьому світі фінансовими пільгами для науково-виробничих установ.

Сьогодні в більшості розвинених країн світу технопарки є основними елементами інфраструктури, що забезпечує функціонування інноваційної моделі національної економіки. Органи державної влади, розуміючи їх важливу роль, здійснюють стосовно технопарків особливу економічну політику, яка передбачає надання податкових та кредитних пільг, цільове фінансування окремих інноваційних розробок, державне замовлення на інноваційну продукцію тощо.

В Україні інноваційна складова розвитку національної економіки охоплює організації на науково-дослідні інститути, які виконують наукові дослідження і розробки тощо.

До науково-дослідних і дослідно-конструкторських належать проектні, конструкторські, технологічні роботи та послуги, створення дослідних зразків або партій виробів, необхідних для проведення НДДКР згідно з вимогами, погодженими із замовниками, що виконуються чи надаються науково-дослідними, конструкторськими, проектно-конструкторськими і технологічними організаціями, а також науково-дослідними і конструкторськими підрозділами підприємств. Метою проведення таких робіт підприємствами-інноваторами є створення науково-дослідної та/або дослідно-конструкторської розробки нової технології чи продукції – інноваційного продукту.

Варто зазначити, що чисельність організацій, які виконують наукові дослідження і розробки, постійно знижується (рисунок 2.1).

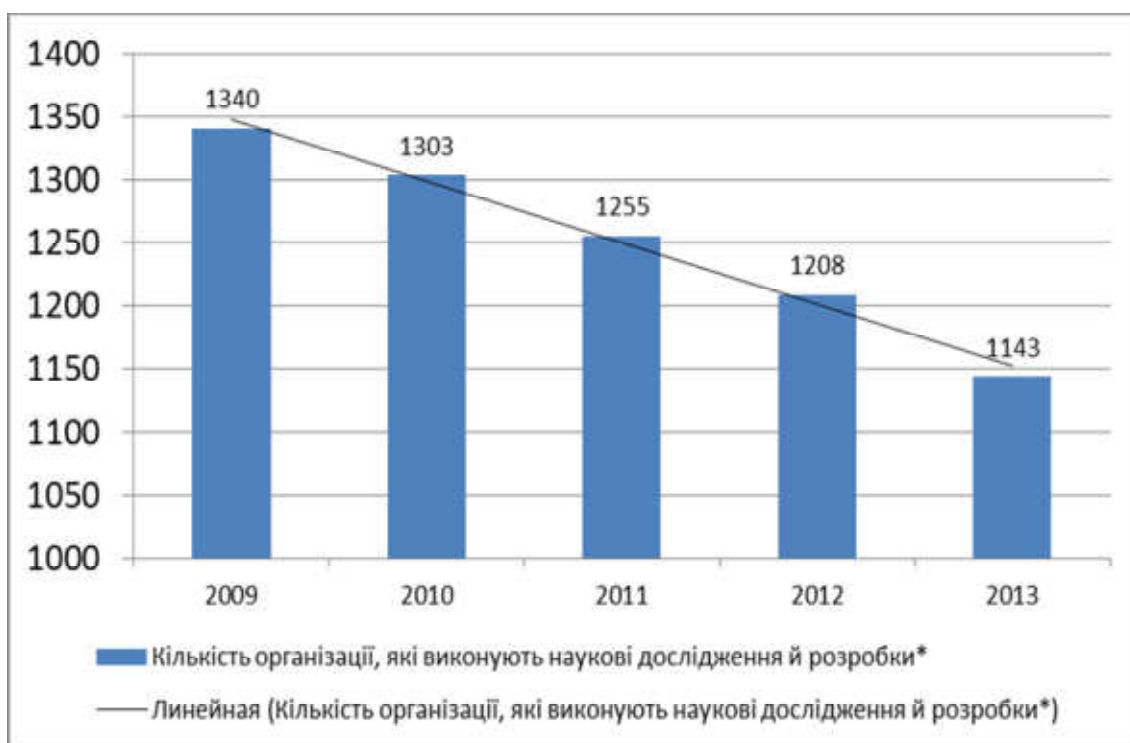

Рисунок 2.1 – Динаміка кількості організацій в Україні, які виконують наукові дослідження і розробки

Головною місією Науково-дослідного економічного інституту Міністерства економічного розвитку і торгівлі України (НДЕІ) є наукова підтримка цієї владної структури у сфері розробки та реалізації економічної політики держави, спрямованої на вдосконалення ринкової моделі економіки, забезпечення ефективності її функціонування, підвищення на цій основі рівня та якості життя населення, сприяння соціогуманітарному розвитку людини [123].

Структура НДЕІ є доволі гнучкою, але постійно включає наукові підрозділи, що займаються дослідженням проблем прогнозування і розробки програм, структурних змін та реального сектору, інноваційного розвитку, фінансово-бюджетних питань, управління корпоративним сектором, зовнішньоекономічної діяльності.

До найважливіших напрямів НДР інституту належать:

- розробка середньо- та довгострокових прогнозів, державних програм економічного та соціального розвитку України;
- дослідження у сфері методології ринкових відносин, розвитку підприємництва, менеджменту, маркетингу;
- розробка методик аналізу економічних процесів перехідної економіки, обґрунтування механізмів її державного регулювання;
- підготовка короткострокових прогнозів та розроблення заходів, спрямованих на подолання кризових явищ в економіці та забезпечення її економічного розвитку;
- розвиток методології переходу до системи національних рахунків та міжнародних стандартів для оцінки макроекономічних процесів;
- дослідження проблем економіки праці, трансформації соціально-трудових відносин, оплати праці та підвищення її продуктивності, зростання життєвого рівня та соціального захисту населення, розвитку галузей невиробничої сфери, формування споживчого ринку;
- дослідження у сфері інституціональних перетворень, приватизації, формування корпоративного сектору економіки;
- обґрунтування структурної, інвестиційної, інноваційної та науково-технічної політики;
- дослідження проблем у сфері розвитку внутрішнього ринку та його адаптації до вимог інноваційної моделі розвитку економіки;
- розробка нормативів енергоспоживання, паливно-енергетичних балансів, визначення напрямів зниження енерго- та матеріалоємності виробництва;

– дослідження інституційних секторів економіки, багатогалузевих комплексів, міжгалузевих зв'язків, розробка пропозицій щодо вибору стратегії їх розвитку та підвищення конкурентоспроможності [123].

Державна установа «Інститут економіки та прогнозування Національної академії наук України» функціонує з метою проведення фундаментальних і прикладних досліджень, спрямованих на підвищення їхнього теоретичного і практичного рівня, розроблення на цій основі напрямів і методів розвитку господарської системи, стратегічних прогнозів і програм розвитку економіки України.

В установі з 2011 року діють вісімнадцять наукових відділів, а дослідження здійснюються за такими основними напрямками: економічна теорія; моделювання та прогнозування економічного розвитку; грошово-кредитні відносини; державні фінанси; фінанси реального сектору; економічне зростання та структурні зміни в економіці; економіка та організація високих технологій; розвиток виробничої інфраструктури; промислова політика; технологічне прогнозування та інноваційна політика; секторальні прогнози та кон'юнктура ринків; економіка і політика аграрних перетворень; форми і методи господарювання в агропромисловому комплексі; моніторингові дослідження соціально-економічних трансформацій українського суспільства; економічна історія; соціально-економічні проблеми праці; управління економікою; просторовий економічний розвиток та місцеве самоврядування [120].

Упродовж останніх років було отримано такі найважливіші наукові результати:

Щодо економічного зростання та структурних змін в економіці України: національні заощадження як фактор стійкого зростання національної економіки; роль держави в довгостроковому економічному зростанні, її функції

у сфері розподілу та перерозподілу внутрішнього продукту; конкуренція і конкурентна політика; оптимізація нагромадження основного капіталу; новий категоріальний апарат та методологічний інструментарій оцінки структури реального сектору; засади реформування державної амортизаційної політики.

Питання технологічного прогнозування та інноваційної політики:

а) формування і впровадження інноваційної моделі розвитку економіки з урахуванням світових тенденцій та умов української дійсності;

б) інвестиційне забезпечення інноваційної діяльності корпоративних структур;

в) алгоритм визначення рівня і динаміки трансакційних витрат для оцінювання на корпоративному рівні та в науково-технологічній й інноваційній сферах тощо.

Інститут економічних досліджень та політичних консультацій – це український аналітичний центр, що спеціалізується на економічних дослідженнях та консультаціях з питань економічної політики.

Установа заснована в жовтні 1999 року провідними українськими політиками та Німецькою консультативною групою з питань економічних реформ, яка була частиною німецької програми ТРАНСФОРМ.

До ключових завдань інституту на нинішньому етапі відносяться: розробка фахової експертної оцінки у сфері економіки та економічної політики, стратегічних та інструментальних складових економічної політики; формування громадської думки шляхом організації публічного діалогу та поширення знань; сприяння розвитку економічних та суспільних наук, стимулювання розвитку дослідницької спільноти в Україні [120].

При, скорочені числа науково-дослідних організацій питома вага обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у структурі ВВП залишається

низькою (1% і менше): у 2013 року порівняно з 2009-м спостерігається її зменшення на 0,14% [119] (рисунок 2.2).

Рисунок 2.2 – Питома вага обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП, %

За даними Державної служби статистики України, питома вага підприємств, що впроваджували інновації за останні п'ять років коливається від 12,8 (2009 р.) до 17,4% (2012 р.). Зауважимо, що у період 2009 – 2012 рр. спостерігалось зростання цього показника, а вже 2013 року – зменшилося на 0,6% порівняно з попереднім. Щодо загальної суми витрат, на інновації, то тут спостерігається з 2009-2012 рр. збільшення з 7949,9 млн. грн.. до 11480,6 млн. грн., а в 2013 році – зменшення на 1918 млн. грн.. в порівнянні з 2012 роком. (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3 – Інноваційна активність підприємств України 2009-2013 рр.*

Рік	Питома вага підприємств, що займалися інноваціями, %	Загальна сума витрат, млн грн	У тому числі за напрямками, млн грн					
			дослідження і розробки	із них		придбання інших зовнішніх знань	придбання обладнання та програмного забезпечення	інші витрати
				внутрішні НДР	зовнішні НДР			
2009	12,8	7949,9	846,7	633,3	213,4	115,9	4974,7	2012,6
2010	13,8	8045,5	996,4	818,5	177,9	141,6	5051,7	1855,8
2011	16,2	14333,9	1079,9	833,3	246,6	324,7	10489,1	2440,2
2012	17,4	11480,6	1196,3	965,3	231,1	47,0	8051,8	2185,5
2013	16,8	9562,6	1638,5	1312,1	326,4	87,0	5546,3	2290,9

*Джерело: складено автором на основі даних Державної служби статистики України [119].

На наш погляд, такі тенденції спричинено недостатніми обсягами фінансових ресурсів, що, як правило, мають утворюватися за рахунок власних коштів підприємств, коштів державного бюджету, іноземних інвесторів та інших джерел (таблиця 2.4).

Аналіз динаміки та структури фінансування інноваційної діяльності свідчить, що у 2013 році порівняно з 2009-м спостерігається збільшення загальної суми витрат на впровадження інновацій на 1612,7 млн грн, але у порівнянні з 2012 роком – зменшення на суму 1 918,0 млн грн.

Таблиця 2.4 – Динаміка і структура джерел фінансування інноваційної діяльності в Україні за 2009-2013 рр.*

Рік	Загальна сума витрат, млн. грн.	У тому числі за рахунок коштів							
		власних		державного бюджету		іноземних інвесторів		інші джерела	
		млн грн	%	млн грн.	%	млн грн	%	млн грн	%
2009	7949,90	5169,40	65,1	127,00	1,6	1512,90	19,0	1140,60	14,3
2010	8045,50	4775,20	59,3	87,00	1,2	2411,40	30,0	771,90	9,5
2011	14333,90	7585,60	53,0	149,20	1,1	56,90	0,40	6542,20	45,5
2012	11480,6	7335,9	64,0	224,3	2,2	994,8	9,0	2925,6	25,0
2013	9562,6	6973,4	73,0	24,7	0,3	1253,2	13,0	1311,3	13,7

*Джерело: складено автором на основі даних Державної служби статистики України [119].

Проте сучасний стан інвестиційної діяльності українських підприємств ні за обсягом, ні за структурою не задовольняє інноваційну активність на рівні, здатному забезпечити їх технічну і технологічну модернізацію.

Незважаючи на позитивну динаміку надходження прямих іноземних інвестицій в Україну, їх загальний обсяг недостатній для розвитку економіки. Як зазначалося в «Стратегії економічного та соціального розвитку України на 2004 – 2015 роки», для забезпечення в період до 2015 року прогнозного зростання ВВП у 2,4 рази, необхідно збільшення капіталовкладення щонайменше у 4 рази» [144].

Для забезпечення подальшої активізації процесу інвестування в інноваційний розвиток національної економіки необхідно здійснення якісних технічних і технологічних зрушень у провідних галузях економіки та

покращення кінцевих економічних результатів їх діяльності на основі підвищення якості продукції в галузях.

Відповідно, дослідженню економічних умов та чинників формування інноваційно-інвестиційного потенціалу проявляється науковий інтерес серед провідних учених.

Відтак, формою основного функціонального використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку є проведення досліджень і розробок, реалізація інноваційних проектів тощо.

Деякими науковцями розмежовується інноваційний та інвестиційний потенціали, одночасно, визнаючи їх взаємозалежність та взаємообумовленість: «Важливим фактором інноваційної діяльності є інвестиційний потенціал, що являє собою впорядковану сукупність інвестиційних ресурсів, використання яких забезпечує перебіг інноваційного процесу. А ефективна інноваційна діяльність, у свою чергу, суттєво впливає на формування інвестиційного потенціалу через створення більших можливостей для акумулювання інвестиційних ресурсів» [37, с. 154].

Як уже зазначалося, одним із факторів активізації інноваційно-інвестиційного розвитку національної економіки є державна інноваційна та інвестиційна політика.

Насамперед роль держави полягає у створенні економічних умов для формування інноваційно-інвестиційного потенціалу.

Щодо інноваційної інфраструктури як одного із суб'єктів національної інноваційної системи, то проведений SWOT-аналіз виявив низку проблем.

По-перше, фактично не сформована система фінансової підтримки інноваційної діяльності, зокрема, законодавче забезпечення механізму венчурного фінансування.

По-друге, кадровою складовою не забезпечується необхідний рівень і структура кадрового потенціалу науки та інновацій.

По-третє, організаційна складова інноваційної інфраструктури не виконує своїх функцій через обмеження дії положень нормативно-правових актів, особливо з боку фіскальних органів влади [29, с. 48].

Нижче наведено результати аналізу можливостей та перешкод нарощення інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку України (рисунок 2.3).

Сильні сторони	Слабкі сторони
Активізація структурних реформ – створення передумов для реалізації інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку. Високі адаптивні можливості національних виробництв щодо зростання зовнішнього попиту. Вагомі конкурентні переваги в окремих галузях, наявність резерву цінових переваг. Наявність освіченої (але недешевої) робочої сили. Розвинені внутрішні ринки.	Надмірна регулятивність підприємницької діяльності; Недостатньо презентований інвестиційний потенціал країни; Недостатній прогрес у створенні інформаційного суспільства; Не всі підприємства мають можливість здійснювати інноваційну діяльність, оскільки вона вимагає значного фінансування; Неефективна реалізація інноваційних проектів з боку держави.
Можливості	Загрози
Запровадження програм інноваційно-інвестиційного розвитку України. Розширення експортної пропозиції. Поглиблення реформ у галузях, що формують інноваційно-інвестиційний потенціал України	Високі ризики (загроза нової кризи, падіння цін на товари). Посилення цінової конкуренції. Дестабілізація на енергетичних ринках. Погіршення зовнішньоекономічних відносин з деякими країнами-партнерами

Рисунок 2 – SWOT - аналіз умов та чинників нарощення інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку України

Таким чином, основні учасники технологічного розвитку (виробники знань та його споживачі) функціонують у суперечливих умовах.

2.2 Ресурсно-функціональне забезпечення формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку

У сучасних умовах інтернаціоналізації та глобалізації господарського життя вагомого значення набуває питання конкурентоспроможності національних економічних систем. Економічний розвиток на засадах сталості будь-якої країни передбачає наявність сприятливих умов для функціонування, а також підвищення адаптивності до змін навколишнього середовища та постійне збільшення конкурентних переваг. На сьогоднішній день відображаються зміни структури світової економіки та міжнародних економічних зв'язків, що обумовлено передусім динамічним розвитком інтеграційних процесів, зміною ринкових тенденцій, а також характером конкуренції.

Міжнародна конкурентоспроможність України завжди була однією з ключових проблем, які визначають вибір пріоритетів національного економічного і соціального розвитку в умовах глобалізації. Однак сьогодні, коли вирішується питання асоціації України з ЄС, включення її до міжнародного економічного співтовариства як рівноправного партнера, питання конкурентоспроможності національної економіки на світовій арені набувають особливої актуальності. Ефективність реформування економіки будь-якої держави, її структурні перетворення з якісним оновленням товаровиробництва, ринкової і соціальної інфраструктури формування сучасного й майбутнього конкурентоспроможного середовища немислимо без відповідних капіталовкладень, розробки і здійснення науково обґрунтованих програм, і конкретних проектів трансформацій, їх моделювання за оціночним критерієм приросту реального ефекту – зростання ВВП і національного доходу в розрахунку на душу населення. В цьому, власне, і полягає сутність

економічної стратегії і тактики державних дій щодо досягнення економічного розвитку на засадах сталості, формування й відтворення ресурсного потенціалу – необхідних матеріальних (включаючи природні), фінансових і трудових та використання наявних ресурсів [38]. Україна займає вагомe місце в світовій економіці з погляду на її ресурсний потенціал і кадрові можливості. На жаль, рівень життя населення, який зумовлюється нестабільною політичною ситуацією і економічним застоєм, не досягає того рівня, на якому він мав би бути, враховуючи ті ресурси, які має наша країна.

Оцінка конкурентоспроможності економіки стосується можливостей національних виробників конкурувати на внутрішньому та зовнішньому ринках з виробниками інших країн, а отже найбільш об'єктивними у цьому аспекті є порівняльні оцінки української економіки в рейтингах міжнародних організацій.

Серед основних невикористаних можливостей особливу увагу слід приділити індексам інновації (2012-2013 рр. – 71-ше місце) і технологічної готовності. Найбільший вплив на підвищення значення цього рейтингу порівняно з попереднім періодом мала зміна таких його складових, як якість науково-дослідних інститутів (+8 позицій), державні закупівлі новітніх технологій і продукції (+15), наявність вчених та інженерів (+26), кількість патентів, отриманих у США на 1 млн населення (+20 позицій) [38].

За показником інноваційної спроможності Україна змістилася вниз на 16 позицій, оскільки вітчизняні підприємства більшою мірою використовують іноземні технології через отримання ліцензій, ніж власні розробки та дослідження.

Аналіз показників інвестиційного та інноваційного розвитку України останніх років свідчать про підвищення ролі цілеспрямованої державної політики, орієнтованої на підтримку цілісності інноваційного процесу – від

наукової розробки до інвестування масового виробництва. Це сприяє покращенню місця держави у міжнародних рейтингах.

В умовах сучасної активізації процесів міжнародного руху капіталу вплив інвестиційних процесів на економіку України має не лише значний макроекономічний ефект, який проявляється у загальній акумуляції капіталу, але й оцінюється різним рівнем ефективності залучених у ту чи іншу галузь інвестиційних ресурсів. Така ефективність визначається рівнем державної інвестиційної політики в державі, сформованістю та адекватністю механізмів використання цих капітальних ресурсів, їх спроможністю обумовити якість і стійкість соціально-економічного розвитку держави в довгостроковій перспективі.

Системний підхід дослідження передбачає необхідність урахування насамперед двох факторів, які пов'язані із інвестиційним забезпеченням зростання та стабілізації економіки держави, а також їх впливу на зміну результативних показників функціонування галузей економіки. Для пошуку й оцінювання взаємозв'язків наведених у таблиці показників використано об'єктивний статистичний інструмент – метод кореляційно-регресійного аналізу, який дає змогу кількісно відобразити щільність зв'язку між вхідними і вихідними рядами даних, а також охарактеризувати форму зв'язку між ними. За результатами дослідження проведено побудову регресійних однофакторних моделей [19, с. 58].

Отже, для розрахунку коефіцієнта кореляції, автором обрано 12 галузей національної економіки, факторний показник (X) – капітальні інвестиції та результативний (Y) – обсяг реалізованої продукції (товарів та послуг) за вибіркою обсягом $n = 7$. Будується ранжований ряд для кожної за ознакою (X) та розраховується лінійний коефіцієнт кореляції [178].

Де враховуються числові значення величин, між якими встановлюється кореляційний аналіз X_i, Y_i – їх середні арифметичні значення величин $\bar{X}, \bar{Y}$.

Для обчислення r_{xy} визначаються наступні величини по галузях: $\bar{X}$, $\bar{Y}$, $(X_i - \bar{X})$, $(Y_i - \bar{Y})$, $(X_i - \bar{X}) \cdot (Y_i - \bar{Y})$, $(X_i - \bar{X})^2$, $(Y_i - \bar{Y})^2$. Результати обчислень зведено в таблиці (Дод. Б: таб. Б-1-Б-12).

За даними таблиць обчислюється по кожній галузі:

$$\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X}) \cdot (Y_i - \bar{Y}), \sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^2, \sum_{i=1}^n (Y_i - \bar{Y})^2.$$

Отже,

1. Сільське, лісове та рибне господарство:

$$\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X}) \cdot (Y_i - \bar{Y}) = 641141064 \text{ млн.грн.};$$

$$\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^2 = 4754,23 \text{ млн.грн.};$$

$$\sum_{i=1}^n (Y_i - \bar{Y})^2 = 35031,6 \text{ млн.грн..}$$

Тоді,
$$r_{xy} = \frac{641141064}{\sqrt{(7 \cdot 4754,23) \cdot 35031,6}} = 0,6 \quad (2.1)$$

2. Промисловість (без постачання електроенергії, газу):

$$\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X}) \cdot (Y_i - \bar{Y}) = 24506846142,23 \text{ млн.грн.};$$

$$\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^2 = 10117,9 \text{ млн.грн.};$$

$$\sum_{i=1}^n (Y_i - \bar{Y})^2 = 375794,12 \text{ млн.грн..}$$

Тоді,
$$r_{xy} = \frac{24506846142,23}{\sqrt{(7 \cdot 10117,9) \cdot 375794,12}} = 0,9 \quad (2.2)$$

3. Постачання електроенергії, газу:

$$\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X}) \cdot (Y_i - \bar{Y}) = 5331407451,59 \text{ млн.грн.};$$

$$\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^2 = 10062,5 \text{ млн.грн.};$$

$$\sum_{i=1}^n (Y_i - \bar{Y})^2 = 81246,9 \text{ млн.грн..}$$

Тоді,
$$r_{xy} = \frac{5331407451,59}{\sqrt{(7 \cdot 10062,5) \cdot 81246,9}} = 0,9 \quad (2.3)$$

4. Будівництво:

$$\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X}) \cdot (Y_i - \bar{Y}) = 1456667155,15 \text{ млн.грн.};$$

$$\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^2 = 14319,5 \text{ млн.грн.};$$

$$\sum_{i=1}^n (Y_i - \bar{Y})^2 = 50463,7 \text{ млн.грн..}$$

Тоді,
$$r_{xy} = \frac{1456667155,15}{\sqrt{(7 \cdot 14319,5) \cdot 50463,7}} = 0,3 \quad (2.4)$$

5. Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів:

$$\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X}) \cdot (Y_i - \bar{Y}) = 3562815997,46 \text{ млн.грн.};$$

$$\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^2 = 3857,4 \text{ млн.грн.};$$

$$\sum_{i=1}^n (Y_i - \bar{Y})^2 = 672604,5 \text{ млн.грн..}$$

Тоді,
$$r_{xy} = \frac{3562815997,46}{\sqrt{(7 \cdot 3857,4) \cdot 672604,5}} = 0,2 \quad (2.5)$$

6. Транспорт:

$$\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X}) \cdot (Y_i - \bar{Y}) = 106912964,77 \text{ млн.грн.};$$

$$\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^2 = 5305,5 \text{ млн.грн.};$$

$$\sum_{i=1}^n (Y_i - \bar{Y})^2 = 37462,9 \text{ млн.грн..}$$

Тоді,
$$r_{xy} = \frac{106912964,77}{\sqrt{(7 \cdot 5305,5) \cdot 37462,9}} = 0,1 \quad (2.6)$$

7. Фінансова та страхова діяльність:

$$\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X}) \cdot (Y_i - \bar{Y}) = 215739770,29 \text{ млн.грн.};$$

$$\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^2 = 1331,9 \text{ млн.грн.};$$

$$\sum_{i=1}^n (Y_i - \bar{Y})^2 = 56220,5 \text{ млн.грн.}$$

Тоді,

$$r_{xy} = \frac{215739770,29}{\sqrt{(7 \cdot 1331,9) \cdot 56220,5}} = 0,4 \quad (2.7)$$

8. Операції з нерухомим майном:

$$\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X}) \cdot (Y_i - \bar{Y}) = 47396186,26 \text{ млн.грн.};$$

$$\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^2 = 3592,4 \text{ млн.грн.};$$

$$\sum_{i=1}^n (Y_i - \bar{Y})^2 = 3704171,7 \text{ млн.грн.}$$

Тоді,

$$r_{xy} = \frac{47396186,26}{\sqrt{(7 \cdot 3592,4) \cdot 3704171,7}} = 0,01 \quad (2.8)$$

9. Освіта:

$$\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X}) \cdot (Y_i - \bar{Y}) = 30817930,04 \text{ млн.грн.};$$

$$\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^2 = 416,0 \text{ млн.грн.};$$

$$\sum_{i=1}^n (Y_i - \bar{Y})^2 = 23949,6 \text{ млн.грн.}$$

Тоді,

$$r_{xy} = \frac{30817930,04}{\sqrt{(7 \cdot 416,0) \cdot 23949,6}} = 0,4 \quad (2.9)$$

10. Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги:

$$\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X}) \cdot (Y_i - \bar{Y}) = 37344959,25 \text{ млн.грн.};$$

$$\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^2 = 520,10 \text{ млн.грн.};$$

$$\sum_{i=1}^n (Y_i - \bar{Y})^2 = 15222,13 \text{ млн.грн.}$$

Тоді,

$$r_{xy} = \frac{37344959,25}{\sqrt{(7 \cdot 520,10) \cdot 15222,13}} = 0,7 \quad (2.10)$$

11. Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок:

$$\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X}) \cdot (Y_i - \bar{Y}) = 9449863,64 \text{ млн.грн.};$$

$$\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^2 = 1411,6 \text{ млн.грн.};$$

$$\sum_{i=1}^n (Y_i - \bar{Y})^2 = 4387,1 \text{ млн.грн..}$$

Тоді,
$$r_{xy} = \frac{9449863,64}{\sqrt{(7 \cdot 1411,6) \cdot 4387,1}} = 0,2 \quad (2.11)$$

12. Надання інших послуг:

$$\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X}) \cdot (Y_i - \bar{Y}) = 176774,82 \text{ млн.грн.};$$

$$\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^2 = 304,03 \text{ млн.грн.};$$

$$\sum_{i=1}^n (Y_i - \bar{Y})^2 = 3625,9 \text{ млн.грн..}$$

Тоді,
$$r_{xy} = \frac{176774,82}{\sqrt{(7 \cdot 304,03) \cdot 3625,9}} = 0,2 \quad (2.12)$$

Після розрахунків коефіцієнта кореляції заносяться дані в таблицю (таблиця 2.5), де відображається щільність взаємозв'язку між капітальними інвестиціями та обсягом реалізованої продукції (товарів та послуг) по галузях за шкалою Чеддока.

Таблиця 2.5 – Кількісна оцінка щільності зв'язку за різних значень коефіцієнта кореляції*

Значення коефіцієнта кореляції	Галузі	Щільність зв'язку
1	2	3
0,1 – 0,3	Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів; Транспорт; Операції з нерухомим майном; Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок; Надання інших послуг	<i>Слабка</i>

Продовження таблиці 2.5 – Кількісна оцінка щільності зв'язку за різних значень коефіцієнта кореляції*

1	2	3
0,3 – 0,5	Фінансова та страхова діяльність; Освіта	<i>Помірна</i>
0,5 – 0,7	Будівництво; Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги; Сільське, лісове та рибне господарство.	<i>Помітна</i>
0,7 – 0,9	Промисловість	<i>Висока</i>
0,9 – 0,99		<i>Дуже висока</i>

*Джерело: згруповано автором.

За даними таблиці 2.5. варто відмітити, що обсяги реалізованої продукції в промисловості мають високу залежність від капітальних інвестицій, помітну залежність мають будівництво, охорона здоров'я та надання соціальної допомоги, а також сільське, лісове та рибне господарство, помірну залежність мають фінансова та страхова діяльність, освіта.

Підвищення ефективності капітальних вкладень найчіткіше виявляється у збільшенні обсягу реалізованої продукції, підвищенні продуктивності праці й зниженні собівартості продукції.

До основних заходів по забезпеченню підвищення ефективності віднесено:

- комплексність й пропорційність капітальних вкладень, які повинні були науково обґрунтованими, з використанням прогресивних нормативів капітальних вкладень;
- скорочення вартості будівництва виробничих об'єктів, що може бути досягнуто при використанні дешевих матеріалів місцевого виробництва, прогресивних методів ведення будівельно-монтажних робіт, поліпшення

проектування сільськогосподарських об'єктів і зниженні кошторисної вартості проектно-конструкторських робіт;

– скорочення розриву в часі між капітальними вкладеннями й освоєнням основних фондів. Середній нормативний термін будівництва об'єктів не повинен перевищувати двох років. Однак часто будівництво розтягується на термін у 2-3 рази більший. Це пов'язано як зі слабкою потужністю будівельних організацій, так і з недостатньою концентрацією капітальних вкладень, їх розпорошеністю;

– реконструкція будівель і споруд через ущільнення забудови. Блокування виробничих приміщень з допоміжними об'єктами в єдиний комплекс дозволяє знизити приведені затрати, а затрати на реконструкцію скуповуються в 2-2,5 рази швидше порівняно з вкладеннями у нове будівництво;

– матеріальне стимулювання працівників за поліпшення якості й економічного ведення будівельно-монтажних робіт, що сприяє скороченню терміни капітальних вкладень [177].

Для подальшого кореляційно-регресійного аналізу використовується регресійна модель, виду:

$$y = a + b \cdot x - \text{рівняння регресії} \quad (2.13)$$

Для визначення параметрів використовується система рівнянь отриманих за способом найменших квадратів.

$$\begin{cases} \sum y = n \cdot a + b \cdot \sum x \\ \sum x \cdot y = a \cdot \sum x + b \cdot \sum x^2 \end{cases} \quad (2.14)$$

Розрахуємо параметри регресії, щодо залежності обсягу реалізованої продукції (товарів і послуг) від капітальних інвестицій (таблиця 2.6).

Таблиця 2.6 – Вихідні дані для кореляційно-регресійного аналізу млн.грн.*

№ з/п	Обсяг реалізованої продукції(товарів та послуг)	Капітальні інвестиції	Розрахункові величини				
			X^2	$Y_i \cdot X_i$	Y_{X_i}	$ Y_i - Y_{X_i} $	$ Y_i - Y_{X_i}/Y_i $
п	Y_i	X_i	X^2	$Y_i \cdot X_i$	Y_{X_i}	$Y_i - Y_{X_i}$	$Y_i - Y_{X_i}/Y_i$
1	3366228,2	189061	35744061721,00	636422469720,20	2731449,20	634779,00	0,18857278
2	2740778,5	192878	37201922884,00	528635875523,00	2778398,3	37619,8	0,01372595
3	2153443,5	222679	49585937041,00	479526645136,50	3144950,6	991507,1	0,46042866
4	4202455,2	259932	67564644624,00	1092352585046,40	3603162,5	599292,7	0,14260538
5	4334453,1	267728,8	71678710349,44	1160457927119,28	3699063,1	635390	0,14659058
6	2523404,4	272074	74024261476,00	686552728725,60	3752509,1	1229105	0,48708194
7	4459818,8	293691,9	86254932125,61	1309812657027,72	4018409,2	441409,6	0,09897478
Всього	23780581,70	1698044,70	422054470221,05	5893760888298,70	23727942,00	52639,70	0,38

*Джерело: складено автором на основі даних Державної служби статистики України [119]

Підставляємо конкретні похідні величини в систему рівнянь:

$$\begin{cases} 23780581,70 = 7 \cdot a + b \cdot 1698044,70 \\ 589376088298,70 = a \cdot 1698044,70 + b \cdot 422054470221,05 \end{cases}; \quad (2.15)$$

Далі помножимо усі члени першого рівняння на середню величину

$$X_i = 1698044,70 \div 7 = 242577,8 \text{ млн. грн.}$$

$$23780581,70 \cdot 242577,8 = 7 \cdot 242577,8 \cdot a + b \cdot 1698044,70 \cdot 242577,8;$$

Після цього система рівняння матиме наступний вигляд:

$$\begin{cases} 5768641429312 = 1698044,70a + 411907971885,43 \\ 589376088298,70 = a \cdot 1698044,70 + b \cdot 422054470221,05 \end{cases}; \quad (2.16)$$

Від другого рівняння віднімаємо перше і знаходимо параметр b :

$$125119458986,7 = 10146498335,62 b;$$

$$b = 125119458986,7 \div 10146498335,62;$$

$$b = 12,3 \text{ млн.грн.} \quad (2.17)$$

Параметр a розраховуємо на основі першого рівняння системи за алгоритмом:

$$\sum y = n \cdot a + b \cdot \sum x;$$

$$n \cdot a = \sum y - b \cdot \sum x;$$

$$a = \frac{\sum y - b \cdot \sum x}{n}; \quad (2.18)$$

Підставивши дані в рівняння знаходимо параметр a :

$$a = \frac{23780581,70 - 12,3 \cdot 1698044,70}{7};$$

$$a = 405998,9 \text{ млн.грн.} \quad (2.19)$$

Рівняння залежності матиме такий вигляд:

$$Y_{\text{гг.}} = 405998,9 + 12,3x \quad (2.20)$$

Зобразимо графічно залежність між обсягами реалізації продукції (товарів та послуг) і капітальними інвестиціями, використавши рівняння регресії (рисунок 2.4).

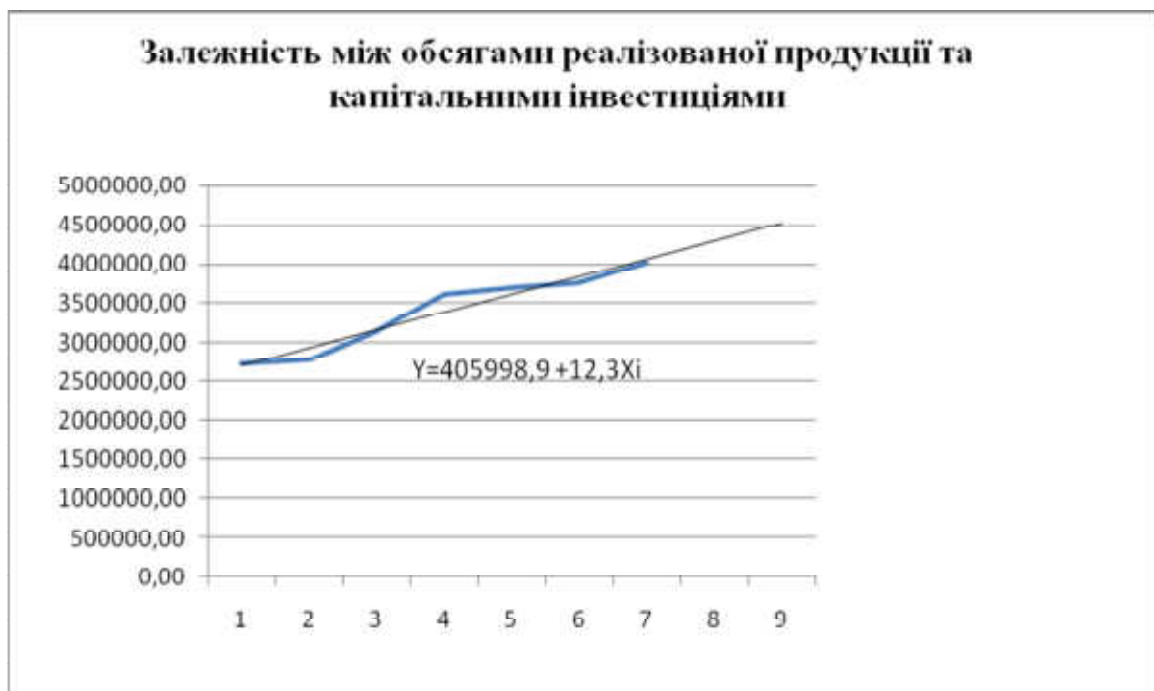

Рисунок 2.4 – Залежність між обсягами реалізованої продукції (товарів та послуг) і капітальними інвестиціями

З рівняння регресії видно, що підвищення капітальних інвестицій на один мільйон гривень забезпечує збільшення реалізованої продукції на 405998,9 тис. грн.

Для оцінки адекватності квадратичної залежності рівняння вводимо поняття середньої помилки апроксимації ($\bar{\epsilon}$), що розраховується за формулою:

$$\bar{\epsilon} = \frac{1}{n} \sum \frac{Y_i - Y_{X_i}}{Y_i} \cdot 100\%; \quad (2.21)$$

підставивши дані. отримаємо:

$$\bar{\varepsilon} = \frac{0,38}{7} \cdot 100\%;$$

$$\bar{\varepsilon} = 5,4\% \quad (2.22)$$

Середня помилка апроксимації 5,4 % характеризує високу точність досліджуваної залежності.

Отже, в процесі кореляційно-регресійного аналізу були виявлені пріоритетні галузі вкладення капіталу: енергетика, сільське господарство та промисловість. Також з'ясовано, що обсяг реалізованої продукції (товарів та послуг) безпосередньо залежить від капітальних інвестицій.

На відміну від європейських держав в Україні не сформовано розвинутої системи стимулювання експорту, фінансування експортних поставок, страхування і гарантування міжнародних ризиків.

Для ефективного та взаємовигідного співробітництва українських фірм з європейськими необхідно вирішення низки питань. По-перше, вітчизняна економіка потребує значних структурних трансформацій, удосконалення системи державного регулювання, її зовнішньоекономічних зв'язків і корпоративного управління, значної активізації торговельної політики, спрямованої на захист інтересів національних виробників на міжнародному ринку, зокрема, ЄС. Україна має незначну частку в географічній структурі зовнішньої торгівлі Європи. Для розширення якої потрібно насамперед розвивати наукоємні сфери послуг.

Потрібні зміни ситуації за рахунок розвитку наукоємних галузей промисловості, підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняних товарів, товаровиробників та національної економіки в цілому. Загалом визначено наступні перспективи розвитку національної економіки:

- підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва;
- кардинальне поліпшення підприємницького середовища;

- вдосконалення податкової системи та участь у міжнародних інтеграційних процесах;
- стимулювання впровадження новітніх, інноваційних розробок;
- створення конкурентоспроможного промислового комплексу (розвиток металургії, літакобудування) [38].

У короткостроковій перспективі економіка України розвиватиметься в умовах очікуваного річного зростання світового ВВП до 3 %, хоча ризик зниження його темпів залишається через повільне відновлення зони євро та уповільнення приросту країн БРІКС (Бразилія, Росія, Індія, Китай). Так, з 2014 року в ЄС очікується незначне збільшення ВВП (близько 1%) з огляду на повільне відновлення стійкості фінансової і банківської систем та високий рівень боргового навантаження. У Китаї прогнозується сповільнення економічної активності через зниження темпів залучення зовнішніх інвестицій та зростання внутрішнього ринку в умовах зниження експорту. За таких умов річне збільшення ВВП Китаю очікується на рівні 7%. Основними причинами зниження індексу конкурентоспроможності України є падіння попиту на експортну продукцію, девальвація гривні та нестабільність фінансової системи, що в сукупності призводить до погіршення макроекономічних показників, слабкості фінансової системи, а отже, подальшого зниження позицій України у світових рейтингах.

Для забезпечення конкурентоспроможності національної економіки необхідно зосередження не тільки на власних, але й програмних орієнтирах розвинених держав світу.

Для реалізації такої стратегії розроблено концепцію Державної програми підвищення конкурентоспроможності національної економіки на 2007–2015 роки, де метою є формування концептуальних засад нового інструмента реалізації економічної політики Уряду – довгострокової програми на 2007–2015 роки, розробка та реалізація якої дозволить вирішувати ряд актуальних завдань, а саме: підвищення конкурентоспроможності економіки, активізація

інноваційно-інвестиційної складової розвитку із позитивним впливом на структурні процеси в реальному секторі економіки та розширенні перспективної складової – економіки на базі знань, при забезпеченні динамічного економічного зростання, підвищення рівня та якості життя населення. Одним із напрямів збільшення конкурентоспроможності економіки України є посилення факторів, які забезпечують пряме підвищення ефективності виробництва і перехід до інновативного і сталого розвитку. Виходячи з цього, у концепції наведено дев'ять основних складових підвищення конкурентоспроможності економіки України, об'єднаних у три факторні групи, а саме:

1. Фундаментальні: забезпечення макроекономічної стабільності; підвищення ефективності державного управління (колективних державних послуг); розвиток людського капіталу та покращення якісного складу трудових ресурсів; розвиток інфраструктури (нарощування транзитного потенціалу держави; модернізація та оновлення основних засобів і рухомого складу авіаційного, автомобільного, залізничного, морського та річкового транспорту, поширення інформаційно-комунікаційних технологій) [38].

2. Підвищення ефективності: розвиток підприємництва; розвиток фінансових ринків; підвищення технологічного рівня виробництва та ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів (розвиток нових форм взаємодії підприємств зі створенням численних інноваційних та екоінноваційних кластерів; розвиток експортного потенціалу та імпортозаміщення, запровадження європейських принципів державного ринкового нагляду за додержанням вимог щодо безпеки продукції та послуг).

3. Посилення інновативності та забезпечення економічного розвитку: стабілізація і поліпшення екологічного стану території України з метою переходу до екологічно збалансованого розвитку, запровадження екологічно збалансованої системи природокористування; посилення інноваційної складової розвитку.

Частково ризики уповільнення зростання світового ВВП можуть нівелюватися за рахунок незначного зміцнення економіки США і досягненні приросту ВВП на рівні 2,5 %.

У результаті дослідження динаміки і структури ВВП (таблиця 2.7) виявлено наступне:

а) протягом 2009–2013 рр.. динаміка ВВП була позитивною, проте з 2011 року спостерігалось зменшення обсягу ВВП на 134 513 млн грн порівнянно з попереднім;

б) найбільшу частку у структурі ВВП займали інші види економічної діяльності, зокрема, фінансова, операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям, державне управління. Але їх частка у ВВП зменшилася із 25,71 (2009 р.) до 22,0% (2012 р.), а потім знову зросла до 22,8% (2013 р.);

в) найменша частка у структурі ВВП припадає на будівництво (близько 3%), тобто світова фінансово-економічна криза найбільше вплинула саме на цю галузь;

г) частка добувної промисловості становила 4,45-6,06, виробництва та розподілення електроенергії – 3-3,5%.

д) частка сільського господарства, мисливства, лісового господарства протягом досліджуваного періоду зростала від 6,87-9,0%.

Зазначимо, що успіх сучасних розвинених економік залежить від забезпечення інноваційними технологіями у сфері менеджменту, інституційними інноваціями, стратегіями розвитку, методами управління та організації, що створюють середовище для інновацій і ефективного застосування технологій. Національні економіки, яким вдалося розвинути внутрішні інноваційні можливості щодо швидкої адаптації та відновлення, матимуть конкурентні переваги, стабільні в довгостроковому періоді.

Таблиця 2.7 – Динаміка і структура ВВП України, 2009-2013 рр.*

Вид економічної діяльності	2009		2010		2011		2012		2013	
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %
Сільське господарство	65758	7,20	82641	7,63	65148	6,87	112799	7,9	132245	9,0
Добувна промисловість	40676	4,45	65551	6,06	54337	5,73	83203	5,8	82993	5,7
Переробна промисловість про	141878	15,53	158483	14,64	164735	17,38	184937	13,1	173935	11,9
Виробництво та розподілення електроенергії	31804	3,48	34984	3,23	28800	3,04	47857	3,4	48344	3,3
Будівництво	21528	2,36	32518	3,00	29185	3,08	39127	2,7	36367	2,4
Торгівля, ремонт	129997	14,23	164826	15,23	131261	13,85	216659	15,3	229117	15,7
Транспорт та зв'язок	97050	10,63	111013	10,25	87078	9,18	129794	9,2	134791	9,2
Освіта	49239	5,39	55678	5,14	43520	4,59	75116	5,3	78092	5,3
Охорона здоров'я	34573	3,79	42181	3,90	29209	3,08	53715	3,8	57212	3,9
Інші види економічної діяльності	234827	25,71	252098	23,29	227441	23,99	311201	22,0	333148	22,8
Оплата послуг фінансових посередників	-50849	-5,57	-45814	-4,23	-36538	-3,85	-40109	-2,9	-37879	-2,6
Податки на продукти	119988	13,14	130957	12,10	126425	13,34	200912	14,2	188604	12,9
Субсидії на продукти	-3124	-0,34	-2547	-0,24	-2545	-0,27	-3973	-0,28	-2038	-0,14
Всього	913345	100,00	1082569	100,00	948056	100,00	1411238	100,0	1454931	100,0

*Джерело: складено автором на основі даних Державної служби статистики України [119].

Це передбачає позбавлення надмірної залежності від дешевої і порівняно некваліфікованої праці як джерела конкурентоспроможності на користь підготовки робочої сили, упровадження і поширення технологічних інновацій для підвищення ефективності використання факторів виробництва. Цільовий розвиток потенціалу національної економіки залежить від постійного поліпшення і модернізації всіх її сегментів та створення передумов для отримання послідовного ефекту з метою забезпечення постійного соціального, економічного і технічного прогресу.

Оскільки у стратегічному періоді інноваційно-інвестиційний потенціал економічного розвитку залишається основним чинником для переходу України на інноваційний тип економіки, визначено фактори, що впливатимуть на його нарощення та розвиток у перспективі до 2025 року:

- посилення дії глобалізації на інвестиційно привабливі галузі в результаті підвищення ефективності використання їх ресурсів, поліпшення підприємницького середовища та корпоративного управління;
- зниження комп'ютерних, комунікаційних, транспортних та логістичних витрат;
- супроводження нових універсальних технологій, передусім, інформаційних, що буде реалізовано в усіх галузях національної економіки;
- лібералізація торгівлі та інвестицій;
- зародження і розвиток новітніх галузей і виробництв, а також заміна тих, які «відмирають».

Для подальшого ефективного формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку в умовах сучасного історичного етапу розвитку держави необхідно ефективне використання всього виду ресурсів, цілеспрямоване докладання інвестиційних зусиль на забезпечення високої енергоефективності реального сектору економіки та екологічної рівноваги.

Варто зауважити, що інноваційно-інвестиційний потенціал України використовується недостатньо внаслідок дії внутрішніх і зовнішніх загроз якісному і кількісному ресурсному забезпеченню (таблиця 2.8).

Таблиця 2.8 – Внутрішні та зовнішні загрози ресурсно-функціональному забезпеченню інноваційно-інвестиційного потенціалу*

Основні внутрішні (суб'єктивні) загрози	Основні зовнішні (об'єктивні) загрози
<p>Високий ступінь зносу основних засобів.</p> <p>Незадовільний технічний і технологічний рівень галузей національної економіки.</p> <p>Низька інвестиційна та інноваційна активність.</p> <p>Недостатня конкурентоспроможність національної економіки.</p> <p>Відсутність необхідних фінансових ресурсів тощо.</p>	<p>Висока вартість кредитних ресурсів та складні умови їх залучення.</p> <p>Неефективна система оподаткування та проблеми з поверненням ПДВ.</p> <p>Посилення конкуренції з боку іноземних виробників за умов членства в СОТ</p> <p>Велика вартість матеріальних ресурсів</p> <p>Нестабільність національної грошової одиниці</p> <p>Несприятливі кліматичні умови</p> <p>Відсутність стимулюючої системи фінансової підтримки інвестиційно привабливих галузей.</p> <p>Виникнення непередбачуваних обставин техногенного характеру тощо.</p>

*Джерело: розроблено автором.

Характер впливу внутрішніх та зовнішніх загроз ресурсно-функціональному забезпеченню інноваційно-інвестиційного потенціалу залежить, по-перше, від типу ресурсів, які можуть бути стратегічними або не стратегічними, по-друге, від виду ресурсів (фінансові, природні, інформаційні, людські, технічні і технологічні, енергетичні).

Отже, в сучасних умовах господарювання на ресурсно-функціональне забезпечення інноваційно-інвестиційного потенціалу України негативно впливають ресурсоємний характер економіки та практично відсутність економічного механізму ресурсозабезпечення, що позначається на основних економічних показниках галузей національної економіки.

Ресурсно-функціональне забезпечення інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку передбачає безперервний процес пошуку, залучення, накопичення, планування, облік і використання матеріальних, нематеріальних, технічних і технологічних, інформаційних, фінансово-економічних, інноваційних ресурсів, необхідних для створення умов безпечного функціонування та реалізації економічних інтересів через запобігання або нейтралізацію дії внутрішніх і зовнішніх загроз. Таке забезпечення потребує значних витрат, які можна оптимізувати шляхом порівняння їх розміру очікуваною вигодою, що визначатиметься досягнутим рівнем економічної безпеки національної економіки. Шляхом вдалої комбінації стратегічних інноваційно-інвестиційних ресурсів можна сформувати стійкі конкурентні переваги і забезпечити високий рівень економічного розвитку.

Пріоритетними заходами щодо формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу національної економіки в розрізі ресурсно-функціонального забезпечення є:

- використання найкращих на даний час технологій у різних напрямках діяльності, які сприяють динамічному розвитку економіки ;
- досягнення належного рівня соціальної захищеності працівників тієї чи іншої галузі;
- установлення оптимального балансу між інноваційними та інвестиційними ресурсами;
- реалізація всіх зобов'язань, прийнятих на себе з боку держави.

У підсумку зазначимо, що за оцінками Всесвітнього економічного форуму, сьогодні Україна перебуває на другій стадії розвитку, коли економіка орієнтована на ефективність, тобто економічне зростання залежить від ефективності. Підвищення рівня конкурентоспроможності на цьому етапі більшою мірою залежить від якості вищої освіти й професійної підготовки (п'ята складова), ефективного ринку товарів та послуг (шоста), функціонуючого на належному рівні ринку праці (сьома), розвиненості фінансового ринку (восьма), здатності використовувати наявні технології (дев'ята) і від обсягів внутрішнього й зовнішнього ринків (десята).

Сьогодні, коли інтеграція з ЄС все ще залишається на рівні обговорення, а не практичних реформаторських дій, необхідно усвідомлювати, що українська економіка ще достатньо слабка для конкуренції з європейською. Тому знадобиться нашій державі значний період упродовж якого відбуватиметься підготовка до вступу в ЄС. За цей час необхідно забезпечити стабільний внутрішній розвиток, який передбачає створення надійних механізмів для подолання потенційних ризиків євроінтеграції, побудувати конкурентоспроможну економіку, здатну стабільно функціонувати в разі появи кризових явищ. Для виведення економічного зростання країни на більш стабільну основу в майбутньому та підвищення рівня її конкурентоспроможності Україні потребує вирішення низки проблем, серед яких найважливішими є:

- а) перебудова її інституційної структури;
- б) підвищення ефективності за рахунок розвитку конкуренції на внутрішніх ринках товарів і послуг;
- в) продовження реформи фінансово-банківського сектору.

Подальший розвиток відносин України з Європейським Союзом потребує:

- досягнення відповідних якісних характеристик, макроекономічної стабілізації та підвищення ефективності економіки нашої держави;
- дотримання умов, необхідних для вступу до ЄС;
- упровадження європейських норм і стандартів в економіку, соціальну політику, освіту, науку й техніку;
- адаптації вітчизняного законодавства до правових норм ЄС;
- розвитку та поглиблення регіональної інтеграції, налагодження прямих контактів із державами-членами та кандидатами в члени Євросоюзу.

Тільки таким шляхом Україна зможе на гідних засадах інтегруватися в Європейське Співтовариство.

Отже, ключовою умовою ефективного розвитку національної економіки є ресурсний фактор, який визначає джерела і засоби забезпечення розвитку. Наявність інноваційних та інвестиційних ресурсів впливає на формування інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку, який повинен відповідати вимогам постіндустріального розвитку суспільства та бути нагальною потребою нинішнього етапу економічного реформування України та переходу в перспективі на інноваційну модель економіки.

Найважливіші завдання національної економіки на сучасному етапі полягають у забезпеченні розвитку та підвищенні ефективності використання інноваційно-інвестиційного потенціалу шляхом технічної модернізації, збільшення коштів державного бюджету на інноваційну діяльність, стимулювання припливу вітчизняних та іноземних інвестицій у стратегічні для України галузі економіки.

2.3 Сучасні пріоритети макроекономічного регулювання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку

Глобалізація, яка стала однією з визначальних характеристик світової економіки кінця ХХ – початку ХХІ століть, поставила перед урядами багатьох країн проблему пошуку нових форм і методів адаптації національного економічного та політико-правового середовища до сучасних вимог здійснення міжнародних економічних відносин. Швидкі зміни чинників, які визначають конкурентоспроможність фірм на світових ринках, динамічний розвиток глобального середовища змушують уряди при формуванні умов економічного зростання і процвітання нації дедалі більш активно звертатися до проблем забезпечення національної конкурентоспроможності у глобальному масштабі. Досвід останніх десятиліть дає змогу зробити деякі висновки щодо змісту основних чинників конкурентоспроможності національної економіки. Серед них:

– ефективна координація та співпраця між транснаціональними корпораціями (ТНК) та країнами, в яких здійснюється їхня діяльність. Внаслідок значного зростання цінової конкуренції в сучасному світі надпотужні корпорації вдаються до запровадження нової тактики розширення ринків збуту, включаючи й активну “гру” на державному рівні. Мета цієї “гри” – максимально можливе підпорядкування національних ресурсів країни інтересам корпорації;

– орієнтація державної політики на консолідацію суб’єктів економічних відносин в межах країни, а також стимулювання виходу корпорацій на світову арену. На корпоративному рівні підтримання конкурентоспроможності відзначається дедалі глибшим об’єднанням

фінансового та виробничого капіталів, формуванням виробничо-збутових та виробничо-інноваційних мереж;

– моніторинг та визначення урядом критичної межі, за якою збільшення прибутковості окремих суб'єктів всередині країни починає погіршувати умови роботи інших, внаслідок чого виникає загроза пригнічення розвитку перспективних напрямів. Ще Дж. М. Кейнс відзначав, що умови процвітання окремої фірми не ідентичні умовам процвітання економіки в цілому, внаслідок чого виникають суперечності, які слід вирівнювати за допомогою “реанімації” порушених загальноекономічних пропорцій. Спрямування корпоративного розвитку у річище, сприятливе для розвитку суспільства, є одним з визначальних орієнтирів стратегії провідних країн світу на межі тисячоліть;

– відстеження з боку урядів та передбачення загроз, які виникають внаслідок підвищення відкритості економіко-правового середовища, з запровадженням важелів, які дозволяють нівелювати негативні для економіки наслідки. Це посилює необхідність підвищення ефективності моніторингу можливих наслідків уніфікації законодавства або інших механізмів інтеграції та створення нових конкурентних переваг для національних виробників;

– посилення уваги до механізмів інноваційно-промислової політики, покликаних забезпечувати конкурентоспроможність в стратегічній перспективі. Посилення спеціалізації країн у міжнародному поділі праці та їхнє прагнення розмістити на власній території переваги, які стануть визначальними у конкурентній боротьбі третього тисячоліття, вказуватимуть на відведення цим перевагам чільного місця в державній стратегії;

– поширення політики сприяння розвитку “людського капіталу”. Політика доходів, зокрема, спрямовується на недопущення зниження рівня та якості життя населення. За допомогою “інвестицій в людину” держава зменшує

витрати національних компаній на освіту та охорону здоров'я найманих робітників, а також розширює ємність внутрішнього ринку збуту.

Як витікає з викладеного вище, країни у сучасному світі змушені здійснювати пошук прийнятної моделі економічного розвитку, яка б забезпечувала національну конкурентоспроможність і орієнтувала національну економіку на довгострокове зростання. Невдачі та прорахунки на цьому напрямі призводять до перманентних кризових потрясінь та збільшення диференціації.

Концепція національної конкурентоспроможності заснована на ефективному використанні у світовому поділі праці порівняльних переваг національних економік для експорту продукції до країн, де таких переваг немає, і імпорту продукції з країн, які мають переваги в порівнянні з національною економікою країни-імпортера. Друга половина ХХ століття характеризувалася переходом від статичних порівняльних переваг, які є природно заданими для країни, до динамічних, які впливають із здійснення національним урядом та корпоративним сектором конкурентної політики.

Значний прорив в технологіях та інформаційній сфері спонукає країни орієнтуватися на нові джерела конкурентних переваг та створення їх. Сучасний етап пов'язаний із зайняттям чільного місця серед складових динамічних порівняльних переваг науково-технічними досягненнями та інноваціями на всіх стадіях життєвого циклу продукту, починаючи від створення товару або послуги, через просування його від виробника до споживача та закінчуючи наступною утилізацією.

В умовах глобалізації ступінь інноваційності вітчизняної економіки та рівень її включення у світові господарські зв'язки суттєво визначають процеси її соціально-економічного динамізму. Це підтверджується і досвідом багатьох країн, для яких формування інноваційного типу вже набуло повної практичної

реалізації. Такий курс є орієнтиром і для України, яка свідомо розуміє, що в умовах післякризового розвитку такий перехід до інноваційної моделі може забезпечити економічну стабілізацію та зростання.

Реалії сучасної економічної ситуації в Україні свідчать, що, на відміну від розвинених держав, які до 85–90% приросту ВВП забезпечують шляхом виробництва експорту високотехнологічної продукції, наша країна, посідаючи за кількістю науковців одне з чільних місць у світі, явно недостатньо використовує свій інноваційний потенціал.

Сьогодні відбувається впровадження так званого напівінноваційного варіанта розвитку економіки. За оцінками експертів, рівень існування інноваційної моделі економіки визначається 40% інновативності, а фактичний рівень забезпечення економічного зростання за рахунок технологічних нововведень національної економіки коливається в межах 5–10%. Саме цим і пояснюється паліативність нинішньої інноваційної розбудови національної економіки.

Неважко уявити, яку перспективу для України приховує в собі подальше втілення в нашу економіку запропонованої квазімоделі інноваційного розвитку [33, с. 13]. Але уряд має пам'ятати, що головною складовою інноваційної економіки є інноваційно-інвестиційна діяльність (цілеспрямована система заходів щодо розробки, упровадження, освоєння, виробництва, дифузії та комерціалізації інновацій) та надання достатніх фінансових ресурсів на її розвиток.

Нинішня інноваційна діяльність економіки має орієнтуватися на: високий рівень знань, що наповнені духовно-моральним змістом, мотивовані підвищенням життєвого рівня суспільства; раціональне природокористування, охорону довкілля; пошук інновацій, які здатні замінити індустріальну, сировинну економіку факторами технологічного п'ятого та шостого рівнів.

Інституціональне середовище інноваційної економіки, під яким розуміються формальні й неформальні правила поведінки та взаємодії на макро- і мікрорівні [190, с. 4], є фундаментом ринкових перетворень. Але потенційному розвитку конкурентних бізнесових ринків під час трансформації економіки перешкоджає невідповідність інституційного середовища, успадкованого від попередньої адміністративно-командної економіки, що потребує докорінних змін.

Згідно з Концепцією переходу України до сталого розвитку, гострою проблемою є неефективне та нецільове використання бюджетного фінансування науково-технічного та інноваційного розвитку. Для вирішення її необхідно здійснення інвентаризації науково-технічних програм, якими передбачено бюджетне фінансування, припинення реалізації тих із них, що втратили актуальність або виконуються не належному рівні; науково-технологічний аудит державних наукових і науково-дослідних установ та організацій з метою комплексної оцінки їхнього інтелектуального капіталу, визначення технологій, досвіду і знань, які мають комерційний потенціал, концентрацію їхньої спрямованості на завдання побудови інноваційної моделі розвитку.

Потрібна модернізація системи прямої державної підтримки інноваційно-інвестиційних процесів, що полягає в наступному:

а) ініціюванні створення науково-дослідницьких центрів зі змішаним (державно-приватним) фінансуванням;

б) безоплатному забезпеченні державними інформаційними ресурсами інститутів, які надають фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні послуги в забезпеченні інноваційно-інвестиційної діяльності, концентрують та поширюють інформацію про інноваційні пропозиції;

в) створенні регіональних консалтингових технологічних служб для фермерських та колективних господарств в агропромисловому комплексі;

г) формуванні надійної системи кон'юнктурних досліджень ринкового попиту на науково-технічну та інноваційну продукцію через утворення державного чи державно-приватного науково-консультаційного інституту;

д) прямих державних замовленнях на інноваційну продукцію, зокрема, у рамках реалізації державних програм енергозбереження, інформатизації та розвитку інформаційно-комунікаційних технологій тощо;

е) формуванні на рівнях центрального та місцевих бюджетів програм, спрямованих на розвиток комунальних інформаційних мереж (кабельного телебачення, Інтернет-мереж тощо), упровадження інноваційних технологій енергозбереження та обліку ресурсовитрат, сучасних технічних засобів та методик у практику діяльності соціальної сфери (охорона здоров'я, освіта тощо) та інших, які заохочуватимуть придбання та використання сучасного інноваційного обладнання;

є) інтеграції бюджетного фінансування прикладних наукових досліджень у систему державних та змішаних інвестицій у рамках складання бюджету розвитку.

Дослідження зарубіжного досвіду свідчать, що стрижневим блоком економічної політики всіх розвинених держав є інноваційна політика, сприяння діяльності підприємців-інноваторів, які визначають здатність національної економіки до інноваційного розвитку, ефективного використання найновіших технологій. Держави з перехідною економікою, які програють в інноваційних змаганнях, залишаються аутсайдерами світової спільноти.

Відтак, Україна може претендувати на належне їй за потенціалом місце в Європі та світі лише за умови, що вона виявиться спроможною пройти інноваційний шлях розвитку. Для цього потребується створення соціально-

економічних умов та стимулів для організаційної конвергенції в українському суспільстві пріоритету системи цінностей науково-технічного розвитку та ідеології ринкових реформ.

У загальному розумінні, державна інноваційно-інвестиційна політика – це сукупність форм і методів діяльності держави, спрямованих на створення взаємопов'язаних механізмів інституційного, ресурсного забезпечення підтримки та розвитку інноваційної діяльності, формування мотиваційних факторів активізації інноваційних процесів.

Мета державної інноваційно-інвестиційної політики – формування у країні таких умов для діяльності господарюючих суб'єктів, за яких вони були б зацікавлені і спроможні розробляти й виготовляти нові види продукції, упроваджувати сучасні наукоємні, екологічно чисті технології та розширювати на цій основі свої ринки збуту.

Важливим також є принцип забезпечення єдності стратегічного й поточного державного регулювання інноваційно-інвестиційної політики, оперативності останнього. Стратегічне державне регулювання має загальнодержавне значення. Його мета – збереження економічного й соціального стратегічного курсу держави, який закладається до програми реалізації реформ, національних, цільових, комплексних та інших програм. З метою додержання стратегічного курсу державою складається й контролюється перелік ресурсів, які мають стратегічно важливе значення.

Метою нинішнього державного регулювання є забезпечення реалізації стратегічного курсу в умовах конкретної економічної й політичної ситуації, що зумовлює гнучкість системи державного впливу. Оперативне державне регулювання спирається на податкову політику, емісійну, кредитну, бюджетну, соціальну та інші види економічної політики. У його межах Уряд України

формує державний бюджет, визначає основні напрями інноваційної політики, а також характер зовнішньоекономічної політики [58, с. 83].

Так, «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» містить визначення, обґрунтування і створення механізмів реалізації нової державної інноваційно-інвестиційної політики стосовно здійснення узгоджених змін в усіх ланках національної інноваційної системи, спрямованих на кардинальне зростання її впливу на економічний і соціальний розвиток держави шляхом створення відповідних привабливих внутрішніх умов і підвищення стійкості вітчизняної економіки до тиску зовнішніх умов, що обумовлені глобалізацією і неолібералізацією економічного життя. Тобто головна мета Стратегії має конкретне кількісне визначення: забезпечення в зазначений термін (до 2020 року) підвищення впливу інновацій на економічне зростання України в 1,5–2 рази порівняно з теперішнім часом [144].

Згідно із зазначеним документом, потрібно сформувати ефективну централізовану державну систему координації інноваційного розвитку економіки, яка передбачає наступне:

- створення Міністерства з питань науки та інновацій, що здійснюватиме координацію зусиль усіх органів влади у сфері наукової та інноваційної діяльності. Для успішної реалізації міжвідомчих повноважень міністерство має очолювати перший віце-прем'єр України;

- налагодження більш тісних і відповідальних партнерських відносин між владою, усіма учасниками національної інноваційної системи і суспільством. Участь представників науки, освіти і підприємництва, громадськості у формуванні інноваційної політики має винятково важливе значення для демократизації процесів прийняття рішень стосовно інноваційного розвитку України;

– розроблення системи постійного моніторингу динаміки інноваційного розвитку України, з приведенням у відповідність до європейських стандартів державної системи обліку і статистики інноваційної діяльності.

Ключову роль в ініціації інноваційних процесів має відіграти наукова сфера, діяльність якої регулюється Законом України «Про основи державної політики у сфері науки та науково-технічної діяльності». Але для дієвих вирішень проблем держава повинна остаточно визначитися, в яких науково-технічних сферах Україна здатна утримати успадковані досягнення і нарощувати їх, а які слід відкласти як другорядні чи взагалі згорнути. З цією метою необхідно здійснення глибокого і реалістичного аналізу наявних досягнень та подальших перспектив у кожному напрямі. Покладатися варто не на оптимістичні заяви дослідників, а на оцінку незалежних і кваліфікованих експертів, здатних мислити загальнодержавними категоріями. Лише після такого вибору може бути досягнуто ефективне використання державних коштів – прямим фінансуванням наукової діяльності чи закупівлею її результатів за державним замовленням. Цілком зрозуміло, що таке рішення в будь-якому випадку зашкодить цілим напрямам і науковим колективам, підтримку яких припинить держава, але його прийняття потрібно, інакше деградують одночасно всі науково-технічні дослідження [144].

Проблема визначення пріоритетів державного стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності є досить важливою, про що наголошується в Законі України «Про інноваційну діяльність», численних державних програмах науково-технічного розвитку. У процесі розробки та вдосконалення регіонального ринкового інноваційно-інвестиційного механізму необхідно враховувати, що регіони України відрізняються за науково-технічним потенціалом, рівнем розвитку продуктивних сил, структурою

основного капіталу, його питомою вагою в територіальній структурі основного капіталу країни, спеціалізацією на виробництві продукції, часткою прибутку, що створюється кожним регіоном, часткою збиткових підприємств, ступенем адаптації до ринкових перетворень, структурою власності, рівнем розвитку інфраструктури наукової та інноваційної діяльності, можливостями залучення іноземних інвестицій тощо, від чого залежить здатність до інноваційного інвестування.

Перелік нормативних актів, які регулюють сферу інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств, доволі широкий: Конституція України, закони України «Про інноваційну діяльність», «Про інвестиційну діяльність», «Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в Україні», «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про наукову і науково-технічну експертизу», «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків», Програма розвитку інвестиційної діяльності, Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та умов надання державних гарантій щодо виконання боргових зобов'язань за запозиченнями суб'єктів господарювання державного сектору економіки, залученими для фінансування інвестиційних, інноваційних, інфраструктурних та інших проектів розвитку, які мають стратегічне значення та реалізація яких сприятиме розвитку економіки України, в тому числі імпортозамінних і експортоорієнтованих галузей» тощо.

За деякими експертними оцінками, для підтримки інвестицій у модернізацію і реструктуризацію виробництва потрібно близько 20% державної участі, а щорічний приріст інвестицій в економіку повинен становити не менше ніж 25%, у розгортання виробництва нового укладу – не менше як 35% [74, с. 74].

Однак в умовах істотних економічних трансформацій, відсутності адекватного правового поля, недосконалих ринкових механізмів для інноваційно-інвестиційної діяльності зростає роль цілеспрямованого державного регулювання.

Однією з основних умов механізму реалізації пріоритетів інноваційного та інвестиційного розвитку є наявність чіткої законодавчої бази. Про усвідомлення великої значимості підтримки інноваційно-інвестиційних процесів в Україні свідчить прийняття, починаючи з кінця 90-х рр. ХХ ст., низки програмних нормативних документів. Аналіз чинного законодавчого і нормативно-правового забезпечення переходу економіки України на інноваційно-інвестиційну модель розвитку виявив, що ця галузь економіки регулюється багатьма нормативно-правовими актами.

Однак чинні закони характеризуються слабким взаємозв'язком, фрагментарністю, а часом і суперечливістю окремих положень. Це є причиною того, що сьогодні ще дуже багато процесів, пов'язаних із переходом до інноваційної моделі розвитку, носять в основному спонтанний і малокерований характер.

Для підвищення інноваційної активності суб'єктів господарювання необхідне створення чіткого, ефективного і стабільного законодавства, яке б забезпечувало адекватне міжнародним нормам правове поле і стимулювало інноваційно-інвестиційну активність вітчизняних і закордонних підприємців, що здійснюють свою діяльність в Україні.

На сучасному етапі потребують удосконалення механізми фінансового забезпечення та регулювання інноваційно-інвестиційного розвитку суб'єктів господарювання України. В нинішніх економічних умовах, для поживлення інноваційної діяльності потребує вдосконалення механізмів фінансування за рахунок зацікавленості залучення власних і позикових коштів.

Для активного впровадження результатів наукових досліджень у соціальну сферу та економіку держави слід надавати інвестиційній політиці інноваційного спрямування з включенням форм і методів стимулювання науково-технічної активності, активізації взаємодії науки і виробництва з метою широкого втілення розробок у кінцевий виробничий результат: нові конкурентноспроможні, високоліквідні види продукції та технологічні процеси. Інноваційна політика повинна передбачати вдосконалення економіко-правової бази, інформаційної та інших складових інноваційної діяльності.

Вирішення проблем відновлення і розвитку виробничого потенціалу країни неможливе лише з використанням локальних інновацій, а потребує переходу як окремих суб'єктів, так і української економіки в цілому на інноваційну модель розвитку. Сучасний підхід має базуватися на уточненні пріоритетів основних елементів ланцюжка «наука-виробництво-споживання» та їх змістовного навантаження.

До основних сфер впливу державного управління щодо забезпечення політики інноваційно-інвестиційного розвитку слід віднести:

- розробку та застосування механізмів довгострокового інвестування;
- запровадження дієвих заходів щодо підтримки спеціальних економічних зон, що ґрунтуються на використанні досвіду окремих країн світу;
- здійснення системного розвитку виробництва та послуг, який стосується суб'єктів господарювання всіх форм власності та розмірів;
- реалізацію ефективних фіскальних заходів, забезпечення дієвої політики легалізації тіньових доходів населення та конверсії некримінальних тіньових капіталів;
- проведення сучасної інформаційно-ресурсної політики, забезпечення інноваційного спрямування інвестиційних процесів шляхом створення відповідних стимулів та інфраструктури;

– перехід від визначення пріоритетних напрямів науково-технічної діяльності за технологічними ознаками, які нині встановлюються законодавством, до більш гнучкої системи впровадження критеріїв відбору технологій та інноваційних проектів за їх функціональними особливостями (тобто залежно від того, які стратегічно важливі питання соціально-економічного розвитку вони вирішують) тощо.

У цьому контексті рушійною силою інноваційно-інвестиційного прориву української економіки повинна має і стане держава.

Державним агентством з інвестицій та управління національними проектами України визначено найбільш перспективні для інвестування галузі економіки, за якими посідає провідні місця у світі, – ринок ІТ, сільське господарство, виробництво автокомпонентів та альтернативна енергетика.

Наприклад, у сфері ІТ Україна увійшла до першої п'ятірки держав світу за кількістю ІТ-спеціалістів; в агросекторі – посідає перше місце за експортом соняшникової олії, друге – насіння соняшнику та провідну позицію за експортом зерна загалом: національний ринок автомобілебудування є другим за величиною в СНД. Щодо переваг на цьому ринку виділено п'ять основних позицій:

- сусідство України з головними автомобільними кластерами – Центральною Європою і Туреччиною;
- інфраструктурні можливості країни. Так, за індексом ефективності логістики Україна посідає 41-ше місце у світі, залишивши позаду Грузію, Молдову й Росію;
- кваліфікація робочої сили та конкурентний рівень заробітної плати;
- дія спеціального режиму давальницької сировини, який досить вигідний при виробництві автокомпонентів;

– рівень податків в Україні, які не вищі, ніж у Європі, а часом і значно нижчі.

Стосовно енергетики, то в 2013 року частка електроенергії, виробленої альтернативними джерелами (вітер, сонце, біомаса), у загальному обсязі виробництва зростає лише до 0,6 %. Згідно із зобов'язаннями, взятими Україною перед ЄС, до 2020 року цей показник повинен становити 11 %. Тобто маємо понад 10 % потенціалу, який за наступні шість років потрібно ефективно освоїти, що відкриває значні можливості для інвесторів [112].

Виходячи із зазначеного, варто підкреслити, що для ефективного формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку необхідним є:

– забезпечення сприятливих організаційно-правових умов функціонування бізнесу, зокрема спрощення системи реєстрації, ліцензування та звітності, розробка законодавчої бази щодо захисту прав власності інвесторів;

– активізація діяльності держави та підприємницьких структур щодо розвитку інфраструктури в Україні;

– стимулювання припливу вітчизняних та іноземних інвестицій, стратегічні для галузі національної економіки;

– заохочення інноваційних процесів через надання безпроцентних та пільгових позик і грантів як науково-дослідницьким інститутам й організаціям, так і окремим ученим; здійснення прямого державного замовлення на інноваційну продукцію; вжиття заходів щодо підтримки міжнародної науково-технологічної кооперації;

– здійснення всебічного розвитку людського капіталу та щенящення рівня фаховості трудових ресурсів.

Висновки до розділу 2

1. Конкурентоспроможність національної економіки на світових ринках вимагає модернізації економіки України і відкриває нові можливості для оптимізації розвитку й розміщення всіх складових продуктивних сил. Проблеми їхнього розвитку охоплюють комплекс економічних, соціальних і екологічних аспектів, ефективне використання всього виду потенціалу економічного розвитку на засадах сталості. По-перше, українська економіка потребує значних структурних трансформацій, удосконалення системи державного регулювання економіки, її зовнішньоекономічних зв'язків і корпоративного управління, значної активізації торговельної політики, спрямованої на захист інтересів національних виробників на міжнародному ринку, зокрема ЄС. Україна має незначну частку в географічній структурі зовнішньої торгівлі ЄС, для розширення якої потрібно насамперед розвивати наукоємні сфери послуг, галузі промисловості, підвищувати рівень конкурентоспроможності вітчизняних товарів, товаровиробників та національної економіки в цілому.

2. Ресурсно-функціональне забезпечення інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку передбачає безперервний процес пошуку, залучення, накопичення, планування, обліку і використання матеріальних, нематеріальних, технічних і технологічних, інформаційних, фінансово-економічних, інноваційних ресурсів, необхідних для створення умов безпечного функціонування та реалізації економічних інтересів через запобігання або нейтралізацію дії внутрішніх і зовнішніх загроз. Для цього потрібні значні витрати, які можна оптимізувати шляхом порівняння їх розміру з очікуваною вигодою, що визначатиметься досягнутим рівнем економічної безпеки національної економіки. Раціональна комбінація стратегічних

інноваційно-інвестиційних ресурсів дасть змогу сформувати стійкі конкурентні переваги і забезпечити високий рівень сталого розвитку.

3. Процеси глобалізації потребують посилення стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності, освоєння нової культури виробництва, наближення умов і оплати праці до європейських стандартів. Зважаючи на те, що якість, інноваційність (новизна), науко та інтелектоємність виробів впливає на їх конкурентоспроможність, пріоритетами державної політики щодо розвитку національної економіки має стати впровадження інновацій та здійснення активної інвестиційно-інноваційної політики, де питома вага інвестицій у матеріальні активи становить близько 96%, а решта – у нематеріальні. Основними джерелами капітальних інвестицій визнано власні кошти підприємства – 60%.

4. Виділено основні складові інвестиційно-інноваційного потенціалу економічного розвитку, а саме: значні виробничі потужності, які активно оновлюються та є одними з найбільших в Європі, спроможні реалізувати сучасні технології для швидкого нарощування обсягів виробництва; великомасштабна науково-технічна система, що включає організації, вузівські науково-технічні центри, галузеві науково-дослідні інститути, конструкторські й технологічні установи з розвинутою інфраструктурою, котра задовольняє потреби інноваційно-інвестиційного розвитку економіки; наявність працівників високої кваліфікації; природні ресурси, які дають змогу виробляти конструкційні та функціональні матеріали в обсягах, достатніх для самозабезпечення замкнених технологічних циклів у промисловості.

5. На сучасному етапі розвитку України потребують удосконалення механізми фінансового забезпечення та регулювання інноваційно-інвестиційного розвитку суб'єктів господарювання. В економічних умовах, що склалися, для пожвавлення інноваційної діяльності необхідне покращення

механізму фінансування за рахунок зацікавленості залучення власних і позикових коштів. Найбільш перспективними для інвестування галузі економіки, за якими Україна посідає провідні місця у світі, визначено ринок ІТ, сільське господарство, виробництво автокомпонентів та альтернативну енергетику, а також умови й чинники, які впливають на нарощення інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку.

Результати розділу 2, отримані в ході дослідження, висвітлено у працях автора [75, 78,79,84-89]

РОЗДІЛ 3

БУДОВА МЕХАНІЗМІВ ТА СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНО- ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

3.1 Структурно-функціональні ознаки механізмів формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку

Нехтування об'єктивними законами розвитку та відтворення природного й ресурсного середовища призвели до виникнення у кінці ХХ століття економічних, соціальних та екологічних криз.

Відтак найбільш прийнятним в найближчому майбутньому, вважають фахівці, має стати економічний розвиток на засадах сталості.

Ситуація, яка склалася в Україні впродовж останніх десятиліть, потребує інших підходів теоретиків і практиків до обґрунтування нових цінностей, морально-етичних критеріїв та корекції спільних цілей і пріоритетів. Для подальшого впровадження досягнень науково-технічного прогресу необхідно не лише використання економічних факторів виробництва, але й забезпечення досягнення рівноваги між соціально-економічним розвитком і збереженням довкілля.

Нині ключовою ідеєю концепції економічного розвитку на засадах сталості суспільства є досягнення високого рівня життя, що поєднується гармонійним розвитком екологічної та соціально-економічної сфер.

На жаль, нераціональна фінансова політика та недієвий механізм її реалізації, а також відсутність ефективних механізмів регулювання інноваційно-інвестиційного потенціалу спричинили розбалансування

економічної системи в контексті принципів сталого розвитку. Разом з тим фінансові ресурси є вагомим інструментом регулювання, що дає змогу об'єднати економічну, соціальну та екологічну складові, а також збалансувати розвиток кожної з них на основі перерозподілу валового внутрішнього продукту між окремими регіонами та всередині них – між їх сферами впливу.

На наш погляд, нагальною є потреба обґрунтування нових форм і методів державного регулювання інвестиційних процесів у країні, орієнтованих на інноваційний тип економічного зростання, посилення взаємозв'язку в системі «освіта – наука – виробництво – довкілля».

Практика світового розвитку свідчить, що найважливішим фактором, здатним нейтралізувати дію ресурсних обмежень, є технологічний прорив – освоєння й поширення технологій поколінь – п'ятого і шостого технологічних укладів та формування основ сьомого укладу.

Основною проблемою, що потребує своєчасного вирішення, є залучення інвестицій в економіку України, що, на нашу думку, потребує розгляду в контексті соціально-економічного розвитку.

Зважаючи на те, що інновації є складним економічним та організаційним процесом, який спирається на використання наукового потенціалу, потенціалу новітніх технологій і техніки, з одного боку, та інтелектуального, пов'язаного із здатністю менеджменту впроваджувати інновації на всіх стадіях виробничої та комерційної діяльності, – з іншого, Україна має збільшувати витрати на науково-дослідні роботи.

Загальновідомо, що розвиток економіки, соціальної та екологічної сфер потребує суттєвого підвищення рівня фінансування й інвестування наукової та інноваційної сфери; а саме більше ніж до 0,9% ВВП.

Формування інноваційно-інвестиційного потенціалу включає комплекс взаємопов'язаних процесів (рисунок 3.1).

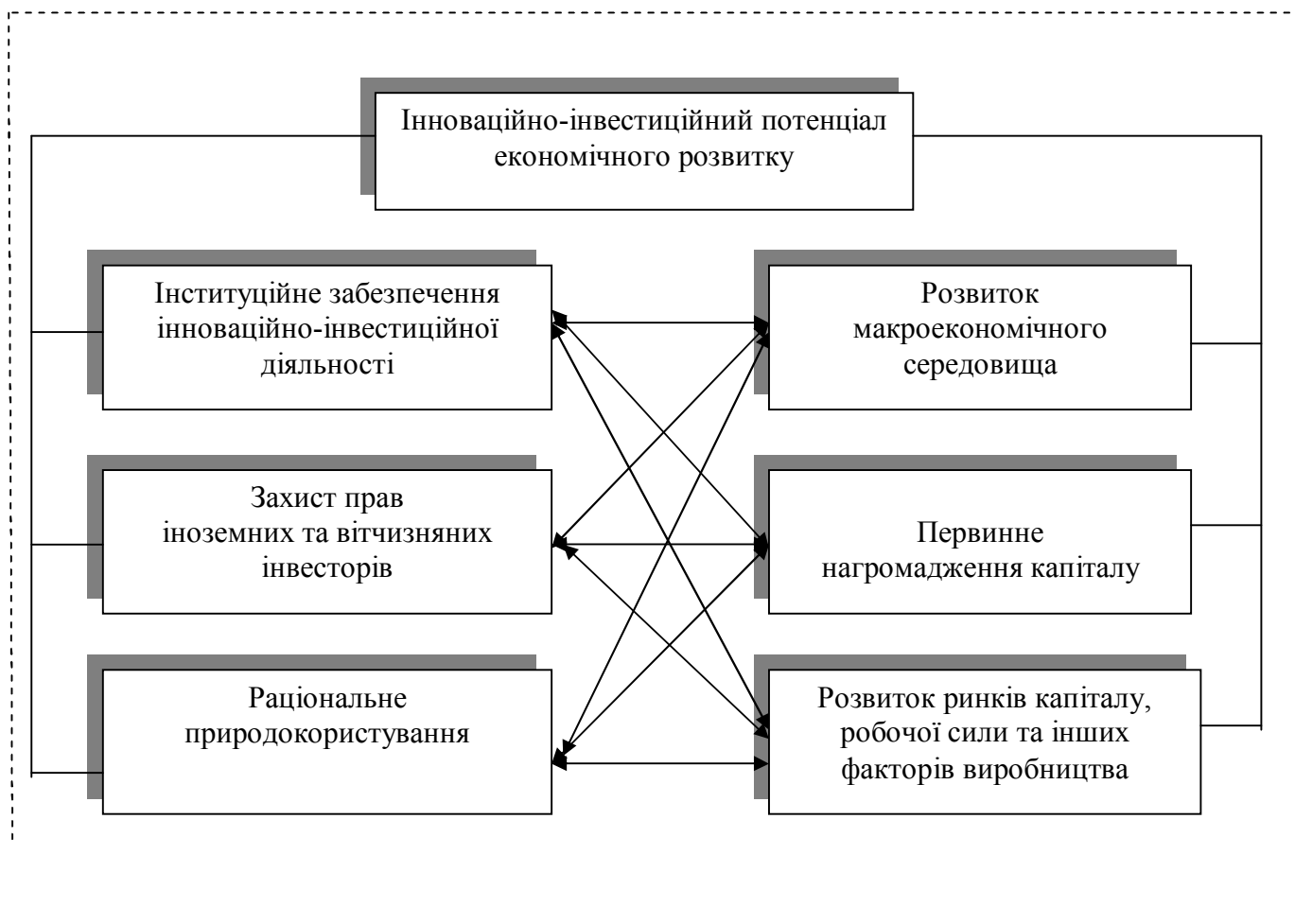

Рисунок 3.1 – Формування механізмів інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку (розроблено автором)

У нашому розумінні, інституційне регулювання інноваційно-інвестиційної діяльності охоплює сукупність нормативно-правових актів та інститутів, які реалізують завдання, пов'язані з упровадженням інновацій та їх фінансовим забезпеченням за рахунок інвестиційних ресурсів як вітчизняних, так й іноземних інвесторів (рисунок 3.2).

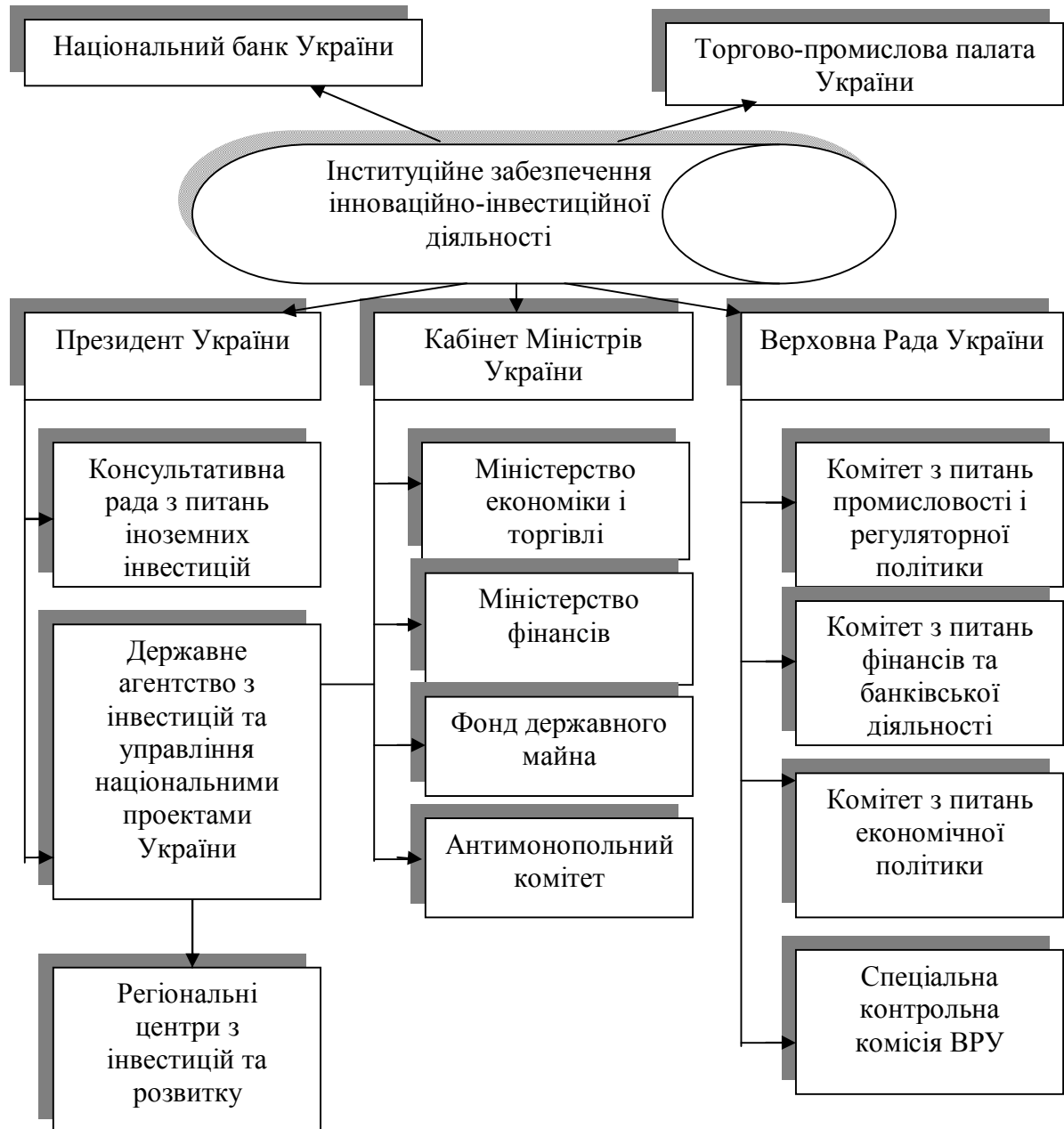

Рисунок 3.2 – Інституційне забезпечення регулювання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку (розроблено автором)

Інституційний механізм регулювання інноваційно-інвестиційного потенціалу сталого розвитку потребує, передусім, удосконалення організаційної структури державних інститутів та їх повноважень щодо регулювання та контролю за здійсненням інноваційної та інвестиційної

діяльності в Україні, його нормативно-правового забезпечення. Зокрема, доцільно є розробити і прийняти закон України «Про державне регулювання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку»[97].

Стосовно складової зазначеного механізму *захист прав іноземних та вітчизняних інвесторів* – слід зазначити, що сьогодні активне здійснення інноваційних процесів стало вирішальною умовою подальшого розвитку сучасної економіки, тому що забезпечується якісне зростання, ресурсозбереження, ефективність виробництва, випуск конкурентоспроможної на внутрішньому та світовому ринках продукції. Проте це потребує великих інвестицій, незначна частина яких може бути забезпечена внутрішніми джерелами фінансування. Разом з тим очевидно є потреба в прямих іноземних інвестиціях з метою масштабного переоснащення виробництва.

Упродовж останніх років значно зросла роль іноземних інвестицій у розвитку високих технологій окремих країн та регіонів. Іноземне інвестування – це сфера життєдіяльності, якою значною мірою забезпечується соціально-економічний прогрес держави і визначається її міжнародний статус.

Відтак, динамічний інноваційний розвиток України можливий на основі активного стимулювання державою залучення іноземного капіталу, здатного в умовах обмеженості внутрішніх джерел нагромадженню суттєвому підвищенню конкурентоспроможності національної економіки.

На жаль, в Україні і досі відсутній ефективний механізм інвестування масштабних технологічних змін. Незважаючи на доступ до інноваційних знань та унікальних технологій, загальний стан виробництва немає можливості виготовляти продукцію, що відповідала б загальноєвропейським стандартам.

На думку науковців, інноваційний розвиток потребує розробки комплексної національної програми, що передбачала б узгоджене розв'язання проблем державного регулювання інноваційно-інвестиційного ринку [49].

Для активізації іноземного інвестування в економіку України важливим є вдосконалення механізмів формування та використання, його державного регулювання шляхом: поліпшення інвестиційного клімату, підтримки іноземного підприємництва, удосконалення економічного стимулювання (податкових, митних пільг тощо) для довгострокових вкладень у пріоритетні галузі, посилення координації діяльності між існуючими регулюючими структурами та захисту прав інтелектуальної власності.

Реалізація цих заходів зменшуватиме потенційні ризики втрати прибутку, а отже, має підвищувати інтерес інвесторів до фінансування інновацій.

Додатковим резервом фінансування інноваційної діяльності в Україні є розширення кола іноземних партнерів, клієнтської бази вітчизняних інноваційних установ і організацій [134, с.48 - 57].

Таким чином, для ефективної реалізації інновацій необхідне створення інноваційного ядра національної економіки за рахунок іноземних інвестицій і на вигідних засадах участь у міжнародній науково-технічній співпраці.

Формування сприятливих умов для реалізації інноваційних проектів, спрямованих на розвиток пріоритетних галузей економіки, потребує поширення інформації про інвестиційні можливості та цілеспрямованої діяльності щодо заохочення інвестування, спроможного прискорення розвитку галузей п'ятого і шостого технологічних укладів, ресурсозберігаючих технологій та альтернативних джерел енергозабезпечення

Розвиток макроекономічного середовища. Оцінюючи такий напрям регулювання інноваційно-інвестиційного потенціалу, як формування сприятливого для інноваційного та інвестиційного розвитку макроекономічного середовища, зазначимо, що на цей напрямок впливають:

– освоєння демократичних принципів сприяння розвитку підприємництва як на державному, так і регіональному рівнях;

– використання всіх можливостей зростання платоспроможного попиту населення, що закономірно приведе до збільшення масштабів внутрішнього ринку, унаслідок чого забезпечується економічне зростання та збільшення зайнятості в суспільстві;

– патріотизм і прагнення кожного учасника підприємницької діяльності в забезпеченні добробуту собі та своїй родині, дбайливе ставлення до майбутнього як домінант власної активної життєвої позиції;

– можливість отримання додаткових джерел фінансування, зокрема, з місцевого бюджету, та інше.

Нині розвиток підприємництва в Україні значною мірою стримується інституційними чинниками через тиск на діяльність суб'єктів господарювання з боку різних державних і недержавних інституцій. Зазначене призводить до:

а) концентрації капіталів і влади у порівняно нечисленних колах так званої еліти, спричиняючи значне погіршення матеріального становища широких верств населення;

б) неузгодженості цілей, інтересів та дій між законодавчими і виконавчими представниками влади, а також соціальної поляризації відповідних верств населення (олігархи та масштабна бідність);

в) поширення корупції у зв'язку із багатогранним прискоренням процесу первинного накопичення капіталу через розподіл колишньої державної власності під контролем чиновників.

Як наслідок, стримується економічний розвиток національної економіки, суттєво послаблюється її конкурентоспроможність, несправедливо розподіляються суспільні блага, створюються передумови виникнення економічних криз, а також знижується роль держави у проведенні цілеспрямованої економічної політики.

На наш погляд, важливим чинником формування конкурентної економіки, насичення ринку необхідними товарами, послугами та підвищення рівня життя населення можуть бути:

- розвиток малого та середнього бізнесу; .
- стимулювання процесу створення критичної маси суб'єктів підприємництва, які здатні усвідомлювати реальність переходу до ринкових відносин як основи формування конкурентного середовища;
- зміна масової свідомості та забезпечення сприйняття суспільством узгодження цілей, інтересів і дій заради економічного зростання.

Дієвою формою діалогу між владою і бізнесом може бути запровадження так званих гарячих ліній, проведення семінарів, «круглих» столів. Значна увага при цьому має приділятися розвитку екологічного та сільського (зеленого) туризму, що забезпечуватиме сільській родині певну частину прибутків, само зайнятість сільського населення, наповнення дохідної частини місцевих бюджетів, сприятиме розвитку ринкової інфраструктури, можливостей для кожної фізичної особі будувати власну розумову модель орієнтації в типових ситуаціях ринкових відносин, самовираженні, саморозвитку.

Створення ефективного макроекономічного середовища, зокрема, щодо використання інноваційно-інвестиційного потенціалу сталого розвитку підприємницького середовища, є стратегічним завданням для України. Проте, як уже зазначалося, процеси становлення та формування сприятливого інноваційного та інвестиційного клімату в нашій країні відбуваються під дією численних негативних внутрішніх та зовнішніх чинників і потребують пошуку відповідних ефективних механізмів.

Специфікою застосування механізмів регулювання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку є:

- забезпечення достатніх обсягів інвестиційних фінансових ресурсів, урахуваючи, що використання іноземних інвестицій приведе до позитивного ефекту через певний період часу, тоді як фінансові ринки зацікавлені в інвестиціях зі швидкою віддачею;
- надходження інвестицій для цілей економічного розвитку;
- орієнтація на перспективний розвиток економічних і фінансових процесів, тоді як фінансові ринки обслуговують процеси, що відбуваються нині.

Таким чином, механізми регулювання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку потребують перегляду та вдосконалення організаційної структури державних інститутів та їх повноважень у цій сфері, покращення нормативно-правового забезпечення, зміни економічної структури національного господарства, здійснення моніторингу діяльності суб'єктів розвитку економіки, інформаційно-аналітичного та кадрового забезпечення процесу залучення інвестиційних ресурсів тощо.

На основі виконаного аналізу сучасного стану інноваційно-інвестиційної діяльності та враховуючи проблеми економічного розвитку країни, аргументовано необхідність створення ефективних механізмів формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу та запропоновано їх структуру. Системно-структурна будова механізму формування інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку ілюструє рис. 3.3

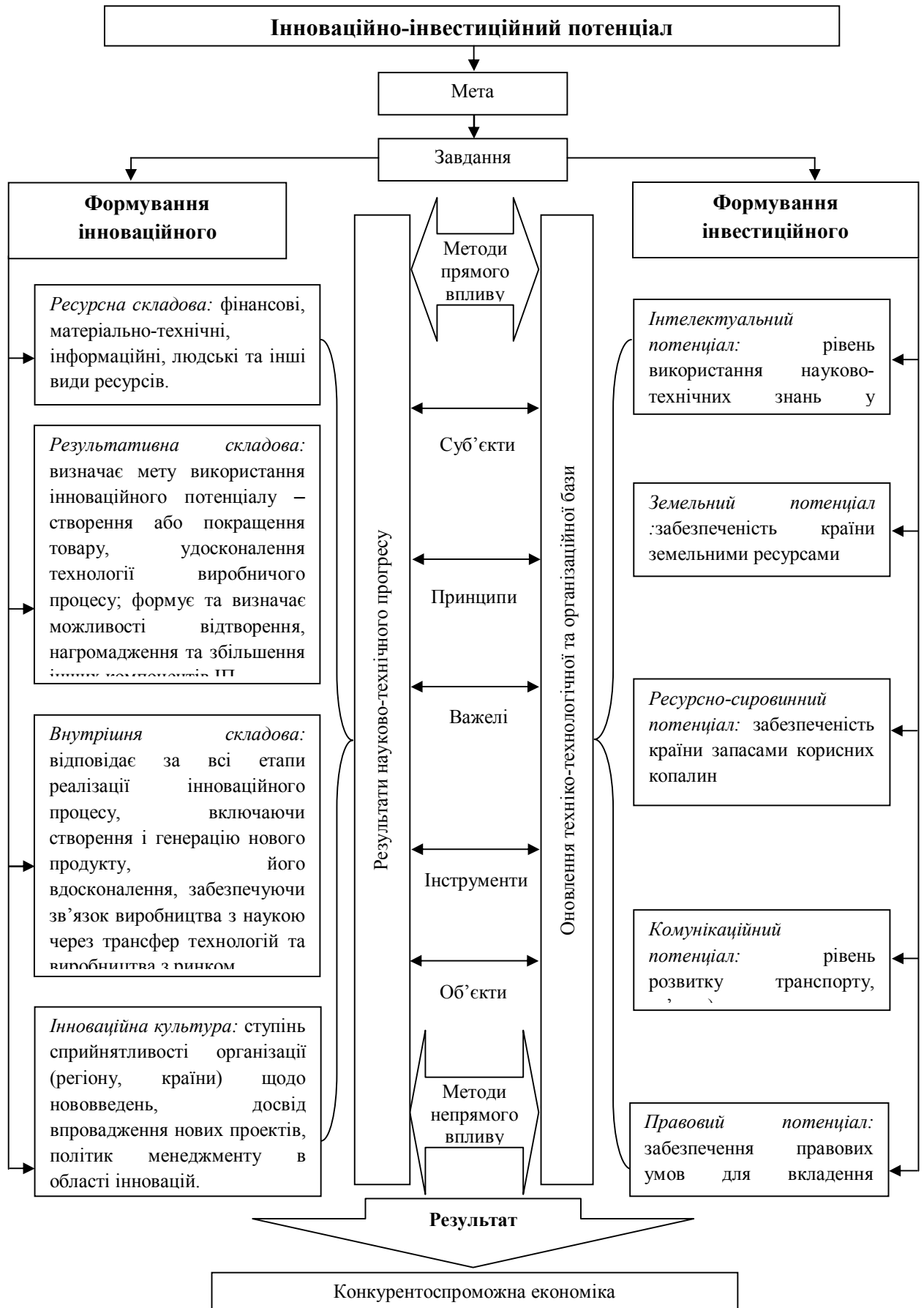

Рисунок 3.3 – Системно-структурна будова механізму формування інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку

Рекомендована автором структура механізму використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку наведена на рис.4.

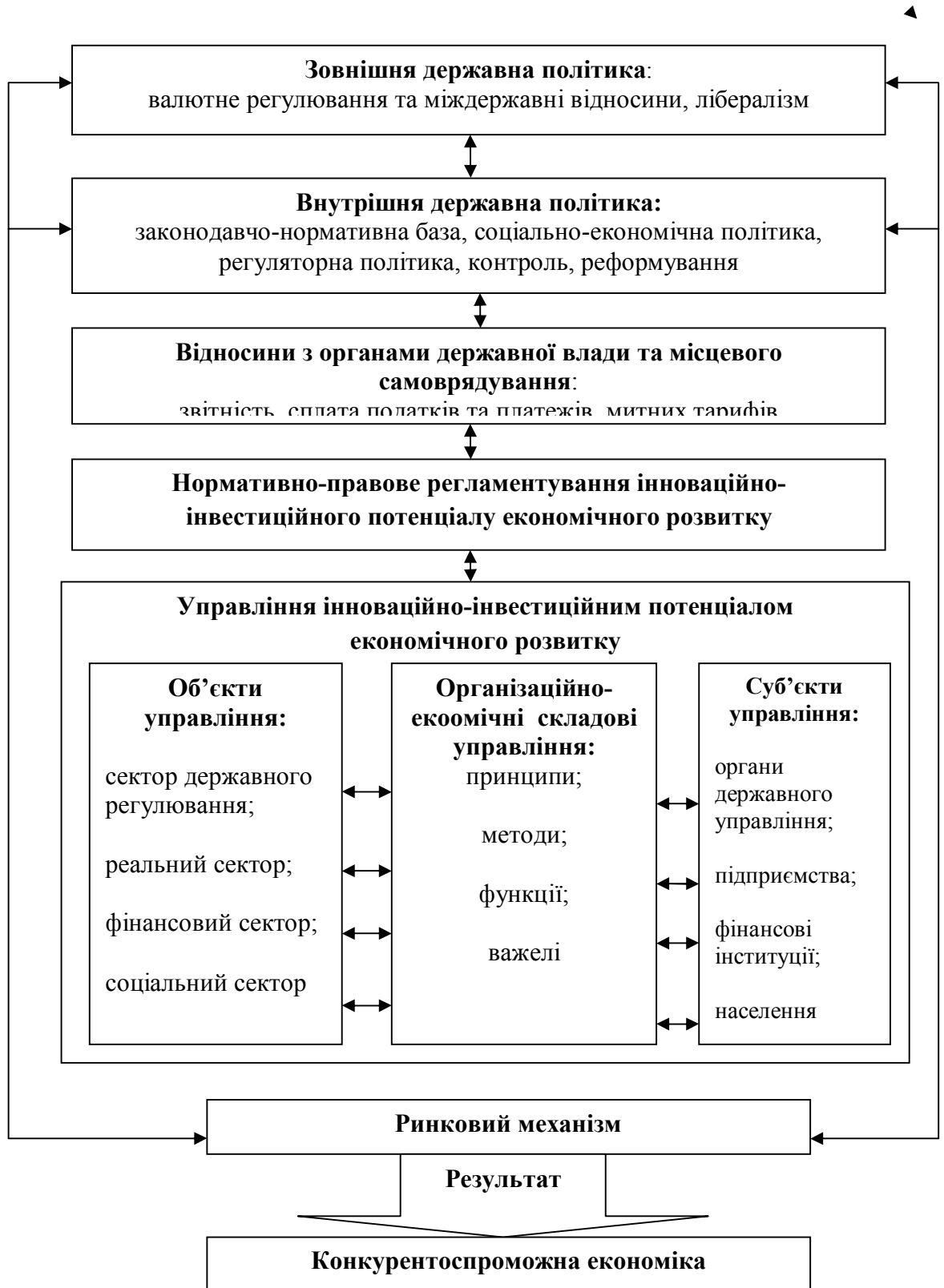

Рисунок 3.4 – Конструктивна модель механізму використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку

Таким чином, до основних складових механізму використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку слід віднести:

а) Організаційно-економічні важелі управління в умовах ринку з елементами державного регулювання розвитку та активізації інноваційно-інвестиційної сфери на загальнодержавному та регіональному рівнях, а саме:

– *адміністративні методи*, де охоплюються регулюючі дії, пов'язані із забезпеченням правової основи функціонування досліджуваного механізму з метою створення сприятливих правових умов:

– з прийняття нормативних правових актів, що регулюють використання інноваційно-інвестиційного потенціалу;

– з ліцензування певного виду діяльності;

– з обґрунтування вимог до організації і функціонування суб'єктів, які здійснюють інноваційно-інвестиційну діяльність (наприклад, мінімальний розмір статутного капіталу, мінімальний розмір заробітної плати та ін.);

– з встановлення порядку і форм амортизації основних засобів та нематеріальних активів суб'єктів, які здійснюють інноваційно-інвестиційну діяльність;

– по захисту прав і законних інтересів суб'єктів інноваційно-інвестиційної діяльності;

– з визначення прав і відповідальності таких суб'єктів за порушення законів і інших нормативних правових актів України та органів місцевого самоврядування;

– *інституціональні методи* – заходи щодо створення й розвитку різного роду інститутів (трансферу й комерціалізації інноваційно-інвестиційного потенціалу, венчурного інвестування, страхування інноваційно-

інвестиційних ризиків та ін.) інноваційно-інвестиційної сфери, яким належать створення:

- венчурних інноваційно-інвестиційних фондів;
- центрів трансферу технологій;
- компаній зі страхування інноваційно-інвестиційних ризиків;
- консультаційних, консалтингових, аудиторських і т.п. компаній, що надають послуги суб'єктам, по здійсненню інноваційно-інвестиційної діяльності;

- *економічні методи* – заходи впливу суб'єкта управління на об'єкт, за допомогою яких формуються певні економічні умови для цільового використання інноваційно-інвестиційного потенціалу. Як правило, вони відрізняються від адміністративних недирективним характером, використанням економічних важелів і регуляторів та переважно непрямими методами управлінського впливу. До таких методів належать:

- формування в рамках державного бюджету фондів розвитку інноваційно-інвестиційного потенціалу;

- фінансування на конкурсній основі інноваційних програм і проектів із засобів державного бюджету;

- надання бюджетних субсидій на розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності територій і галузей;

- фінансування розробки нововведень і наступного їх поширення;

- закупівля за рахунок держбюджету інноваційних технологій, патентів, ліцензій;

- надання субсидій на підготовку фахівців для інноваційно-інвестиційної сфери;

– державні гарантії по кредитах, що спрямовуються на реалізацію інноваційних проектів;

– субсидування (частини банківської процентної ставки по запозичених суб'єктах, які здійснюють інноваційно-інвестиційну діяльність, банківськими кредитами; податку на прибуток суб'єктів господарювання в частині сум, що підлягають зарахуванню до державного бюджету; частини витрат, пов'язаних із придбанням машин і устаткування, що беруть участь у рамках ІПП, за договором лізингу та ін.) за рахунок держбюджету.

– *Функції* – регулювання, цілевизначення, планування, організації, мотивації, контролю, які взаємодіють між собою.

– *Принципи* – сприйняття інноваційних змін, максимальної відповідності рівня, гуманізації, взаємообумовленості якісних змін елементів потенціалу, поєднання комплексного та диференційованого підходів, державних галузевих та особистісних інтересів, програмно-цільового забезпечення.

– *Важелі* – податкові інструменти, яким передбачено оптимізацію кількості податків для інноваційних підприємств, надання податкових пільг під конкретні проекти, спрямованими на розв'язання регіональних і соціальних проблем, інвестування в інноваційну діяльність, до яких належать: податкове регулювання, оптимізація кількості й величини податків в інноваційній діяльності; створення сприятливих умов для залучення інвестицій інноваційними підприємствами; бюджетне фінансування програм розвитку інноваційних підприємств; надання податкових пільг для розв'язання кадрових та організаційних проблем.

б) Нормативно-правові складові механізму регулювання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку розробляються і

впроваджуються центральними та місцевими органами влади і передбачають загальну організацію та правову регламентацію інноваційної та інвестиційної діяльності, створення сприятливого нормативно-правового поля для всіх суб'єктів інноваційної та інвестиційної сфер.

в) До суб'єктів управління інноваційно-інвестиційним потенціалом економічного розвитку відносяться:

– *органи державного управління* – підтримка сприятливого інноваційно-інвестиційного клімату, розвиток виробничої та соціальної інфраструктури, субсидування перспективних НДДКР, створення необхідних умов для розвитку галузей високих технологій;

– *підприємства* – забезпечення прискорення інноваційно-інвестиційної діяльності в узгоджених напрямках структурної перебудови, соціальний клімат на підприємствах, що стабільно покращується;

– *фінансові інституції* – підтримка стабільності національної валюти і стійкий курс цінних паперів вітчизняних підприємств: пільгове кредитування пріоритетних напрямів структурної перебудови, точок зростання, тих галузей або підприємств, які досягли певних успіхів у науково-технічних розробках, мають людський та інфраструктурний потенціал для ефективного інноваційного та інвестиційного розвитку, здатні через свої масштаби стати локомотивами зростання, тобто можуть спонукати до розвитку суміжні галузі, споріднені виробництва та наукові дослідження і, зрештою, визначати спеціалізацію України на міжнародних ринках, сприяти запуску інвестиційного мультиплікатора;

– *населення* – активізація залучення накопичень населення для інвестування реального сектору економіки.

Таким чином, основними складовими механізму регулювання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку є організаційно-економічні важелі, нормативно-правові складові, суб'єкти та об'єкти управління, зовнішня і внутрішня політика, які взаємодіють між собою через ринкові механізми.

3.2 Матриця вибору ефективного варіанту інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку

В умовах макроекономічної нестабільності та суттєвих трансформацій в економіці докорінно змінюється характер організаційних та правових відносин між державою та суб'єктами господарювання. Погіршення показників економічного стану є наслідком не стільки ринкових реформ, скільки відсутності виваженої стратегії їх проведення, непослідовності державної політики.

Варто зазначити, що сучасний стан економіки України характеризується суперечливими тенденціями, пов'язаними як з об'єктивними макроекономічними причинами, так із помилками на рівні підприємств.

Відтак, з огляду на інтеграційні наміри України щодо формування відкритої економіки, існує потреба впровадження інноваційно-інвестиційного економічного розвитку та здійснення вибору ефективного варіанта його інноваційно-інвестиційного потенціалу.

Це завдання в умовах обмежених інвестиційних ресурсів в Україні обумовлюється складністю, високим рівнем неповноти й невизначеності необхідної інформації.

Процесом вибору ефективного варіанта інноваційно-інвестиційного економічного розвитку передбачається оцінка можливості інноваційного розвитку, активізація інвестиційної діяльності та ефективність потенційних альтернатив і безпосередньо формування доцільного варіанта використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку (рисунок 3.5).

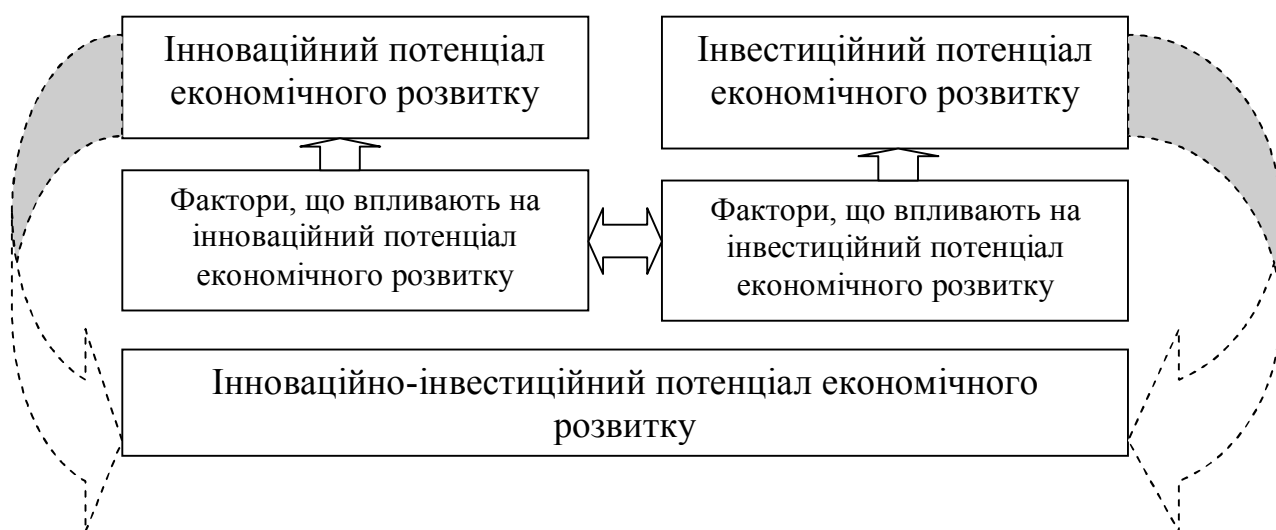

Рисунок 3.5 – Процес вибору ефективного інноваційно-інвестиційного економічного розвитку (розроблено автором)

Далі розглянуто структура кожної підзадачі окремо.

Стосовно оцінки можливості інноваційного економічного розвитку слід зазначити, що сучасну державну інноваційну політику як сукупність науково-технічних, виробничих, управлінських, фінансово-побутових та інших заходів, пов'язаних із просуванням нової чи поліпшеної продукції на ринок збуту, можна оцінити за трьома складовими:

- ресурсною, що засвідчить про наявність умов, тобто рівня інноваційних ресурсів, по забезпеченню інноваційного розвитку;

– технологічною, що відображає рівень технологічного оновлення виробництва через упровадження нових технологічних процесів і освоєння виробництва нових видів продукції з використанням принципів раціонального природокористування;

– ринковою, котра висвітлює вплив підприємства на економіку через реалізацію і насичення ринку інноваційною продукцією [94, с. 82 - 83].

Кожна з наведених складових охоплює відповідний набір первинних показників, які поступово інтегруються за найбільш суттєвими ознаками інноваційного розвитку з урахуванням впливу кожного показника на оцінку загального рівня інноваційного економічного розвитку.

Відтак, інноваційний потенціал економічного розвитку поєднує науку, техніку, економіку, підприємництво та управління, стосується всього соціально-економічного середовища, включаючи виробництво, фінансово-кредитні установи, науково-технічні кадри, рівень науково-технічної грамотності населення країни.

Важливе місце в накопиченні інноваційного потенціалу економічного розвитку належить розробці результативної системи управління інноваційною діяльністю на місцях як принципово нового механізму впливу держави на економіку в умовах ринку. На наш погляд, для цього необхідне вирішення наступних завдань:

– систематично аналізувати реальний стан наукового та інноваційного потенціалу окремих територій;

– визначати концептуальні підходи щодо створення системи управління інноваційним потенціалом економічного розвитку;

– розробляти структуру управління територіальним інноваційним комплексом на регіональному рівні;

– розробка наукових підходів до використання, відтворення, розвитку інноваційного та науково-технічного потенціалів на загальних принципах і всебічне врахування особливостей ситуації, що складається на всіх територіальних рівнях.

Структура інноваційного потенціалу охоплює ті складові економічного розвитку, що обумовлюють готовність до змін у рамках упровадження концепції сталого розвитку, а саме: децентралізація прийняття рішень, низький рівень формалізації та регламентації управлінських робіт, здатність організаційних структур гнучко перебудовуватися відповідно до зміни завдань й умов економічного розвитку.

Ключовими складовими формування інноваційного потенціалу економічного розвитку на регіональному рівні є: ставлення органів місцевої влади до НДДКР, система управління НДДКР, сфера фундаментальних і прикладних досліджень, оцінка результатів, відкриття, патенти, інвестиції, інтелектуальний і творчий потенціали.

Для оцінки інноваційного потенціалу сталого розвитку використовується SWOT-аналіз, яким є можливість виявити здатність реалізації інновації та результати впливу на інноваційний клімат зовнішнього середовища.

Стандартна методика SWOT-аналізу осмислюється з погляду інноваційних можливостей, які може надати середовище господарювання. Як правило, процес аналізу дає можливість визначити: сильні сторони інноваційного потенціалу, які забезпечують йому використання можливостей, котрі з'явилися в зовнішньому середовищі, що сприяє визначенню відповідної стратегії їхнього використання, а також слабкі сторони, що позбавляють шансу використання нових можливостей або створюють загрози для його подальшого розвитку.

Завдяки наявному науково-технічному та інноваційному потенціалам окремі території певною мірою можуть реагувати на зміни зовнішнього середовища, вести інноваційний пошук. Низький потенціал не забезпечує такої можливості, а новації за цих умов упроваджуються рідко.

Інноваційна політика країни має бути результатом глибокого дослідження ринку, його постійного моніторингу, спиратися на сучасні науково-технічні досягнення та ефективне використання інтелектуального й творчого потенціалу.

Також варто зазначити, що в сучасній розвиненій, економічно незалежній державі науково-технічна політика набуває ознак стратегії загального розвитку, підпорядковуючи собі структурну та інвестиційну політику.

Саме тому розглядається наступне завдання ефективного вибору використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку – оцінка можливості активізації інвестиційної діяльності.

Інвестиційний потенціал як фундаментальна основа розвитку національної економіки може визначатися на основі двох концептуальних підходів.

Перший – ґрунтується на ресурсній характеристиці. Відповідно до цього підходу інвестиційний потенціал визначається як сукупність інвестиційних ресурсів (матеріальних, фінансових та інтелектуальних).

Другий – результативний підхід, тобто оцінка потенціалу з урахуванням фактичних параметрів інвестиційних процесів.

Загалом, інвестиційний потенціал складається із суми окремих потенціалів, що характеризують основні макроекономічні параметри економічного розвитку території і впливають на її інвестиційну привабливість. За оцінками експертів, найбільшою мірою впливають на загальну оцінку

інвестиційного потенціалу рівень споживання й місцеві фінансові умови, а найменше – ресурсний потенціал.

Дослідженнями виявлено взаємозалежність між інвестиційним потенціалом галузі чи регіону та розміром прямих іноземних інвестицій, що свідчить про високий рівень його використання.

Мобілізація інвестиційних ресурсів стимулює накопичення фінансів та джерел утворення інвестиційних ресурсів на макрорівні, зменшує податковий тиск на виробництво, змінює політику доходів у державі з метою залучення до інноваційно-інвестиційних процесів населення як масового інвестора та розвиває механізми довгострокового банківського кредитування.

Слід констатувати, що наявний в Україні інвестиційний потенціал економічного розвитку спроможний забезпечувати технологічний прорив в економіці, зокрема це:

- а) розвинена система освіти й науки, у тому числі з перспективних наукових напрямів, що сприяють високотехнологічному розвитку держави;
- б) висококваліфіковані кадри, у тому числі в оборонно-промисловому секторі й перспективних галузях виробництва;
- в) відомі наукові школи з пріоритетних напрямків розвитку;
- г) збережений потенціал великих корпоративних структур, здатних виробляти сучасну конкурентоспроможну продукцію.

Третім завданням вибору ефективного інноваційно-інвестиційного розвитку є *оцінка потенційних альтернатив і формування ефективного варіанта використання ІІІ економічного розвитку* (рисунок 3.6).

<div style="text-align: center;">Зовнішнє середовище</div> <div style="text-align: center;">Внутрішнє середовище</div>		Можливості	Загрози
		<p>Запровадження національних програм. Розширення експортної пропозиції. Поглиблення реформу пріоритетних галузях</p>	<p>Високі ризики (загроза нової кризи, падіння цін на товари). Посилення цінової конкуренції. Дестабілізація на енергетичних ринках. Погіршення зовнішньоекономічних відносин з окремими країнами-партнерами</p>
Сильні сторони	<p>Активізація структурних реформ – створення передумов для реалізації інноваційно-інвестиційного потенціалу традиційних та нових секторів економіки. Високі адаптивні можливості національних виробництв щодо зростання зовнішнього попиту. Вагомі конкурентні переваги в окремих галузях; наявність резерву цінових переваг. Розвинуті внутрішні ринки. Стабільні умови функціонування зовнішніх фінансових ринків.</p>	<p><i>Завдяки сильним сторонам та зовнішнім можливостям рівень інноваційно-інвестиційного потенціалу є високим</i></p>	<p><i>Незважаючи на численні внутрішні переваги, існують загрози з боку зовнішнього середовища, де відбувається формування інноваційно-інвестиційного потенціалу. Є незначні можливості розвивати інноваційно-інвестиційний потенціал сталого розвитку за умови адаптації до цих загроз.</i></p>
	<p>Надмірна регулятивність інноваційної та інвестиційної діяльності; Недостатньо презентований інвестиційний потенціал країни; Недостатній прогрес у створенні інформаційного суспільства; Не всі підприємства мають можливість здійснювати інноваційну діяльність, оскільки вона вимагає значного фінансування; Неефективна реалізація інноваційних проектів з боку держави.</p>	<p><i>Є розвитком інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного зростання за умови вдосконалення інституціонального середовища</i></p>	<p><i>Відсутність можливості розвивати інноваційно-інвестиційний потенціал економічного розвитку</i></p>

Рисунок 3.6 – Матриця вибору ефективного варіанта інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку

Запропонована автором матриця вибору ефективного варіанта інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку дає змогу на

основі об'єктивного аналізу чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, передбачувати використання цього потенціалу.

На нашу думку, розвиток інноваційно-інвестиційного потенціалу може відбуватися у чотирьох напрямках:

- *відмінному (позитивному)* – за рахунок сильних сторін та зовнішніх можливостей рівень інноваційно-інвестиційного потенціалу є високим;

- *оптимальному* – при можливості формування розвитку інноваційно-інвестиційного потенціалу. При цьому, незважаючи на численні внутрішні переваги, існують загрози зовнішнього середовища, де відбувається формування цього потенціалу.

- *адаптивному* – при незначній можливості розвитку потенціалу за умови його адаптації до загроз зовнішнього середовища;

- *негативному* – можливості розвитку потенціалу відсутні.

Очевидно, що в умовах макроекономічної нестабільності відмінний (позитивний) та негативний напрями використання досліджуваного потенціалу є малоімовірними, а тому найчастіше економіка може стикнутися із так званими оптимальним та адаптивним напрямками.

Варто зазначити, що пріоритетною галузю для інвестування є агропромисловий комплекс, тому запропоновано модель, яка дає змогу формалізувати процес інноваційно-інвестиційного планування й обліку ризику виробничої діяльності АПК. Модель забезпечує оцінку впливу інноваційно-інвестиційного проекту (програми) на фінансовий стан галузі, визначаючи при цьому обсяг власних ресурсів і можливість залучення позикових засобів. У моделі не розглядається питання залучення засобів за допомогою емісії акцій, однак їх використання не суперечить моделі, оскільки параметри емісії просто можуть бути враховані як додатковий власний капітал.

В основу комплексного плану (моделі) покладений аналіз результативності АПК за сукупністю бізнес-ліній. Інвестиції розподіляються по бізнес-лініях і за призначенням:

$$Inv_j^{total} = \sum_{i=1}^n (Inv_{ij}^{FA} + Inv_{ij}^{Imvent}) + Inv_j^{Cash}, \quad \dots\dots (3.1)$$

де Inv_j^{total} – загальна сума інвестицій при j-му варіанті інвестування;

Inv_{ij}^{FA} – сума інвестицій у позаоборотні активи бізнес-лінії при j-му варіанті інвестування;

Inv_{ij}^{Imvent} – сума інвестицій у матеріальні оборотні активи i-ї бізнес-лінії при j-му варіанті інвестування;

Inv_j^{Cash} – сума інвестицій у короткострокові фінансові вкладення при j-му варіанті інвестування.

Передбачається кілька варіантів інвестування в кожен бізнес-лінію, котрі розрізняються за обсягами інвестування в основні й обігові кошти, а також своїм впливом на ефективність АПК. У плані це виражається у відносній величині, на яку знижуються змінні витрати на одиницю продукції по кожному варіанту інвестування, і абсолютній величині амортизації по основних засобах, що знову здобуваються, на яку збільшується загальна сума витрат АПК. Подальші розрахунки здійснюються послідовно для всіх можливих варіантів інвестування в обидві бізнес-лінії.

Вихідним пунктом комплексної моделі є прогноз обсягу реалізації продукції в натуральному виразі, виокремлений для всіх бізнес-ліній характеристик закону розподілу. Нормальний закон розподілу обраний тому, що на величину обсягу реалізації впливає безліч факторів, жоден з яких не є строго домінуючим (при побудові моделі для конкретних умов закон розподілу

може бути обраний інший). При прийнятті комплексної моделі інноваційно-інвестиційної діяльності АПК використано математичний апарат. У процесі обґрунтування параметрів закону нормального розподілу запропоновано використовувати математичне очікування на рівні найбільш імовірної величини обсягу випуску.

При формалізації імітаційної моделі у програмного продукту процес генерації випадкових чисел обмежений інтервалом $[\bar{q} - n\sigma; \bar{q} + n\sigma]$, де n ухвалює позитивні значення на рівні не менше як 3. Для забезпечення достатньої точності моделювання, задаються значення n з урахуванням обмежень на місткість ринку АПК (найбільш тверде обмеження).

На наступному етапі при задаванні вихідних параметрів моделі здійснюється перехід від планової величини обсягу реалізації в натуральному виразі до планового обсягу реалізації в гривнях. Останній – є просумованим по всіх бізнес-лініях добуток планової величини обсягу реалізації товарної продукції в натуральному вираженні й середньої ціни:

$$V_i = Q_i \times P_i, \text{ для } i = \bar{1}, \bar{n}, \quad (3.2)$$

де P_i – ціна продукту, що випускається i -ю бізнес-лінією;

V_i – планова виручка від реалізації по i -ї бізнес-лінії;

Q_i – кількість продукції.

Прогнози виторгу виконуються для декількох варіантів значень середньої ціни: песимістичного, найбільш імовірного й оптимістичного. При цьому враховується, що для кожного варіанта ціни параметри закону розподілу, який характеризує величину обсягу реалізації товарної продукції, можуть відрізнитися залежно від еластичності попиту на продукцію.

Для прогнозування витрати розділені на змінні й умовно-постійні. На величину змінних витрат впливає обрана інноваційно-інвестиційна політика, оскільки кожному варіанту інвестування відповідає певна зміна в технологічному процесі, а отже, і змінних витрат на одиницю продукції. Тому змінні витрати на одиницю продукції, що випускається, задаються у вигляді закону розподілу:

$$AVC_i = F(M_{AVC_i}; M_{oAVC_i}) + \Delta AVC_{ij}, \quad (3.3)$$

де AVC_i – зміна змінних витрат на одиницю продукції i -ї бізнес-лінії при реалізації j -го варіанта інвестування.

Умовно-постійні витрати на весь обсяг також задаються у закону розподілу. Додатково враховуються амортизація по устаткуванню та інші додаткові умовно-постійні витрати (наприклад, витрати утримання експлуатацію устаткування як результат інвестицій в основний капітал), що відповідають обраному варіанту інвестування. Оскільки величину амортизаційних відрахувань у плановий період можна розраховувати чітко, то ця частина умовно-постійних витрат задається детермінованою:

$$TFC_i = F(M_{TFC_i}; M_{oTFC_i}) + \Delta TFC_{ij} + D_{epri} + \Delta D_{eprij}, \quad (3.4)$$

де ΔTFC_{ij} – зміна величини постійних витрат i -ї бізнес-лінії при реалізації j -го варіанта інвестування (за винятком амортизаційних відрахувань);

D_{epri} – планова сума амортизаційних відрахувань без обліку здійснюваних інвестицій;

ΔD_{sprtj} – зміна амортизаційних відрахувань по і-й бізнес-лінії при реалізації j-го варіанта інвестування в плановому періоді.

Після того, як задані вихідні параметри моделі, виконується моделювання діяльності АПК у планованому періоді в такий спосіб. Генеруються всі описані вище випадкові величини відповідно до обраних для них законів розподілу. Подальший розрахунок припускає обчислення параметрів плану грошових потоків у прогностному періоді на основі показників, отриманих у результаті статистичного випробування, і заданих детермінованих параметрів та залежностей.

На основі даних про виторг і витрати визначається планова величина прибутку до виплати податків і відсотків (ЕВІТ):

$$\begin{aligned} EBIT_i &= V_i + TFC_i - AVC_i \times Q_i; \\ EBIT &= \sum_{i=1}^n EBIT_i \end{aligned} \quad (3.5)$$

Величина чистого прибутку обчислюється з урахуванням планової суми відсотків за кредит у частині, яка ставиться на фінансовий результат АПК:

$$NP = (EBIT - Int_{cost}) \times (1 - Tax) \quad (3.6)$$

де Tax – ставка податку на прибуток;

Int_{cost} – відсотки за кредит;

NP – чистий прибуток.

Розрахунки грошового потоку власних засобів, який може бути спрямований на інвестиції, виконуються непрямим методом. Грошовий потік являє собою суму амортизаційних відрахувань і чистого прибутку, за винятком планової суми дивідендів і відсотків за кредит у частині, яка виплачується із прибутку після оподаткування:

$$CF_j^{\text{власн}} = NP + \sum_{i=1}^n (Depr_{ij} + \Delta Depr_i) - Div - Int_{NP}, \quad (3.7)$$

де Div – запланована до виплати величина дивідендів;

Int_{NP} – заплановані до виплати відсотки за кредит у частині, яка погашається із прибутку після оподаткування.

Найбільш узагальнено послідовність моделювання представлена у вигляді схеми (рисунок 3.6).

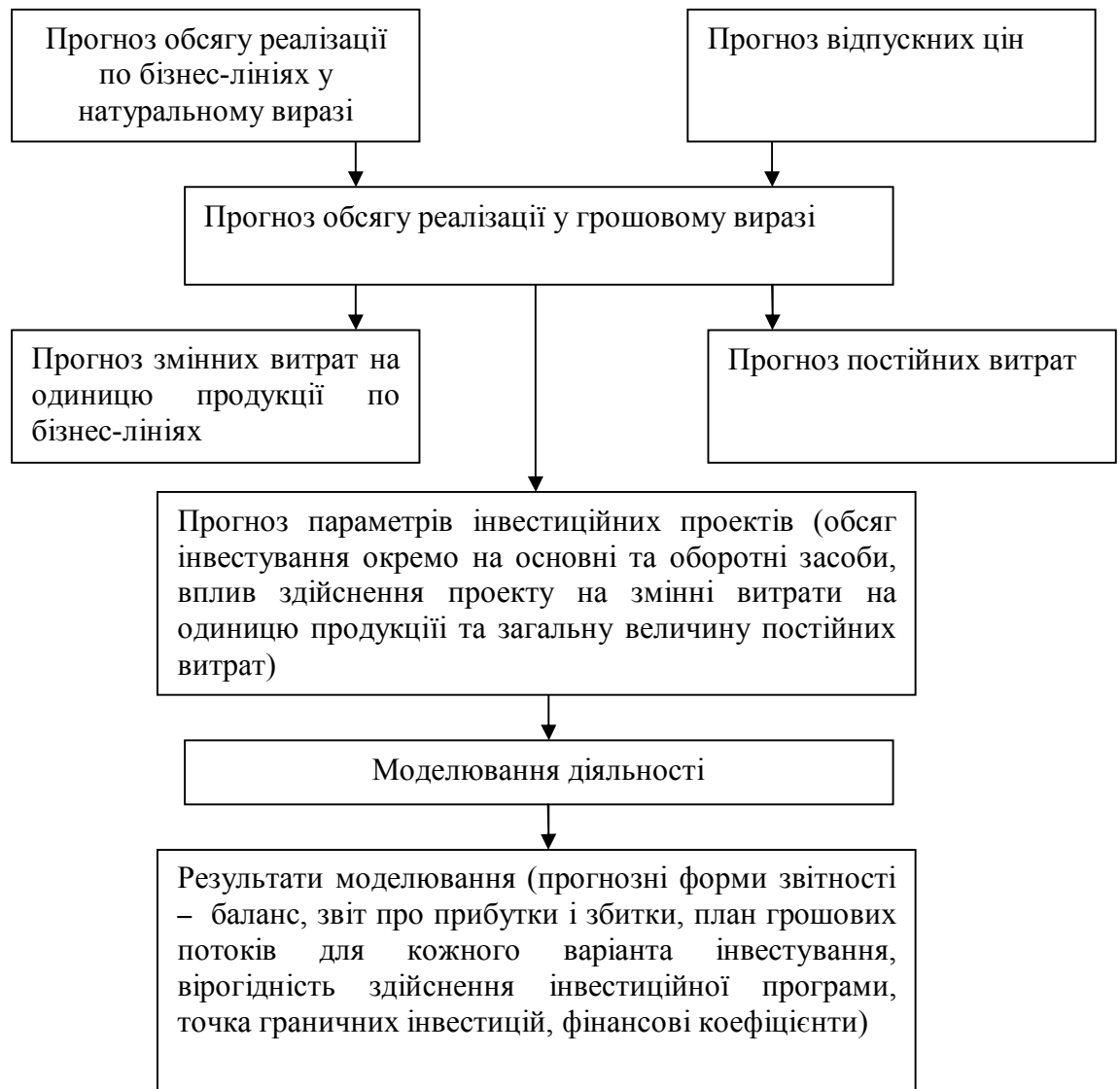

Рисунок 3.6 – Схема імітаційної моделі формування інноваційно-інвестиційної програми АПК

Якщо величина грошового потоку покриває заплановані інвестиції

$$CF_j^{\text{власн}} = NP + \sum_{i=1}^n \Delta Depr_{ij} \geq Inv_j^{\text{total}}, \quad (3.8)$$

то інтеграція закінчується і складається прогнозний баланс, якщо ні, то здійснюється планування джерел для фінансування інвестицій одночасно із плануванням прогнозних балансових показників. Прогнозний баланс складається на основі стартового балансу – агрегованого балансу на початок планового періоду. Прогнозна величина поза оборотних активів на кінець планового періоду являє собою їх величину, зменшену на суму амортизації, що нараховується за період, і збільшену на планову величину капітальних вкладень у позаоборотні активи:

$$F\Phi_j = FA_0 - \sum_{i=1}^n (Depr_{ij} + \Delta Depr_i) + \sum_{i=1}^n Inv_{ij}^{FA}, \quad (3.9)$$

де Inv_{ij}^{FA} – сума інвестицій у позаоборотні активи i -ї бізнес-лінії при j -му варіанті інвестування.

Прогнозна величина запасів визначається з урахуванням планової суми інвестицій в обігові кошти, величина дебіторської заборгованості – державною політикою АПК. У моделі передбачено завдання зміни дебіторської заборгованості у закону нормального розподілу, тобто через параметри закону розподілу (математичне очікування й середньоквадратичне відхилення), що задаються екзогенно. Таким чином, модель дає змогу враховувати тенденції, зміни дебіторської заборгованості так як невизначеність цих змін:

$$\begin{aligned} AR_j &= AR_0 + \Delta AR, \\ \Delta AR &= F(M_{\Delta AR}; M_{\sigma \Delta AR}) \quad \dots \quad (3.10) \end{aligned}$$

Прогнозна величина коштів (і короткострокових фінансових вкладень) обчислюється з урахуванням залишкової величини грошового потоку власних засобів після фінансування інвестицій у короткострокові фінансові вкладення:

$$Cash_j = Cash_j^{ост} + Inv_j^{Cash};$$

$$Cash_j^{ост} = \begin{cases} (CF_j^{власн} - \sum_{i=1}^n \Delta Depr_{ij} - Inv_j^{total}); \\ \text{при } CF_j^{власн} - \sum_{i=1}^n \Delta Depr_{ij} \geq Inv_j^{total}; \\ 0 \text{ при } CF_j^{власн} - \sum_{i=1}^n \Delta Depr_{ij} < Inv_j^{total}. \end{cases} \quad (3.11)$$

де Inv_j^{Cash} – сума інвестицій у запаси (матеріальні оборотні активи) і-ї бізнес-лінії при j-му варіанті інвестування.

Власний капітал змінюється на величину чистого прибутку (збитку) з відрахуванням суми на виплату дивідендів і відсотків за кредит у частині, що виплачується із прибутку після оподаткування.

$$E_j = E_0 + NP - Div - Int_{NR}. \quad (3.12)$$

Кредиторська заборгованість змінюється на величину частини дебіторської заборгованості, що дає змогу досягти рівності балансу й по суті не зменшувати поточну ліквідність АПК.

В основі моделі лежить припущення, що АПК мають звертатися до позикових джерел тільки в порядку їх подорожчання. Якщо власних засобів (інвестиційних ресурсів) у галузі не вистачає для фінансування планованих інвестицій, раніше за інших розглядається варіант збільшення кредиторської заборгованості. Показником, що лімітує величину можливого приросту кредиторської заборгованості, є коефіцієнт ($K_I = \frac{(AR + Cash)}{AR}$) – відношення суми дебіторської заборгованості й коштів до кредиторської заборгованості.

Обмеження за рівнем коефіцієнтів, що лімітують, у т.ч. наведеного вище, повинні встановлюватися індивідуально. Для критичного значення коефіцієнта, що задається враховується його економічний зміст. Наприклад, якщо критичне значення коефіцієнта прийнято на рівні 0,9, то рівень кредиторської заборгованості може перевищувати суму прогнозованої дебіторської заборгованості й стартового рівня коштів не більше ніж на 10%.

$$AP_j = AP_0 + \Delta AP + \Delta AR_j;$$

$$\Delta AR_j = \begin{cases} \Delta AP_j^{max}, & \text{якщо } \Delta Inv_j^{total} \geq \Delta AP_j^{max}; \\ 0, & \text{якщо } \Delta Inv_j^{total} \leq 0; \\ \Delta Inv_j^{total}, & \text{якщо } 0 < \Delta Inv_j^{total} \leq \Delta AP_j^{max}. \end{cases} \quad (3.13)$$

$$\Delta Inv_j^{total} = Inv_j^{total} - CF_j^{власн} - \sum_{i=1}^n \Delta Depr_{ij}. \quad (3.14)$$

Якщо недолік фінансування інвестицій не покрито за рахунок приросту кредиторської заборгованості, розглядається можливість фінансування за рахунок короткострокового кредитування. Модель допускає, що взяті кредити пролонгуються протягом року. Максимальна величина взятих короткострокових кредитів лімітується коефіцієнтом поточної ліквідності $\left(K_{ТЛ} = \frac{Invent+AR+Cash}{SL+AP} \right)$

$$SL_j = SL_0 + \Delta SL_j$$

$$\Delta SL_j = \begin{cases} \Delta SL_j^{max}, & \text{якщо } \Delta Inv_j^{total} - \Delta AP_j^{max} \geq \Delta SL_j^{max}; \\ 0, & \text{якщо } \Delta Inv_j^{total} - \Delta AP_j^{max} \leq 0; \\ \Delta Inv_j^{total} - \Delta AP_j^{max}, & \text{якщо } 0 < \Delta Inv_j^{total} - \Delta AP_j^{max} \leq \Delta SL_j^{max}. \end{cases}$$

$$\Delta SL_j^{max} = \begin{cases} \frac{Invent_j + AR_j + Cash_j}{K_{ТЛ}} - AP_j - SL_0, & \text{якщо} \\ \frac{Invent_j + AR_j + Cash_j}{K_{ТЛ}} - AP_j - SL_0 > 0; \\ 0, & \text{якщо} \frac{Invent_j + AR_j + Cash_j}{K_{ТЛ}} - AP_j - SL_0 \leq 0. \end{cases} \quad (3.15)$$

Якщо недолік фінансування інвестицій не покрито за рахунок приросту короткострокових кредитів, розглядається можливість фінансування за рахунок довгострокового кредитування. Максимальна величина взятих довгострокових кредитів лімітується коефіцієнтом автономії ($K_{авт} = \frac{E}{E+L}$), де коефіцієнт характеризує фінансову стійкість АПК, і 0,6 – його граничне значення.

$$LL_j = \begin{cases} \Delta LL_j^{max}, & \text{якщо } \Delta Inv_j^{total} - \Delta AP_j^{max} - \Delta SL_j^{max} \geq \Delta LL_j^{max} \\ 0, & \text{якщо } \Delta Inv_j^{total} - \Delta AP_j^{max} - \Delta SL_j^{max} \leq 0, LL_j = LL_0 + \Delta LL_j \\ \Delta Inv_j^{total} - \Delta AP_j^{max} - \Delta SL_j^{max}, & \text{якщо } 0 < \Delta Inv_j^{total} - \Delta AP_j^{max} - \Delta SL_j^{max} \leq \Delta LL_j^{max}. \end{cases}$$

$$\Delta LL_j^{max} = \begin{cases} \frac{E_j}{K_{авт}} - E_j - SL_j - AP_j - SL'_j - LL_0; \\ \text{якщо } \frac{E_j}{K_{авт}} - E_j - SL_j - AP_j - SL'_j - LL_0 > 0; \\ 0, & \text{якщо } \frac{E_j}{K_{авт}} - E_j - SL_j - AP_j - SL'_j - LL_0 \leq 0. \end{cases} \quad (3.16)$$

Оскільки фінансування за рахунок кредиту передбачає оплату останнього, то у випадку залучення коротко- або довгострокових кредитів перераховується величина виплачуваних відсотків і процес повторюється з етапу розрахунків чистого прибутку. Процес формування джерел інвестиційних ресурсів повторюється доти, поки не буде забезпечена потреба АПК або не будуть повністю використані всі обмеження. Останній варіант визначає точку граничних інвестицій, тобто максимальну величину інвестицій, яку АПК зможуть профінансувати у плановому періоді.

Описана вище імітаційна модель реалізована у системи і процесів, що мають виражений стохастичний характер. При цьому розглянуто різні варіанти поведінки АПК (тарифну й інвестиційну політики) при зміні внутрішніх (пов'язаних витратами) і зовнішніх (за рівнем споживання електроенергії та палива) умов. Наведено нижче вихідні дані й окремі результати розрахунків по моделі (таблиці 3.1 - 3.4.)

Таблиця 3.1 – Стартовий баланс АПК за станом на 01.01.2014, млн грн.

Показник	Сума	Показник	Сума
АКТИВИ,усього:	3 476 255	ПАСИВИ	3 476 255
позаоборотні активи	2 126 331	Власний капітал	2 574 380
оборотні активи	1 349 924	Довгострокові кредити	22 791
Запаси	206 572	Короткострокові кредити	47 382
Дебіторська заборгованість	713 047	Кредиторська заборгованість	819 194
Кошти	430 305	Інші короткострокові пасиви	12 508

Таблиця 3.2 – Варіанти інноваційно-інвестиційної програми АПК, млн грн.

Інвестиції	Варіант інвестування		
	1	2	3
У позаоборотні активи:			
Паливо	200 000	150 000	0
електроенергія	15 000	10 000	0
В оборотні активи:			
Паливо	50 000	20 000	0
електроенергія	2	1	0
У короткострокові фінансові вкладення	256	0	0

Таблиця 3.3 – Вплив інвестиційної політики на витрати виробництва

Варіант	Паливо		Електроенергія	
	зміна змінних витрат на одиницю корисного відпуску порівняно з базовим періодом, %	додаткова сума амортизації, млн. грн.	зміна змінних витрат на одиницю корисного відпуску порівняно з базовим періодом, %	додаткова сума амортизації, млн. грн.
1	-3,00	750,00	-2,00	10 000,00
2	0,00	500,00	0,00	7 500,00
3	2,00	0,00	2,00	0,00

Таблиця 3.4 – Параметри розрахунків

Показник	Значення
Ставка рефінансування, %	9,5
Ставка короткострокового кредитування, %	25
Ставка довгострокового кредитування, %	42
критичне значення коефіцієнта « $((AR + Cash) \setminus AP)$ »	0,9
коефіцієнта поточної ліквідності	1,1
коефіцієнта автономії	0,66
кількість випробувань	500

Відповідно до результатів розрахунків (додатку В, таблиці 3.4) ступінь покриття інвестиційних потреб АПК можна класифікувати як високий. Запропоновано ввести наступну градацію цього показника: низький – 0-20%, нижче середнього – 20-40%, середній – 40-60%, вище середнього – 60-80%, високий – 80% і вище. Оскільки значення точки граничних інвестицій для АПК значно вище його інвестиційних потреб, то ступінь покриття інвестиційних

потреб АПК оцінено як потенційно високий, тобто є інвестиційно привабливою галузю національної економіки.

Ставка дисконтування для АПК, розрахована на основі фундаментальної «бета», дорівнювала 31% ($\beta = 1,1$; безризикова прибутковість – 0,2; прибутковість ринку – 0,3) (Додаток В).

У моделі застосовуються ймовірні характеристики для всіх вихідних даних, тому оптимальний результат визначено за методом оптимізації в середньому. Результатом використання даної моделі є інноваційно-інвестиційна програма, спрямована на максимальний приріст загальної вартості капіталу при заданому бюджеті (за першим варіантом цільової функції) або на мінімізацію ризику при заданому бюджеті й необхідному розмірі доходу (другий варіант цільової функції). Якщо при цьому використовувати відносний показник виміру ризику, то адекватність моделі підвищується.

Таким чином, одним із чинників модернізації економіки країни є інноваційно-інвестиційне забезпечення. Інноваційна діяльність тісно пов'язана з інвестиційною, оскільки інвестиції є безпосереднім носієм інновацій. Упровадження інноваційної політики в несприятливому інвестиційному кліматі практично неможливе.

3. 3 Напрями реалізації стратегії формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку

Економічний розвиток в умовах структурної трансформації можливий за формуванням відповідного механізму, що забезпечує передачу дії від рушійних сил (зовнішніх і внутрішніх чинників, причин) до внутрішніх і зовнішніх

елементів та обумовлює перетворення організаційної структури, якісних і кількісних характеристик економічної діяльності.

Як уже зазначалося, для повного розуміння режимів регулювання інноваційно-інвестиційним потенціалом економічного розвитку необхідно розглядати його інноваційну, інвестиційну, а також ресурсну (виробничу) складові.

На наш погляд, *стратегія макроекономічного регулювання інвестиційно-інноваційного потенціалу економічного розвитку являє собою процес підготовки, прийняття та реалізації рішень щодо формування та максимального використання сукупного інвестиційно-інноваційного потенціалу з метою ефективного розвитку галузей або територій.*

При цьому ефективний економічний розвиток галузей або територій варто розглядати як результат функціонування інтегрованої системи господарювання, метою якої є:

- забезпечення на довготривалий період суспільства в задоволенні власних потреб та безпечній життєдіяльності;
- зростання економічної ефективності виробництва шляхом кількісних та якісних змін основних, допоміжних та обслуговуючих процесів;
- підвищення якості праці персоналу внаслідок створення відповідних економічних, соціальних, організаційних, психологічних та інших умов, що задовольняють інтереси не тільки власника праці – робітника, але й роботодавця;
- збереження навколишнього середовища і бази ресурсів для економічного розвитку.

За таких умов досягнення високих прибутків не є основною метою економічного розвитку на засадах сталості. Мета об'єднує економічні, так і соціальні, екологічні та інші аспекти та може бути визначена як створення

стійких передумов для функціонування в майбутньому на конкурентному зовнішньому та внутрішньому ринках галузі або території.

Методологічну основу макроекономічного регулювання інноваційно-інвестиційним потенціалом економічного розвитку становлять теоретичні положення, принципи та інструменти, які містяться в його домінуючих підходах – процесному, системному, стратегічному, інноваційному та інтеграційному.

Із позиції процесного підходу, управління інвестиційно-інноваційним потенціалом є ланцюгом безперервних взаємопов'язаних дій із цільовизначення, планування, організації процесів, обліку та контролю, мотивації та регулювання.

Функціями регулювання як чітко окресленою низкою питань та завдань, що вирішуються у процесі управління, формується механізм макроекономічного регулювання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку.

Функція цільовизначення обумовлює орієнтацію управління інноваційно-інвестиційним потенціалом економічного розвитку на досягнення певних цілей, під якими розуміються майбутній рівень інноваційно-інвестиційного розвитку галузей або територій та рівень їх конкурентоспроможності, котрий передбачається досягти.

Планування передбачає розробку стратегії і тактики реалізації цілей і завдань, програм реалізації окремих заходів нарощування інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку.

Функція організації забезпечує практичну реалізацію прийнятих програм, узгодження дій при планування економічного розвитку.

Функція мотивації сприяє використанню мотиваційних регуляторів суб'єктів управління інноваційно-інвестиційного розвитку. При цьому важливо

поєднати економічні, соціальні (заходи задоволення матеріальних інтересів із моральними, психологічними мотивами особистості) та екологічні елементи.

Функція контролю забезпечує нагляд і перевірку відповідності рівня інноваційно-інвестиційного потенціалу вимогам як внутрішнього, так і зовнішнього середовища, передбачає розробку переліку показників, за якими здійснюється перевірка результативності процесу управління та змога своєчасно вносити зміни.

Варто зазначити, що регулювання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку спирається й на інноваційний підхід до управління, сутність якого пов'язана з орієнтацією на активізацію інноваційної діяльності за пріоритетними напрямками, які здатні забезпечити розвиток національної економіки. Активізація інноваційної діяльності належить до компетенції інноваційного менеджменту.

В основі регулювання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку можуть бути використані принципи системного підходу, де передбачається дослідження двох складових:

а) зовнішнє оточення (включає вхід та вихід системи, зв'язок із зовнішнім середовищем, зворотній зв'язок);

б) внутрішня структура (сукупність взаємопов'язаних компонентів, які забезпечують процес впливу суб'єкта управління на об'єкт, перетворення входу на вихід та досягнення цілей системи).

Відповідно до методології цього підходу вивчення системи макроекономічного регулювання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку має розпочинатися із встановлення таких елементів:

а) суб'єкти регулювання – органи, що розглядаються як керуюча підсистема;

б) об'єкти регулювання – елементи інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку, які характеризують готовність і спроможність галузей або територій до використання інноваційних можливостей;

в) мета регулювання – забезпечення стійкого функціонування об'єктів, котрі формують елементи інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку.

Зміст макроекономічного регулювання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку визначається складом методів та функцій у ході підготовки та проведення інноваційно-інвестиційних заходів.

Варто зазначити, що інноваційно-інвестиційна активність в економіці залежить від відповідного клімату, під яким розуміється сукупність умов і факторів, що впливають на реалізацію інноваційно-інвестиційної політики. Створення сприятливого інноваційно-інвестиційного клімату повністю залежить від державної економічної політики.

По-перше, держава, як власник, не може самоусунутися від ролі господарського суб'єкта й організатора централізованих вкладень в інноваційно-інвестиційну сферу.

По-друге, держава повинна стимулювати попит на інноваційно-інвестиційну продукцію і відігравати роль замовника.

По-третє, інноваційно-інвестиційна активність держави буде ініціювати приріст вкладень іноземних інвесторів. Важко очікувати припливу іноземних інвестицій у країну з несприятливим інноваційно-інвестиційним кліматом, паралізованою внутрішньою інноваційно-інвестиційною активністю.

Сприятливий інноваційно-інвестиційний клімат створюється такими інструментами, як податкові стимули для капіталізації прибутку й

реінвестування доходів; розвиток вторинного ринку цінних паперів у твердих рамках; цільове використання амортизаційних фондів та іншими.

Найбільш важливим завданням інвестування інноваційної системи є розробка й використання раціонального інноваційно-інвестиційного механізму реалізації державної інноваційної політики – системи ресурсного забезпечення всього інноваційно-інвестиційного циклу, включаючи стадії розробки, поширення промислового виробництва й експлуатаційного застосування інновацій на основі як прямого фінансування, так і використання методів непрямого регулювання, орієнтованих на абсолютну й відносну економію інноваційно-інвестиційних і всіх інших видів матеріальних ресурсів учасників інноваційно-інвестиційного процесу.

В умовах дефіциту інвестиційних ресурсів фінансування інноваційної діяльності відбувається безсистемно, безконтрольно й беззвітно, тому запропоновано в роботі створення цілісної ієрархічної системи фінансування інноваційної діяльності, що включає системи інвестування інновацій комерційного характеру й державного. Вона охоплюватиме всі етапи, починаючи із процесу пошуку джерел їх формування і закінчуючи відстеженням їх подальшого руху. У результаті створення цієї системи:

- реалізується принцип системності;
- цілі кожного етапу підпорядковуються єдиній стратегічній меті – ефективності фінансування інноваційно-інвестиційної сфери;
- відбувається концентрація інноваційно-інвестиційних засобів, що потенційно спрямовуються на інноваційно-інвестиційний розвиток;
- підвищується можливість координації, маневру й контролю над мобілізацією, витратою й зворотністю вкладених засобів.

Основними вимогами до системи інвестування інновацій є наступні:

- відповідність динаміці й закономірностям загального потоку фінансових ресурсів;
- цілеспрямований характер процесу формування фінансових коштів, що стимулює інноваційну активність;
- логічний і концептуальний зв'язок усіх елементів фінансової системи як по горизонталі, так і по вертикалі, включаючи пільги у сфері податкової політики.

Необхідно розрізняти системи інвестування інновацій в цілому, інвестування інновації і державного інвестування інноваційної діяльності.

Ключовим принципом національної інноваційно-інвестиційної політики стосовно недержавних промислових підприємств є те, щоб без втручання у процес їх формування максимально підтримувати створення сприятливого економічного середовища, необхідної законодавчої бази для підвищення їх інноваційно-інвестиційної активності й надійного захисту вкладених коштів. При цьому особливої уваги державою приділяється створенню економічних умов для збільшення частки довгострокових вкладень у недержавному реальному секторі економіки за рахунок залучення недержавних джерел інвестицій.

Система інвестування інновацій загалом включає наступні елементи:

- а) джерела надходження інвестиційних засобів для здійснення процесу інвестування (процес формування);
- б) механізм акумуляції інвестиційних засобів, що надходять із різних джерел;
- в) процедура вкладення мобілізованого капіталу;
- г) механізм контролю над інвестуванням;
- д) механізм зворотності вкладених коштів.

До методів регулювання належать способи та прийоми впливу керуючої системи на керовану на різних рівнях і ланках управління. Результатами управлінської діяльності є конкретні способи та прийоми впливу на керовану систему, які у просторовому, часовому та ресурсному аспектах визначають сфери та напрями діяльності людських ресурсів, створюють механізми зацікавленості у виконанні завдань та досягненні цілей.

Для підвищення ефективності макроекономічного регулювання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку, крім загальновідомих методів (аналізу, прогнозування, оцінки, планування, організації процесів, обліку, контролю та мотивації), застосовуються й специфічні методи управління: порівняння, балансовий, індексний, факторний, функціонально-вартісного аналізу, SWOT аналіз, системний аналіз та інші.

Функції регулювання характеризують активність керуючої підсистеми.

Принципи регулювання – це вимоги об'єктивних законів управління і правила їх урахування в управлінській діяльності.

При формуванні стратегії інноваційно-інвестиційного економічного розвитку необхідно дотримуються принципів:

- досягнення балансу інтересів усіх суб'єктів державної системи;
- єдність науково-технічної та інноваційно-інвестиційної політики України;
- єдність дій різних рівнів влади;
- забезпечення різноманітності застосованих інструментів і методів;
- публічність, відкритість і передбачуваність управління.

Принцип забезпечення балансу інтересів різних суб'єктів державної системи обумовлює необхідність багатоаспектного обліку соціальних, економічних, екологічних та інших ефектів її діяльності.

Єдність різного виду політики України відображає об'єктивно існуючий взаємозв'язок і взаємозумовленість різних сфер державного регулювання в цілях, завданнях, методах і ефектах державного впливу на розвиток в Україні.

За принципом єдності дій різного рівня влади встановлюються правила взаємозалежної розробки й реалізації стратегії інноваційно-інвестиційного сталого розвитку та політики різного рівня. Його реалізація ґрунтується на чіткому розподілі обов'язків, прав і відповідальності щодо управління інноваційно-інвестиційною сферою між державними органами влади.

Принцип різноманітності інструментів і методів розвитку означає, що склад засобів, використаних органами влади й управління, повинен відображати різноманіття її цілей і завдань, специфіку стану окремих сфер і об'єктів, існуючий розподіл предметів ведення і повноважень державних органів різного рівня та відповідно, особливості їх економіко-організаційного впливу.

Публічність, відкритість і передбачуваність управління може виявлятися, зокрема, у процесі прийняття управлінських рішень на основі партисипативного підходу, що передбачає залучення в цей процес широкого кола суб'єктів державної інноваційно-інвестиційної системи, що переслідують власні інтереси й цілі, але в силу економічної та соціальної необхідності змушені координувати свої дії. Управління може бути ефективним лише за умови досягнення консенсусу між усіма суб'єктами державної інноваційно-інвестиційної системи.

До специфічних принципів макроекономічного регулювання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку, на наш погляд, належать наступні:

- сприйняття інноваційних змін усіма об'єктами, що забезпечують формування та функціонування структурних елементів інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку галузі або території;
- максимальна відповідність рівня інноваційно-інвестиційного потенціалу потребам інноваційного та інвестиційного розвитку, який характеризується необхідністю забезпечення збалансованості між потребами та можливостями інноваційно-інвестиційного розвитку;
- гуманізація управління інноваційно-інвестиційним потенціалом, що передбачає управління інноваційною культурою галузей або територій, де впроваджуються інновації;
- взаємообумовленість якісних змін елементів інноваційно-інвестиційного потенціалу, тобто якісна зміна одного з них є передумовою якісних змін інших;
- поєднання комплексного та диференційованого підходів до управління інноваційно-інвестиційним потенціалом, що передбачає застосування як єдиної політики його розвитку, так і спеціальних заходів, пов'язаних з особливостями формування кожного окремого елемента інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку;
- поєднання державних, галузевих та особистісних інтересів при розробці заходів регулювання інноваційно-інвестиційного потенціалу, що передбачає розвиток потенціалу в державних, галузевих, а також особистісних цілях на мікроекономічному рівні;
- програмно-цільове забезпечення розробки та реалізації заходів у галузі інноваційно-інвестиційного економічного розвитку, що дає змогу поєднати цілі та завдання інвестиційно-інноваційного розвитку економіки, екології та соціальної сфери на стратегічний період, із спрямованими на їх виконання конкретними заходами організаційного, технічного, наукового й

іншого характеру, їх ресурсним (фінансовим, матеріально-технічним) забезпеченням цих заходів, а також і відповідальними за їх розробку та реалізацію суб'єктами.

Макроекономічне регулювання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку має ґрунтуватися на стратегічному підході до управління. Прийняття якісних управлінських рішень неможливе без врахування і точної оцінки зовнішніх умов, в яких передбачає об'єкт управління, та які визначаються різноманітністю факторів. На думку провідних економістів, стратегічне управління є:

- а) процесом управління довгостроковими цілями, стратегією підприємства та її реалізацією;
- б) послідовним, взаємопов'язаним процесом, що спрямований на підтримку діяльності підприємства відповідно до його оточення;
- в) діяльністю, яка забезпечує створення та підтримку стратегічної відповідності між цілями організації, її потенціалом та можливостями зовнішнього середовища;
- г) управлінням потенціалом, тобто можливістю виконання будь-яких дій чи досягнення будь-яких цілей.

У цьому контексті *стратегічне управління інноваційно-інвестиційним потенціалом економічного розвитку розглядається нами як адаптивний процес створення умов для кількісних та якісних змін, котрі формують інноваційно-інвестиційний потенціал економічного розвитку, що в підсумку дасть змогу зменшити протиріччя між потребами та вимогами зовнішнього середовища і можливостями внутрішнього.*

На основі аналізу концепції стратегічного управління надається можливість систематизації та виокремлення його характерних ознак стосовно

інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку, які передбачають:

- певне поєднання системного, ситуаційного та цільового підходів до діяльності суб'єктів управління, що розглядаються як відкрита соціально-економічна система;
- орієнтацію на вивчення умов, в яких функціонують суб'єкти управління;
- створення адекватної зовнішнім та внутрішнім умовам системи стратегічного управління, які відрізняються залежно від особливостей суб'єктів управління та характеру зовнішньоекономічного середовища;
- необхідність збору та застосування баз стратегічної інформації.

Кожна модель має свій механізм управління і передбачає виконання етапів:

- а) аналіз перспектив підприємства;
- б) визначення пріоритетів і розподіл ресурсів між різними перспективними видами діяльності підприємства;
- в) аналіз можливих варіантів диверсифікації;
- г) прогноз динаміки чинників нестабільності;
- д) планування нових стратегій, що відповідають очікуваним рівням нестабільності середовища;
- е) передбачення організаційних змін і можливостей підприємства.

Варто звернути увагу на те, що вищезазначені моделі не зовсім підходять до управління інноваційно-інвестиційним потенціалом економічного розвитку, тому що більше стосуються діяльності підприємств на розвиненому ринку, де зміни зовнішнього середовища достатньо передбачувані, наявні необхідні ресурси для здійснення змін, сформоване стабільне правове поле та

виконуються «правила гри» на ринку, існує високий ступінь залучення персоналу до змін та ін. За відсутності цих вимог використання зазначених моделей без їх видозміни неможливе.

Автором запропоновано стратегічні положення макроекономічного регулювання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку (рисунок 3.7).

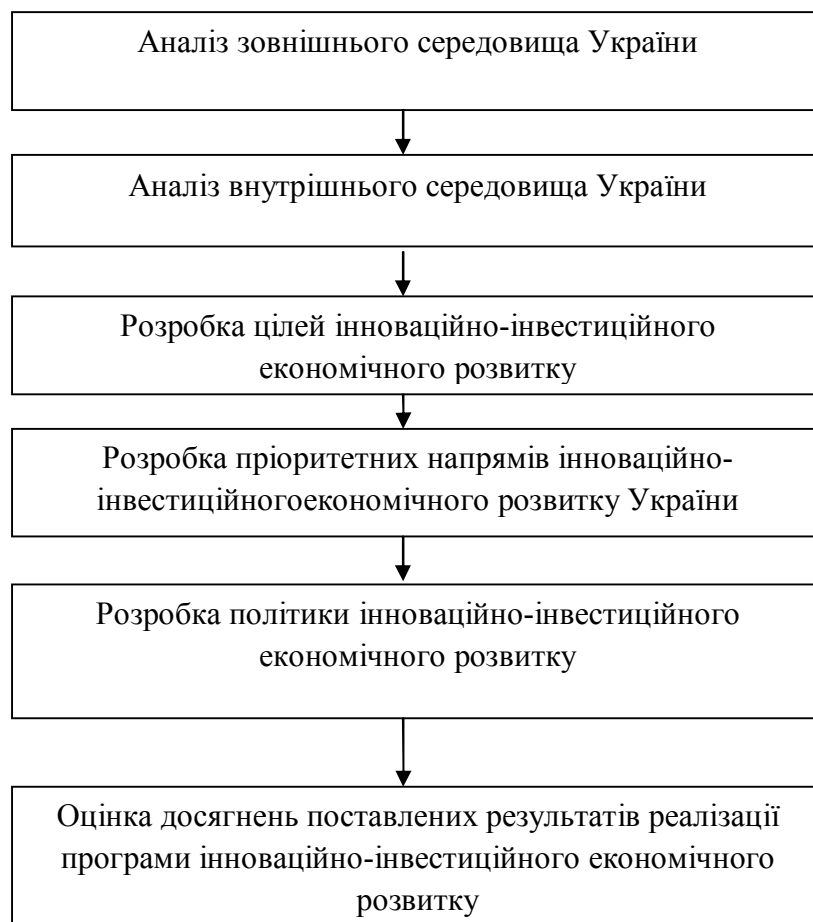

Рисунок 3.7 – Стратегічні положення інноваційно-інвестиційного економічного розвитку (розроблено автором).

Ефективність реалізації стратегічних положень інноваційно-інвестиційного сталого розвитку значною мірою залежить від формування й злагодженої діяльності системи управління в особі спеціально уповноважених

органів. У зв'язку із цим одним з основних завдань є створення адекватної стратегії інноваційно-інвестиційного економічного розвитку цілям і стратегії України, що передбачає формування спеціалізованих організаційних структур, які володіють необхідними можливостями й ресурсами з урахуванням структурно-функціональної моделі державної системи.

Для підвищення ефективності використання засобів державного бюджету при виконанні досліджень і розробок по пріоритетних напрямках особливе значення в рамках такого механізму набуває посилення ролі державного замовлення як одного з головних механізмів інноваційної політики. Державним замовленням на науково-технічну продукцію забезпечує узгодження планів проведення наукових проходжень і розробок із програмами соціально-економічного розвитку країни. Основу такого замовлення становлять державні цільові програми у сфері науки й технологій, програма переоснащення на 2010 – 2020 рр. і оборонне замовлення.

Для підвищення ефективності державних цільових програм їх формування доцільно здійснювати, по-перше, на основі принципів, визначених урядом України з урахуванням макроекономічних умов, концепції інвестиційної політики, пріоритетів і цілей соціально-економічного розвитку держави, напрямів структурної й науково-технічної політики, прогнозів розвитку загальнодержавних потреб і фінансових ресурсів, світових інноваційних трендів, результатів аналізу й прогнозу соціального та екологічного стану країни, зовнішньополітичних і зовнішньоекономічних умов, а також міжнародних домовленостей. Основний зміст державних інноваційних і науково-технічних програм становлять відібрані по конкурсу проекти створення і впровадження конкретних видів принципово нової техніки, технологій і матеріалів, досягнення практичних результатів у ході комплексних теоретичних і експериментальних досліджень. У комбінації з обов'язковою

прозорістю процедур надання держзамовлення на конкурсній основі з наступним висновком контракту на його виконання подібна практика забезпечуватиме цільовий характер і загальне підвищення ефективності використання інвестиційних ресурсів.

Обов'язковим елементом, на нашу думку, є повна відповідальність держави за недовиконання прийнятих зобов'язань, як й інших учасників інвестиційно-інноваційного процесу реалізації державних цільових програм.

Одним із потенційних джерел інвестування інноваційного розвитку повинні стати українські сировинні сектори, що нагромадили значні засоби. Для інвестування розвитку науки й інновацій держава може за прикладом Норвегії, Кувейту й Казахстану створити фонд майбутніх поколінь. У Норвегії, наприклад, нафтові компанії платять 78% податку на прибуток, 50% яких відразу надходять до цього фонду. Ці засоби могли б бути використані через численні ринкові механізми для стимулювання інвестиційної активності шляхом створення банків розвитку й у виняткових випадках прямого державного фінансування на принципах терміновості, платності й зворотності.

З метою вдосконалювання державного регулювання у сфері науки й технологій необхідно також сприяти розвитку системи державних наукових фондів, що здійснюють на конкурсній основі фінансування ініціативних наукових проектів, які відбираються власне науковим співтовариством.

Фінансування за рахунок засобів державного бюджету наукових досліджень і експериментальних розробок має здійснюватися на рівні, де забезпечується реалізація поставлених цілей і завдань, що вкрай ускладнено через відсутність подібних розрахунків. Для визначення меж цього рівня запропоновано: виконання обчислень з урахуванням світового досвіду необхідних обсягів фінансування по кожному пріоритетному напрямку, й критичної технології і співвіднесення загальної суми з реальним ВВП (за

винятком неоплаченої частини); законодавче закріплення необхідного обсягу фінансування всієї інноваційно-інвестиційної сфери (що ще більш підкреслює необхідність визначення цього поняття) з урахуванням реальної частки витрат на науку у ВВП і державному бюджеті; підвищення рівня оплати праці наукових співробітників; збільшення обсягу фінансування, необхідного для відтворення серійного виробництва створених зразків, пріоритетних напрямів і критичних технологій.

Найбільшу питому вагу в галузевій структурі економік промислово розвинених країн займають галузі соціальної сфери – охорони здоров'я, культури і т.д. Економічно найвигіднішими мають вкладення у працівника, людину. Тому нарівні з підтримкою інноваційно-інвестиційного розвитку виробничих галузей і секторів економіки необхідна пріоритетна інвестиційна підтримка цільових програм і проектів розвитку, по-перше, соціальних секторів економіки і, по-друге, безпосередньо людини.

Оскільки передбачається реалізація найважливіших інноваційних проектів державного значення, які базуються на наукових результатах світового рівня, то варто консолідувати зусилля органів державної влади й приватних інвесторів, спрямованих на організацію взаємодії із країнами-членами ЄС, СНД, іншими державами, де передбачається створення системи державної підтримки інноваційно-інвестиційної діяльності й співробітництва з європейськими країнами-партнерами. Такі проекти дають змогу створення великомасштабних високотехнологічних виробництв наукоємної конкурентоспроможної продукції, зокрема, за рахунок залучення позабюджетних засобів і приватних інвестицій. Перелік проектів формується державним органом виконавчої влади, відповідальним за проведення єдиної державної науково-технічної політики.

Головними цілями проектів є посилення позицій вітчизняної економіки на ринках товарів і послуг; зниження витрат виробництва за рахунок ресурсозбереження (у першу чергу, енергозбереження); збільшення частки продукції високого ступеня переробки; підвищення ефективності використання сировинної бази; забезпечення гнучкості виробництва.

Особливе значення набувають при цьому нові для вітчизняної економіки методи інвестування в інноваційну сферу діяльності, насамперед, оперативний і фінансовий лізинг. Останній за своїми цілями і завданнями дещо подібний до звичайної кредитної функції банківської системи, лише з тією різницею, що в кінцевому виді кредитування відбувається в натурально-речовій формі (у вигляді передачі в оренду устаткування, верстатів, машин і механізмів, замкнених технологічних ліній і т.д.). Лізингові операції можуть бути додатковою системою перспективного фінансування, в якій задіяні орендні відносини, елементи кредитного фінансування під заставу, розрахунки по боргових зобов'язаннях та інші фінансові механізми. В умовах спаду у виробничій сфері на перший план може вийти оперативний лізинг (сервіс-лізинг).

Усі заходи інвестиційної підтримки матимуть очікувану віддачу за умови, якщо вони органічно пов'язані в єдину систему. У цьому зв'язку запропоновано створення єдиного органу, відповідального за розвиток інноваційної економіки, що включає функції керування, організації й банків, просування і реклами, експертизи й контролю. Створення такої організації, що охоплює мережі регіональних відділень сприятиме вдосконаленню організаційно-економічного механізму інноваційно-інвестиційного розвитку, починаючи від перетворення науково-технічних ідей у розробки, інноваційний продукт, привабливий для інвестора, виробника і покупця та до стадії їх комерційної реалізації.

Висновки до розділу 3

1. Розвиток інноваційної діяльності забезпечує подолання кризового стану економік, зростання обсягів виробництва, вихід на нові ринки, адаптацію підприємств до нестабільного ринкового середовища, від результатів науково-технічної та інноваційної діяльності значною мірою залежить оновлення основних засобів, рівень технічної оснащеності підприємств, стан вітчизняної економіки, її конкурентоспроможність.

2. Проблема переходу на інноваційну модель розвитку не стільки науково-технічна чи організаційна, оскільки фінансова, пов'язана з пошуком шляхів використання інвестиційних ресурсів. Взаємозумовленість інновацій та інвестицій потребує розробки механізму регулювання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку.

3. Процес формування інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку включає інституційне забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності, сприяння розвитку макроекономічного середовища, захист прав іноземних та внутрішніх інвесторів, високий рівень розвитку та взаємодії ринків капіталу, робочої сили і ресурсів, первинне нагромадження капіталу тощо.

4. Авторський підходом до стратегії прийняття рішень у процесі вибору ефективного варіанта інноваційно-інвестиційного економічного розвитку по окремих завданнях передбачено оцінку можливості інноваційного економічного розвитку, активізації інвестиційної діяльності, потенційних альтернатив і формування ефективного варіанта використання потенціалу.

5. Запропонована модель вибору ефективного варіанта інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку дає змогу на основі об'єктивного аналізу чинників зовнішнього та внутрішнього середовища

передбачувати використання цього потенціалу. Аргументований розвиток інноваційно-інвестиційного потенціалу, що може відбуватися у чотирьох напрямках: відмінному (позитивному; оптимальному; адаптивному і негативному). Особливістю даної моделі визначено вибір із числа відомих суб'єктів інноваційно-інвестиційної сфери тих, функціонування яких на макроекономічному рівні забезпечує реалізацію інноваційно-інвестиційної стратегії економічного розвитку.

Результати розділу 3, отримані в ході дослідження, висвітлено у працях автора [80-83,]

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання, яке полягає у розробленні і обґрунтуванні теоретичного базису, щодо формування та ефективності використання інноваційно-інвестиційного потенціалу розвитку національної економіки за умов трансформаційних змін. Всі задачі розв'язано, сформульовано такі висновки і рекомендації:

1. Здійснено аналіз існуючих трактувань категорій потенціалу, інноваційно-інвестиційного потенціалу, на основі яких визначено поняття інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку як здатність економічної системи зі збалансованою екологічною та соціальною складовими розвитку до здійснення інноваційної діяльності за наявності сприятливого інвестиційного середовища, необхідного для безпечного функціонування та реалізації економічних інтересів через запобігання або нейтралізацію дії внутрішніх і зовнішніх загроз.

2. Визначено, що відсутність механізмів формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку унеможливорює ефективну реалізацію державної інноваційно-інвестиційної політики, основними чинниками якої є: екологічний – визначає умови й межі відновлення екологічних систем унаслідок їх експлуатації; економічний – передбачає наявність економічної системи, гармонізованої з екологічним фактором розвитку; соціальний – утверджує право людини на високий життєвий рівень в умовах екологічної безпеки й благополуччя.

3. Виділено основні пріоритетні завдання глибоких структурних трансформацій української економіки: вдосконалення системи її державного регулювання, зовнішньоекономічних зв'язків і корпоративного управління, активізацію торговельної політики, спрямованої на захист інтересів

національних виробників на міжнародному ринку, зокрема ЄС, розширення частки України в географічній структурі зовнішньої торгівлі ЄС, насамперед, шляхом розвитку наукоємних сфер послуг, галузей промисловості, підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняних товарів, товаровиробників та національної економіки в цілому.

4. Автором проаналізовано сучасний стан інноваційно-інвестиційного розвитку в Україні і його ресурсно-функціонального забезпечення, що передбачає безперервний процес пошуку, залучення, накопичення, планування, обліку і використання необхідних матеріальних, нематеріальних, технічних і технологічних, інформаційних, фінансово-економічних, інноваційних ресурсів. Таке забезпечення потребує значних витрат, які оптимізуються шляхом порівняння їх розміру з очікуваною вигодою, що визначатиметься досягнутим рівнем економічної безпеки національної економіки. Вдала комбінація стратегічних інноваційно-інвестиційних ресурсів дає змогу сформувати стійкі конкурентні переваги і забезпечити високий рівень сталого розвитку. Процеси глобалізації потребують посилення стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності, освоєння нової культури виробництва, наближення умов і оплати праці до європейських стандартів. Зважаючи на те, що якість, інноваційність (новизна), науко та інтелектоємність виробів впливає на їх конкурентоспроможність, пріоритетами державної політики щодо розвитку національної економіки визначено виробництво інновацій та активну інвестиційно-інноваційну політику.

5. Виявлено, що питома вага інвестицій у матеріальні активи становить близько 96%, а решта – у нематеріальні. Основними джерелами капітальних інвестицій є власні кошти підприємства, на які припадає 60%. В Україні інноваційна складова розвитку національної економіки охоплює організації на науково-дослідні інститути, кількість яких щороку скорочується.

Питома вага обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у структурі ВВП є низькою і має негативну динаміку.

6. Виділено основні складові інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку, а саме: значні виробничі потужності, які активно оновлюються, належать до найбільших в Європі та здатні до реалізації сучасних технологій і швидкого нарощування обсягів виробництва; великомасштабна науково-технічна система, яка включає організації, вузівські науково-технічні центри, галузеві науково-дослідні інститути, конструкторські і технологічні установи з розвиненою інфраструктурою, що задовольняє потреби інноваційно-інвестиційного розвитку економіки; наявність працівників високої кваліфікації; природні ресурси, які дають змогу виробляти конструкційні та функціональні матеріали в обсягах, достатніх для самозабезпечення замкнених технологічних циклів у промисловості.

7. Обґрунтовано пріоритети формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку: розробка та застосування механізмів довгострокового інвестування; запровадження дієвих заходів щодо підтримки спеціальних економічних зон; системний розвиток виробництва та послуг, який стосується суб'єктів господарювання всіх форм власності та розмірів; реалізація ефективних фіскальних заходів, забезпечення дієвої політики легалізації тіньових доходів населення та конверсії некримінальних тіньових капіталів; перехід від визначення пріоритетних напрямів науково-технічної діяльності за технологічними ознаками, які нині встановлюються законодавством, до більш гнучкої системи впровадження критеріїв відбору технологій та інноваційних проектів за їх функціональними особливостями тощо

8. Визначено необхідність удосконалення механізмів фінансового забезпечення та фінансового регулювання інноваційно-інвестиційного розвитку суб'єктів господарювання на сучасному етапі розвитку України. Зокрема,

покращення механізму фінансування має відбуватися за рахунок залучення власних і позикових коштів. Найбільш перспективні для інвестування галузі економіки, за якими Україна посідає провідні місця у світі: ринок ІТ, сільське господарство, виробництво автокомпонентів та альтернативну енергетику, а також умови і чинники, які впливають на нарощення інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку. Розвиток інноваційної діяльності забезпечує подолання економікою кризового стану, зростання обсягів виробництва, вихід на нові ринки, адаптацію підприємств до нестабільного ринкового середовища. Доведено, що від результатів науково-технічної та інноваційної діяльності значною мірою залежить оновлення основних засобів, рівень технічної оснащеності підприємств, стан вітчизняної економіки, її конкурентоспроможність.

9. Розроблено системно-структурну будову механізму формування інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку, який являє собою систему причинно-наслідкових та обернених зв'язків між усіма його елементами в усіх сферах національної економіки та на всіх рівнях господарювання для підвищення ефективності використання досліджуваного потенціалу.

10. Розроблено конструктивну модель механізму використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку являє собою систему взаємозалежних елементів, що включає вдосконалення нормативно-правового забезпечення, зміну економічної структури національного господарства, здійснення моніторингу діяльності суб'єктів економіки, інформаційно-аналітичного та кадрового забезпечення процесу залучення інвестиційних ресурсів, які, у свою чергу сприяють створенню, освоєнню, поширенню і використанню інноваційно-інвестиційного потенціалу, за допомогою заходів організаційного й економічного характеру для досягнення стратегічних цілей сталого соціально-економічного розвитку.

11. Побудовано матрицю вибору ефективного варіанта, що, на відміну від існуючих, дає змогу на основі об'єктивного аналізу чинників зовнішнього та внутрішнього середовища передбачувати використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку. Особливістю моделі є вибір із серед відомих суб'єктів інноваційно-інвестиційної сфери таких, функціонування яких на макроекономічному рівні забезпечує реалізацію інноваційно-інвестиційної стратегії економічного зростання.

12. Обґрунтовано, що напрямами реалізації стратегії формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку є процес підготовки, прийняття та реалізації рішень щодо формування та максимального використання сукупного потенціалу з метою ефективного розвитку галузей або територій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аверьянов В.Б. Организация государственного управления: структурно-функциональный аспект / В.Б. Аверьянов. – К.: Наукова думка, 1985. – 146 с.
2. Алимов О.М. Промисловий потенціал України: напрями ефективного розвитку / О.М. Алимов, В. М. Ємченко // Економічний Часопис – XXI. – 2003. – № 6. – С. 41–16.
3. Алимов О.М. Стратегічний потенціал – сукупні можливості національної економіки по досягненню цілей збалансованого розвитку / О.М. Алимов, В.В. Микитенко // Продуктивні сили України. – 2006. – № 1. – С. 135–151.
4. Алимов О.М. Структура промислового виробництва в системі ринкової економіки / О.М. Алимов, Н.П. Гончарова, В.В. Лобанов. – К.: ННЦ, 1999. – 56 с.
5. Алимов С.О. Реалізація стратегії макроекономічного регулювання інноваційно-інвестиційних можливостей національної промисловості / С.О. Алимов, Ю.В. Лимич // Інвестиції: практика та досвід: зб. наук. праць. – К., 2012. – Вип. 12. – С. 52–56.
6. Алимов С.О. Розробка організаційно-економічного механізму управління інноваційно-інвестиційним розвитком промисловості України / С.О. Алимов, Ю.В. Лимич // Економічні та екологічні механізми розвитку України та її регіонів. Серія «Економіка»: зб. наук. праць. – Донецьк, 2012. – Вип. 247, Т. XIII. – С. 272–280.
7. Амоша О.І. Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення / О.І. Амоша // Економіст – 2005. – №6. – С. 28–32.
8. Андреева Т.П. Україна: економічний і інвестиційний потенціал / Т.П. Андреева. – Л.: Львівська комерційна академія, 2002. – 162 с.

9. Андросова О.Ф. Трансфер технологій як інструмент реалізації інноваційної діяльності: [моногр.] / О.Ф.Андросова, А.В. Череп. – К.: Кондор, 2007. – 356 с.
10. Анискин Ю.П. Инвестиционная активность и экономический рост [Электронный ресурс] / Ю.П. Анискин // Проблемы теории и практики управления. – 2002. – № 4. – Режим доступа: http://vasilievaa.narod.ru/ptpu/15_4_02.htm.
11. Антонюк Л.Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: [моногр.] / Л.Л. Антонюк, А.М. Поручник, В.С. Савчук. – К. : КНЕУ, 2003. – 244 с.
12. Ануфрієва Є.І. Аналіз методів технологічного оновлення авіатранспортних підприємств / Є.І. Ануфрієва, Г.Ю. Кучерук // Економіка. Фінанси. Право. – 2009. – № 8. – С. 17–19.
13. Архієреєв С.І. Інноваційний потенціал України / С.І. Архієреєв, Т.В. Тарасенко. – Х. : Золоті сторінки, 2008. – 112 с.
14. Базилевич В.Д. Інтелектуальна власність : креативи метафізичного пошуку / В.Д. Базилевич, В.В. Ільїн. – К. : Знання-Прес, 2008. – 687 с.
15. Базилюк Я.Б. Конкурентоспроможність національної економіки: сутність та умови забезпечення: [моногр.] / Я.Б. Базилюк. – К.: ШСД, 2002. – 132 с.
16. Балабанов И.Т. Кратный курс инновационного менеджмента: [учеб. пособ.] / И.Т. Балабанов. – СПб.: Питер, 2000. – 350 с.
17. Балацький О.Ф. Загальні проблеми оцінки економічного потенціалу території [Електронний ресурс] : Матеріалів між нар. наук.-практ. інтернет-конф. [“Сучасний менеджмент і економічний розвиток”], (СумДУ, м. Суми, 29 лютого 2012р.) / О.Ф. Балацький. – Суми : СумДУ, 2012. – С. 5–7. – Режим доступу: <http://me.fem.sumdu.edu.ua/docs/d000.pdf>.

18. Бандура З.Л. Венчурний бізнес фінансово-промислової групи як реалізація її інноваційно-інвестиційного потенціалу / З.Л. Бандура, Б.В. Куля // Науковий вісник. – 2007. – С. 200–206.
19. Бараз В.Р. Корреляционно-регрессионный анализ связи показателей коммерческой деятельности с использованием программы Excel : [учебн. пособ.] / В.Р. Бараз. – Екатеринбург : ГОУ ВПО «УГТУ–УПИ», 2005. – 102 с.
20. Беззубко Л.В. Інноваційний потенціал / Л.В. Беззубко, С.Є. Захаров, Н.М. Свешнікова. – Донецьк: ДНАБіТ, 2008. – 202 с.
21. Белова Е.В. Методика оценки финансово-инвестиционного потенциала предприятий АПК / Е.В. Белова, Г.В. Ковальчук // Вестник Алтайского государственного аграрного университета. – 2010. – № 9. – С. 88–91.
22. Бельтюков Є.А. Проблеми формування та реалізації пріоритетів інноваційного розвитку України [Електронний ресурс] / Є.А. Бельтюков, О. В. Толмачова // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2014. – № 3, (3). – С. 17-20. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vchnu_ekon_2014_3\(3\)_4.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vchnu_ekon_2014_3(3)_4.pdf)
23. Бережна І.Ю. Теоретико-економічні підходи до обґрунтування змісту інвестиційного потенціалу / І.Ю. Бережна // Держава та регіони. Серія: «Економіка та підприємництво». – 2010. – № 6. – С. 258–263..
24. Білорус О.Г. Глобальний сталий розвиток : [моногр.] / О.Г. Білорус, Ю.М. Мацейко. – К. : КНЕУ, 2006. – 488 с.
25. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент: [учеб. Курс] / И.А. Бланк. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – К.: Эльга: Ника-Центр, 2004. – 550 с.
26. Блех Ю. Инвестиционные расчеты: модели и методы оценки инвестиционных проектов / Ю. Блех, У. Гете; [пер. с нем.]. – Калининград: Янтарный сказ, 1997. – 235 с.
27. Большая Советская Энциклопедия / [ред. Б.А. Введенский]. – М. : Советская энциклопедия, 1975. – Т. 20, (30). – 428 с.

28. Большой энциклопедический словарь / [ред. А.М. Прохоров]. – СПб. : Большая Рос. энцикл., 2000. – 1456 с.
29. Бородина Е.С. Человеческий капитал как основной источник экономического роста / Е.С. Бородина // Экономика Украины. – 2003. – № 7. – С. 48–53.
30. Борщ Л.М. Інвестування: теорія і практика: [Навч. посіб.] / Л.М. Борщ. – К.: Знання, 2005. – 470 с.
31. Бочаров В.В. Инвестиционный менеджмент / В.В. Бочаров. – СПб. : Питер, 2000. – 151с.
32. Бочаров В.В. Финансово-кредитные методы регулирования рынка инвестиций / В.В. Бочаров. – М.: Финансы и статистика, 1993. – 144с.
33. Боярко І.М. Оцінка інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання / І.М. Боярко // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 7. – С. 90–99.
34. Бунтовский С.Ю. К вопросу о создании условий развития инновационной деятельности : Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. [“Напрями і моделі трансформації інноваційної діяльності у контексті міжнародної інтеграції”], (НАН України. Ін-т економіки пром-сті, м. Донецьк, 18–19 жовтня 2007 р.) / С.Ю. Бунтовский. – Донецьк: ІЕП НАНУ, 2007. – С. 47.
35. Бурлака В. Пріоритети інноваційного розвитку в українській економіці / В. Бурлака // Діловий вісник. – 2010. – №1. – С. 13.
36. Велика К.В. Розвиток інноваційно-орієнтованого промислового підприємства: фінансове та організаційне забезпечення: [моногр.] / К.В.Велика, Т.І. Черкасова. – Луганськ: Видавництво «Ноулідж», 2013. – 160 с.
37. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел]. – К.; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2003. – 1440 с.
38. Верналій З.С. Фінансова безпека України в контексті глобалізації інвестиційних процесів / З. Варналій // Банківська справа. – С., 2001. – № 3. – С. 54–56.

39. Вівчар О.Й. Інноваційна діяльність в Україні та напрямки її розвитку / О.Й. Вівчар, Н.М. Паранька // Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. праць. – Львів, 2011. – Вип. 21, (9). – С. 183–187.
40. Волощук Л.О. Оценка целесообразности инвестирования инновационных изменений / Л.О. Волощук // Економіка розвитку. – 2005. – № 2, (34). – С.26–29.
41. Галушко Є.С. Підвищення ефективності використання інноваційного потенціалу в умовах переходу до ринкових відносин (на прикладі промислових підприємств Донбасу) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.02 «Підприємництво, менеджмент та маркетинг» / Є. С. Галушко. – Донецьк, 1999. – 23 с.
42. Геєць В.М. Інноваційні перспективи України: [моногр.] / В.М. Геєць, В.П. Семиноженко. – Х.: Константа, 2006. – 272 с.
43. Глобальний індекс конкурентоспроможності [Електронний ресурс] / World Economic Forum. – Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2012-2013>. – Доступно на 10.04.2015. – Назва з екрана.
44. Гражевська Н.І. Методологічні орієнтири синергетичного підходу в економічних дослідженнях / Н.І. Гражевська // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2013. – №146. – С. 26–29.
45. Грішнова О.А. Організаційно-економічний механізм управління інтелектуалізацією трудової діяльності / О.А. Грішнова, О.В. Василик // Вісник Прикарпатського університету. Економіка: Зб. наук. пр. – 2008. – Вип. 6. – С. 22–27.
46. Гунський Б.В. Інвестиційні процеси в глобальному середовищі: [моногр.] / Б.В. Гунський – К.: Наукова думка, 1998. – 231 с.
47. Гусаков М.И. Формирование потенциала инновационного развития / М.И. Гусаков // Экономист. – 1999. – № 2. – С. 3–38.

48. Данилишин Б.М. Інвестиційна політика в Україні : [моногр.] / Б.М. Данилишин, М.Х. Корецький, О.І. Дацій. – Донецьк : Юго–Восток, Лтд, 2006. – 292 с.
49. Данько М.С. Інноваційний потенціал у промисловості України / М.С. Данько // Економіст. – 1999. – № 10. – С. 26–32.
50. Державний департамент інтелектуальної власності. Річний звіт за 2013 рік: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.sdip.gov.ua/t/dosman>. – Доступно на 15.04.2015. – Назва з екрана.
51. Джулінська С.П. Потенціал інноваційно-інвестиційного ринку України / С.П. Джулінська // Облік і фінанси АПК. – 2010. – №4. – 144 с.
52. Драчук Ю.З. Удосконалення економічних механізмів управління сучасними системами підприємств, корпорацій, галузей, регіонів, країн: [моногр.] / Ю.З. Драчук; [за заг. ред. В.Я. Швеця, Ю.З. Драчука]. – Дніпропетровськ: ДВНЗ «НГУ», 2014. – С. 206-214.
53. Дучинська Н.І. Нагромадження капіталу як основа інноваційного розвитку економіки / Н.І. Дучинська // Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. Економіка: зб. наук. пр. – Вип. 93. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2007. – С. 7–10.
54. Егоров А.И. Институционализм: инвестиционный потенциал: формирование и реализация / А.И. Егоров. – Х., 2007. – 188 с.
55. Економіка знань та її перспективи для України : [моногр.] / [за ред. акад. НАН України В.М. Гейця]. – К. : Ін-т екон. прогноз., 2005. – 168 с.
56. Економічна криза в Україні: виміри, ризики, перспективи / [Я.А. Жаліло, О.С. Бабанін, Я.В. Белінська та ін.]. – К. : НІСД, 2009. – 142 с.
57. Євдокимов Ф.І. Дослідження категорії «економічний потенціал промислового підприємства» / Ф.І. Євдокимов, О.В. Мізіна // Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна: зб. наук. пр. – 2004. – Вип. 75. – С. 54–59.
58. Єщенко П.С. Економічне зростання без розвитку: причини і шляхи інноваційного перетворення економіки [Електронний ресурс] / П.С. Єщенко //

Економіка України. – 2013. – №10. – С. 4–20. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/EkUk_2013_10_2.pdf

59. Жуков М.Ю. Методика оценки инвестиционной привлекательности предприятий и групп предприятий / М.Ю. Жуков // Вестник Сибирского государственного аэрокосмического университета им. академика М. Ф. Решетнева. – 2010. – № 4. – С. 200–204.

60. Забарна Е.М. Інноваційно–інвестиційний фактор економічного розвитку України / Забарна Е.М. – О. : Ін-т проблем ринку та екон.-екол. дослід. НАН України, 2006. – 304 с.

61. Задніпрянна Т.С. Інвестиційний потенціал промислових підприємств та регіонів і його вплив на інноваційну діяльність / Т.С. Задніпрянна // Економіка промисловості. – 2010. – № 1. – С. 102–104. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/econpr_2010_1_17.pdf

62. Закон України «Про інноваційну діяльність» : від 04.07.2002 № 40-IV за станом на 05.12.2012 : [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – Оф. вид. від 2002 р., № 36, ст. 266. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.

63. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» : від 08.09.2011 № 3715-VI за станом на 05.12.2012 : [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – Оф. вид. Від 2012 р. № 19-20, ст. 166. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>

64. Занфіров В.А. Державне регулювання соціально-економічного розвитку регіону: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. управ : спец. 25.00.02 «Механізм державного управління» / В.А. Занфіров. – К., 2006. – 20 с.

65. Засоби і методи системно-комплексного оцінювання прогнозування параметрів стратегічного потенціалу сталого розвитку України / В.В. Микитенко, В.І. Барканов // Соціальні аспекти розвитку регіонів України: зб. наук. праць. – Херсон, 2010. – Вип. 1. – С. 127–139.

66. Затонацька Т.Г. Стратегія нарощування інвестиційного потенціалу національної економіки / Т.Г. Затонацька, В.Л. Осецький // Фінанси України. – 2006. – № 7. – С. 38–49.

67. Захарченко В.И. Инновационное развитие в Украине: наука, технология, практика : [моногр.] / В.И. Захарченко, Н.Н. Меркулов, Л.В. Ширяева. – Одесса: Печатный дом, Фаворит. – 2011. – 598 с.

68. Зянько В.В. Інноваційне підприємництво: сутність, механізми і форми розвитку: [Моногр.] / В.В. Зянько. – Вінниця: УНІВЕРСУМ, 2008. – 397 с.

69. Инвестиционная привлекательность экономических систем: подходы к оценке и возможности их совершенствования [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://investment2.ru>. – Доступно на 30.12.2014. – Назва з екрана.

70. Іваницький О.О. Господарський механізм у системі державного регулювання економіки [Електронний ресурс] / О.О. Іваницький, В.В. Косенко // Актуальні проблеми державного управління. – 2008. – № 2. – С. 119-126. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/apdy_2008_2_17.pdf

71. Ільяшенко С.М. Менеджмент і маркетинг інновацій: [Моногр.] / С.М. Ільяшенко. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. – 616 с.

72. Інвестування : [підруч.] / [В.М. Гриньова, В.О. Коюда, Т.І. Лепейко, О.П. Коюда]. – К.: Знання, 2008. – 452 с.

73. Інноваційна спроможність та технологічна готовність української економіки у міжнародних порівняннях [Електронний ресурс] // Оф. сайт Українського інституту науково-технічної і економічної інформації. – Режим доступу: http://www.uitei.kiev.ua/viewpage.php?page_id=432. – Доступно на 30.04.2015. – Назва з екрана.

74. Інноваційна стратегія українських реформ / [А.С. Гальчинський, В.М. Геєць, А.К. Кінах, В.П. Семиноженко]. – К.: Знання України, 2002. – 336 с.

75. Інноваційний менеджмент : [навч. посіб.] / [за ред. В. О. Василенка]. – К. : ЦУЛ Фенікс, 2003. – 440 с.
76. Капітан І.Б. Формування структури інноваційного потенціалу підприємств і управління його розвитком / І.Б. Капітан // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 12, (66). – С. 130–137.
77. Корнілова І. Сутність інноваційного потенціалу організації та основні підходи до його оцінки / І. Корнілова, Л. Шаповалова // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка. – 2008. – № 99–100. – С. 41–44.
78. Климова К.І. Архівна наука в Україні: "період випробувань" / К.І. Климова // Архіви України. – 2012. – № 5, (281). – С. 197–221.
79. Ковтуненко К.В. Роль учасників інноваційної діяльності в процесі використання інноваційних розробок / К.В. Ковтуненко // Економіка харчової промисловості: зб. наук. пр. – Одеса, 2013. – Вип. 2, (18). – С. 63–66.
80. Козаченко Г.В. Організаційно-економічний механізм як інструмент управління підприємством / Г.В. Козаченко // Економіка. Менеджмент. Підприємство. – 2003. – № 11. – С. 5-7.
81. Кокурин Д.И. Инновационная деятельность / Д.И. Кокурин. – М.: Экзамен, 2001. – 575с.
82. Комлик М.О. Активізація інвестиційних процесів – шлях до інтенсивного розвитку виробництва / М.О. Комлик // Наукові вісті НТУУ «КПІ». – 2003. – № 2, (28). – С.5–14.
83. Кравченко С.И. Исследование сущности инновационного потенциала / С.И. Кравченко, И.С. Кладченко // Научные труды ДонНТУ. Серия экономическая: зб. наук. пр. – 2003. – Вып. 68. – С. 88–96.
84. Комчатних О.В. Графоаналітичний метод оцінки інноваційного потенціалу підприємства / О.В. Комчатних // Вісник Національного транспортного університету. – 2014. – № 30, (2). – С. 104–110..

85. Кузьмінський В.О. Управління інноваційно-інвестиційним потенціалом фінансово-промислових груп: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.02.03. «Організація управління, планування і регулювання економікою» / В.О. Кузьмінський. – К., 2004. – 20 с.

86. Лапин Е.В. Экономический потенциал предприятия: [моногр.] / Е.В. Лапин. – Сумы : Университ. книга, 2002. – 310 с.

87. Лимич Ю.В. Економічні умови та чинники формування й нарощення інноваційно-інвестиційного потенціалу промисловості / Ю.В. Лимич // Сталий розвиток економіки. – 2012. – № 3. – С. 197-202.

88. Лимич Ю.В. Інноваційно-інвестиційна політика сталого розвитку : Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. [“Формування та ефективність використання фінансових ресурсів в економічній діяльності”], (Чернігів, 11-12 квітня 2014р.) / Ю.В. Лимич. – Чернігів: Гельветика, 2014. – С. 249-251.

89. Лимич Ю.В. Інноваційно-інвестиційні процеси як чинник розвитку промисловості : Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. [“Проблеми забезпечення сталої економіки в країні”], (Донецьк, 21-22 вересня 2012 р.) / Ю.В. Лимич. – Д.: Перспектива, 2012. – С. 43–45.

90. Лимич Ю.В. Інституціоналізація інноваційно-інвестиційної трансформації реального сектору економіки України / Ю.В. Лимич, С.І. Матюшенко // Соціально-економічний розвиток регіонів у контексті міжнародної інтеграції. – 2011. – № 2. – С. 128-134.

91. Лимич Ю.В. Напрями інвестування промисловості України : Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. [“Сталий розвиток підприємств, регіонів, країн”], (НГУ, Донецьк, 5-7 листопада 2012р.) / Ю.В. Лимич. – Д.: НГУ, 2012. – С. 87-89.

92. Лимич Ю.В. Напрями реалізації стратегії макроекономічного регулювання інноваційно-інвестиційного потенціалу сталого розвитку : Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. [“Розвиток національної економіки: теорія і практика”], (ДВНЗ Прикарпатський національний університет імені

Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, 3-4 квітня 2015р.) / Ю.В. Лимич. – Тернопіль: Крок, 2015. – С. 221-223.

93. Лимич Ю.В. Оптимізація моделі макроекономічного регулювання інноваційно-інвестиційних можливостей національної промисловості / Ю.В. Лимич // Економічний часопис - XXI. – 2013. – № 3-4, (2). – С. 32-36.

94. Лимич Ю.В. Організаційно-економічний механізм використання інноваційно-інвестиційного потенціалу сталого розвитку / Ю.В. Лимич // Вісник Донецького державного університету управління. – 2014. – № 1, (67). – С. 201-208.

95. Лимич Ю.В. Організаційно-економічний механізм регулювання інвестиційних можливостей національної промисловості / Ю.В. Лимич // Інноваційна економіка. – 2012. – № 9, (35). – С. 119-124.

96. Лимич Ю.В. Організаційно-економічний механізм управління інноваційно-інвестиційним розвитком промисловості України: Матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф. [“Глобальні та локальні проблеми економіки: шляхи їх вирішення”], (Київ, 2-3 листопада 2012 р.) / Ю.В. Лимич. – К.: Аналітичний центр «Нова Економіка», 2012. – С. 53-55.

97. Лимич Ю.В. Пріоритети державного регулювання інвестиційних можливостей національної промисловості : Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. [“Економічні підсумки 2012 року: досягнення і перспективи”], (Сімферополь, 1-2 грудня 2012 р.) / Ю.В. Лимич – Сімф.: Economics, 2012. – С. 17-19.

98. Лимич Ю.В. Пріоритети макроекономічного регулювання інвестиційних можливостей національної промисловості / Ю.В. Лимич // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Серія Економічні науки. – 2011. – № 2, (42); Т.1, Ч.2. – С. 260-267.

99. Лимич Ю.В. Ресурсно-функціональне забезпечення цільових орієнтирів розвитку національної промисловості / В.В. Микитенко, Ю.В. Лимич

// Український соціум: наука–освіта–виробництво: Зб. наук. праць. – К.: 2012. – Вип. 3. – С. 118-130.

100. Лимич Ю.В. Сучасні пріоритети державного регулювання інноваційно-інвестиційних можливостей національної промисловості : Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. [“Сучасна економічна наука: теорія та практика”], (Одеса, 26-27 жовтня 2012 р.) / Ю.В. Лимич. – О: ЦЕДР, 2012. – С. 77-80.

101. Лимич Ю.В. Умови та чинники формування й нарощення інноваційно-інвестиційного потенціалу національної промисловості : Матеріали XIX Міжнар. наук.-практ. конф. [“Економіка: сучасні проблеми та перспективи розвитку”], (Львов, 27-26 жовтня 2012 р.) / Ю.В. Лимич. – Л.: ЛЕФ, 2012. – С.59-62.

102. Лимич Ю.В. Управління інноваційно-інвестиційним потенціалом сталого розвитку : Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. [“Транснаціоналізація економічних систем: тенденції та перспективи розвитку”], (Миколаїв, 18 квітня 2014р.) / Ю.В. Лимич – Миколаїв: Видавничий дім «Гельветика», 2014. – С. 83-85.

103. Лисенко Ю.О. Організаційно-економічний механізм управління підприємством / Ю.О. Лисенко, П.О. Єгоров // Економіка України. – 1997. – № 1. – С. 86–87.

104. Лисин К.Б. Инновационный потенциал как фактор развития / Б. Лисин, В.Н. Фридлянов // Инновации. – 2002. – № 7. – С. 25.

105. Левченко Ю.Г. Сутність та складові інноваційного потенціалу підприємства : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. [“Управління сучасним підприємством”], (НУХТ, Київ, 22-23 березня 2012р.) / Ю.Г. Левченко – К.: НУХТ. – 2012. – С. 205-206.

106. Лисюк В.М. Стратегія розвитку промислового комплексу регіону (орієнтири, ресурси, обмеження) : [моногр.] / В.М. Лисюк; [за ред. Б.В. Буркинського]. – О.: ІПРЕЕД НАНУ, 2008. – 321 с.

107. Лицур І.М. Еколого-економічні проблеми просторової організації лісового комплексу України: [моногр.] / І.М. Лицур. – К.: РВПС України НАН України, 2010. – 320 с.

108. Лицур І.М. Сталий чи екологічнобезпечний розвиток лісового господарства : матеріали доп. Міжнар. наук.-практ. конф. [“Економічні проблеми сталого розвитку”], (СумДУ, м. Суми, 3–5.04.2012 р.) / І.М. Лицур, В.В. Цимбалюк – Суми : СумДУ, 2012. – Т.1. – С. 95 – 97.

109. Лицур І.М. Територіальна організація лісового комплексу України в умовах трансформації продуктивних сил: автореф. дис. на здобуття наук. ступення д. екон. наук: спец. 08.00.06 «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища» / І.М. Лицур. – К., 2010. – 39 с.

110. Лицур І.М. Чинники формування інноваційно-інвестиційної політики сталого розвитку [Електронний ресурс] / І.М. Лицур, Ю.В. Лимич // Ефективна економіка. – 2013. – №9. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2299>

111. Лук'янець О.В. Рівень економічної свободи України / О.В. Лук'янець // Фінансовий простір. – 2012. – № 3, (7). – С. 49–53.

112. Лукінов І.І. Економічні трансформації (наприкінці ХХ сторіччя) / І.І. Лукінов. – К., ІЕ НАН України, 1997. – 456 с.

113. Лымыч Ю.В. Проблемы и перспективы развития промышленности Украины / Ю.В. Лымыч // Российское предпринимательство. – 2013. – № 6, (228). – С. 13–19.

114. Макуха С.М. Інноваційність іноземних інвестицій – чинник модернізації перехідної економіки / С.М. Макуха // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. – 2011. – № 2, (5). – С. 30–40.

115. Малюта Л.Я. Економічний механізм активізації інноваційної діяльності підприємств сільськогосподарського машинобудування: дис. канд. екон. наук. : 08.00.04 / Л.Я. Малюта. – Тернопіль, 2011. – 184 с.

116. Малютін О.К. Концепція поліпшення інвестиційного клімату в Україні / О.К. Малютін // Фінанси України. – 2008. – №11. – С. 64–74.
117. Марченко Е.М. К вопросу об оценке инновационного потенциала / Е.М. Марченко, М.В. Разумова // ВлГУ. – 2007. – № 18. – С.16.
118. Мешко Н.П. Інвестиційно-інноваційний потенціал регіону: критерії оцінки та проблеми формування / Н.П. Мешко // Економічний простір. – 2008. – № 10. – С. 78–88.
119. Микитенко В.В. Алгоритм макроекономічного регулювання по досягненню національною промисловістю цільових орієнтирів інноваційного розвитку / В.В. Микитенко, Л.С. Ладонько // Економічна кібернетика. – 2010. – № 1–2. – С. 51–67.
120. Микитенко В.В. Методологічні підходи з обґрунтування і прогнозування прогресивних технологічних систем у промисловості / О.М. Алимов, В.В. Микитенко // Економіка промисловості. – 2003. – № 4, (22) – С. 48–57.
121. Микитенко В.В. Феноменологічні альтернативи економічного зростання України: [моногр.] / Б.М. Данилишин, В.В. Микитенко. – К.: РВПС України НАН України, Нічлава, 2008. – Т. 1, (2). – С. 336.
122. Микитюк П.П. Інноваційна діяльність: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / П.П. Микитюк, Б.Г. Сенів. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 392 с.
123. Наказ «Про науково-технічну раду при Міністерстві економічного розвитку і торгівлі України» станом на 19 червня 2014 року № 727 [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України (МФУ) – Оф. вид. № 320 від 13.03.2012. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ME120355.html.
124. Намлієва Н.В. Регламентация системы управления инвестиционным потенциалом предприятий [Електронний ресурс] : Материалы Междунар. интернет-конф. [«Современное состояние и перспективы развития финансового

права»], (г. Ирпень, 28 окт. 2009 г.) / Н.В. Намлієва. – Режим доступу : <http://ndi-fp.asta.edu.ua/conf/index.php?topic=47.0>. – Доступно на 20.04.2015. – Назва з екрана.

125. Наролина Ю.В. Инвестиционный потенциал и инвестиционный риск как основные оставляющие инвестиционной привлекательности региона / Ю.В. Наролина // Вестник Тамбовского университета. Серия: Гуманитарные науки. – 2009. – № 12, Т. 80. – С. 137–143.

126. Національна парадигма сталого розвитку України / [за заг. ред. Б.Є. Патона]. – К.: Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», 2012. – 72 с.

127. Національний інвестиційний потенціал як фундамент економічного зростання в Україні : матеріали 13 засідання «круглого столу» [«Безпека економічних трансформацій»], (7 лют. 2001 р.). – К., 2001. – 96 с.

128. Николаев А.И. Инновационное развитие и инновационная культура / А.И. Николаев // Наука и наукознание. – 2001. – № 2. – С. 54–65.

129. Нойбауэр Х. Инновационная деятельность на малых и средних предприятиях / Х. Нойбауэр // Проблемы теории и практики управления. – 2002. – № 3. – С. 65–67.

130. Онишко С.В. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку : монографія / С.В. Онишко. – Ірпінь : Нац. акад. ДПС України, 2004. – 434 с.

131. Онишко С.В. Фінансовий потенціал інноваційного розвитку економіки / С.В. Онишко // Фінанси України. – 2003. – № 6. – С. 74.

132. Офіційний сайт Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrproject.gov.ua>

133. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>

134. Офіційний сайт Інституту економіки та прогнозування Національної академії наук України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ief.org.ua>

135. Офіційний сайт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ier.com.ua>

136. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>

137. Офіційний сайт Науково-дослідного економічного інституту Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ndei.me.gov.ua>

138. Паламарчук В.О. Господарський механізм: його місце і роль у системі державного регулювання суспільного виробництва // Держава та регіони. Економіка та підприємство. – 2001. – №3. – С.50-56.

139. Папп Н.В. Особливості формування інноваційного потенціалу регіону : матеріали V Міжнар. наук.–практ. конф. [“Наука в інформаційному просторі”], (30–31 жовт. 2009 р.) / Н.В. Папп. – Дніпропетровськ : Біла К.О., 2009. – Т. 1, (6). – С. 68–70.

140. Парламентські слухання "Економічна політика України: актуальні питання" / [ред. С.І. Гуренко, В.А. Дем'яохін] // Відомості верховної ради України. – К.: Парламентське видавництво, 2004. – 112 с.

141. Пересада А.А. Інвестування : [Навч. посіб.] / А.А. Пересада. – К.: КНЕУ, 2004. – 249 с.

142. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом: [моногр.] / А.А. Пересада. – К.: Лібра, 2002. – 294 с.

143. Петрович Й.М. Інноваційний потенціал управління організацією: [моногр.] / Й.М. Петрович, Л.М. Прокопишин-Рашкевич. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2010. – 184 с.

144. Покатаєва К.П. Теоретичні основи визначення категорій «інвестиційний потенціал» та «інвестиційна привабливість» / К.П. Покатаєва //

Коммунальное хозяйство городов. Серия «Технические науки» : сб. науч.-техн. тр. – Харьков, 2007. – Вип. 75. – С. 262–268.

145. Приймаченко Д.В. Інституціональний механізм формування та реалізації митної політики / Д.В. Приймаченко // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 11. – С. 17–20.

146. Проблемы управления инновационным развитием предприятий у транзитивной экономике : [моногр.] / [за заг. ред. С.М. Ілляшенка]. – Суми : Університет. книга, 2005. – 582 с.

147. Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект / [ред. Ю.В. Макогон и др.] // Сборник научных. – Донецк : ДонНУ, 2008. – Ч. 1. – 463 с.

148. Прокопенко І.А. Деякі аспекти фіскального регулювання залучення іноземних інвестицій в Україну : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. до 90-річчя навч. закл. НУДПСУ [“Гармонізація оподаткування в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів”], (м. Ірпінь, 17–18.03.2011 р.) / І.А. Прокопенко. – Ірпінь: ДПАУ, НУДПСУ, 2011. – Ч. 1, (2). – 331 с.

149. Прощаликіна А.М. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності в Україні / А.М. Прощаликіна // Вісник Черкаського університету. – 2010. – № 177. – С.48–57.

150. Прушківський В.Г. Проблеми інвестиційної політики та інновацій національної економіки (економіко-екологічний аспект) / В.Г. Прушківський, Т.Г. Сиволап // Економічний простір: зб. наук. праць. – Дніпропетровськ, 2011. – Вип. 47. – С. 115–123.

151. Рынок: Бизнес. Коммерция. Экономика : [толковый терминологический словарь] / В.А. Калашников; [под общ. ред. А.П. Дашкова]. – М. : Маркетинг, 1998. – 403 с.

152. Секретарюк В.В. Экономическая теория: [Учебник для вузов] / [С.В. Мочерный, В.Н. Некрасов, В.Н. Овчинников, В.В. Секретарюк]. – М.: ПРИОР, 2000. – 211с.

153. Словарь иностранных слов с приложениями / [ред. В. Бутромеев]. – М.: Престиж книга; РИПОЛ Классик, 2006. – 544 с.
154. Соболев В.М. Менеджмент в области инвестиций и персонала: особенности в переходной экономике / В.М. Соболев, В.Е. Шердяков. – Х. : Бизнес-Информ, 1996. – 176 с.
155. Статистичний щорічник України за 2013 рік / держ. служб. стат. України. – К: Консультант, 2013. – 575 с.
156. Степаненко Н.В. Джерела та проблеми фінансування інноваційної діяльності в Україні / Н.В. Степаненко // Прометей. – 2010. – №2. – С. 54–59.
157. "Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів" : [Парламентські слухання] / ред. В.І. Полохала // Відомості Верховної Ради України. – К.: Парламентське видавництво, 2009. – 16 с.
158. Скопненко О.І. Сучасний словник іншомовних слів / О.І. Скопненко, Т.В. Цимбалюк. – К. : Довіра, 2006. – 789 с.
159. Тимошенко Н.Ю. Аспекти управління інтелектуальним потенціалом промислових підприємств / Н.Ю. Тимошенко // Економічний вісник НТУУ «КПІ». Менеджмент організації: Зб. наук. праць. – 2010. – С. 133-136.
160. Тлумачний словник української мови / [За ред. В.С. Калашника]. – Харків: Прапор, 2002. – 992 с.
161. Туріяньська М.М. Інвестиційні джерела: [моногр.] / [за заг. ред. М.М. Туріяньська]. – Донецьк: Юго-Восток, Лтд, 2004. – 317 с.
162. Указ Президента України «Про Міністерство економічного розвитку і торгівлі України» : за станом на 18.12.2013 № 689/2013 : [Електроний ресурс. – Оф. вид. від 31.05.2011 № 634/2011. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/634/2011>.
163. Україна. Погляд у XXI століття. – К.: Комп'ютерні системи, 1998. – 35 с.

164. Ульянченко О.В. Інноваційно-інвестиційна діяльність як основа сталого розвитку економіки держави / О.В. Ульянченко / Вісник Мукачівського державного університету. Серія Економіка. – 2015. – № 1. – С. 52–64.
165. Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка / О.С. Федонін. – К. : КНЕУ, 2006. – 316 с.
166. Федулова Л.І. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика : [Моногр.] / [Л.І. Федулова, В.П. Александрова, Ю.М. Бажал, М.С. Данько, І.С. Кузнєцова т.ін.]. – К.: Основа, 2005. – 549 с.
167. Філіппова С.В. Особливості процесу комерціалізації інноваційних розробок промислового підприємства : [моногр.] / С.В. Філіппова, Ю.В. Ковтуненко. – Луганськ: Вид-во «Ноулідж», 2013. – 214 с.
168. Харічков С.К. Наукові засади розробки стратегії сталого розвитку України : [моногр.] / [Б.В. Буркинський, С.К. Харічков, Л.Є. Купінець, т.ін.]. – О.: ІПРЕЕД НАНУ, ІППЕ, 2012. – 713 с.
169. Царенко О.В. Методологічні аспекти формування конкурентних переваг галузі / О.В. Царенко // Інвестиції : практика та досвід. – 2009. – № 3. – С. 40–44.
170. Шевченко О.В. Інвестиційна активність регіонів України: вплив на економічне зростання / О.В. Шевченко // Стратегічні пріоритети. – 2009. – № 1, (10). – С. 175–181.
171. Шинкарук Л.В. Прогнозні оцінки розвитку національної економіки в умовах створення ЗВТ з ЄС / Л.В. Шинкарук, О.А. Герасімова, І.В. Барановська // Економіка і прогнозування. – 2013. – № 3. – С. 38–58.
172. Шляга О.В. Напрями активізації інвестиційно-інноваційних процесів / О.В. Шляга // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»: зб. наук. праць. – Х., 2009. – Вип. 34. – С. 141–149.
173. Шумпетер Й.А. Теорія економічного розвитку / Й.А. Шумпетер. – М.: Директ-медіа, 2007. – 400 с.

174. Щеглюк С.Д. Механізми стимулювання інноваційної діяльності і концентрації ресурсів економіки регіону / С.Д. Щеглюк // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2009. – № 5, Т. 1. – С. 87–93.

175. Экономический потенциал развитого социализма / [под ред. Б.М. Мочалова]. – М. : Экономика, 1982. – 175 с.

176. Юхновський І.В. Відтворення інноваційно-інвестиційного потенціалу ринкової економіки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.01. «Економічна теорія та історія економічної думки» / Юхновський І.В. – К., 2012. – 20 с.

177. Юхновський І.В. Сутність та структура інноваційно-інвестиційного потенціалу економіки: основні підходи та напрями формування / І.В. Юхновський // Український соціум. – 2010. – № 2. – С. 159–171.

178. Яковенко Р.В. Інноваційна діяльність в Україні: проблеми та перспективи / Р.В. Яковенко, А.М. Чернега // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки: зб. наук. пр. – Кіровоград, 2012. – Вип. 22, (2). – С. 434-439.

179. Яковец Ю.В. Инновации: теория, механизм, государственное регулирование / Ю.В. Яковец, В.И. Кушлин, А.Н. Козырев. – М.: РАГС, 2000. – 298 с.

180. Alchian A. Economic Forces at Work / A. Alchian. – Indianapolis, 1977. – 246 p.

181. Arun Motianey. Super Cycles: The New Economic Force Transforming Global Markets and Investment Strategy / Arun Motianey. – McGraw-Hill, 2010. – 304 p.

182. Bernard Baumohl. The Secrets of Economic Indicators: Hidden Clues to Future Economic Trends and Investment Opportunities / Bernard Baumohl. – 2nd Edition. – Pearson Prentice Hall, 2007. – 243 p.

183. Bob Litterman. *Modern Investment Management: An Equilibrium Approach* / Bob Litterman. – Wiley, 2003. – 648 p.
184. Charles P. Jones. *Investments: Analysis and Management* / Charles P. Jones. – 9 edition. – Wiley, 2001. – 656 p.
185. Charles Parker Jones. *Investments: Analysis and Management* / Charles Parker Jones. – 11 edition. – Wiley, 2009. – 640 p.
186. Chris Bilton. *Creative Strategy: Reconnecting Business and Innovation* / Chris Bilton, Stephen Cummings. – Wiley-Blackwell, 2010. – 286 p.
187. Claire Nauwelaers. *Innovation Policy in Europe: Measurement and Strategy* / Claire Nauwelaers, Rene Wintjes. – Edward Elgar Pub., 2008. – 295 p.
188. Dan Sullivan. *Industry Transformers Strategic Coach Inc.* / Dan Sullivan. – Edward Elgar Pub., 2008. – 219 p.
189. David Dreman. *Contrarian Investment Strategies: The Psychological Edge* / David Dreman. – Free Press, 2012. – pp. 256.
190. Frank J. *The Theory and Practice of Investment Management: Asset Allocation, Valuation, Portfolio Construction, and Strategies* / Frank J. Fabozzi CFA, Harry M. Markowitz. – 2 edition. – Wiley, 2011. – 467 p.
191. Fred Gault. *Innovation Strategies for a Global Economy: Development, Implementation, Measurement and Management* / Fred Gault. – Edward Elgar Pub., 2010. – 211 p.
192. Geoffrey Hirt. *Fundamentals of Investment Management (McGraw-Hill/Irwin Series in Finance, Insurance and Real Estate)* / Geoffrey Hirt, Stanley Block. – 10 edition. – McGraw-Hill/Irwin, 2011. – 688 p.
193. George S. Yip. *Total Global Strategy* / George S. Yip, G. Tomas M. Hult. – 3rd Edition. – Prentice Hall, 2011. – 320 p.
194. *Economics of Industry: [Навч. посіб.]* / [Г.В. Черевко, Ф.В. Горбонос, Г.Б. Іваницька, Н.Ф. Павленчик]. – Л. : Априорі, 2004. – 382 с.
195. *Economic and Mathematical Modeling: [Навч. посібн.]* / К.А. Мамонов, Б.Г. Скоков, Н.Ф. Чечетова. – Харків: ХНАМГ, 2009. – 231 с.

196. Jeanne C. Meister. *The 2020 Workplace: How Innovative Companies Attract, Develop, and Keep Tomorrow's Employees Today* / Jeanne C. Meister, Raric Willyerd. – HarperBusiness, 2010. – 30 p.
197. Mark Dodgson. *The Management of Technological Innovation: Strategy and Practice* / Mark Dodgson, David M. Gann, Amnion Salter. – 2 edition. – Oxford University Press, 2008. – 384 p.
198. Melissa A. Schilling. *Strategic Management of Technological Innovation* / Melissa A. – 3 edition. – McGraw-Hill/Irwin, 2009. – 320 p.
199. Michael E. Porter. *Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors* / Michael E. Porter. – Free Press, 1998. – 397 p.
200. Michael W. Peng. *Business Strategies In Transition Economies (International Business series)* / Michael W. Peng. – SAGE Publications, 1999. – 344 p.
201. Murray Millson. *The Strategy of Managing Innovation and Technology* / Murray Millson, David Wilemon. – Prentice Hall, 2007. – 1008 p.
202. Nelener D. *Service Science Research, Strategy and Innovation: Dynamic Knowledge Management Methods* / D. Nelener. – IGI Global, 2012. – 356 p.
203. Oswald A.J. Mascarenhas. *Business Transformation Strategies: The Strategic Leader as Innovation Manager (Response Books)* / Oswald A.J. – Sage Publications Pvt. Ltd, 2011. – 668 p.
204. Paul Hawken. *Natural Capitalism: Creating the Next Industrial Revolution* / Paul Hawken. – Back Bay Books, 2000. – 396 p.
205. Purnendu Tripathi. *Cases on Innovations in Educational Marketing: Transnational and Technologic: Strategies* / Purnendu Tripathi, Siran Mukerji. – IGI Global, 2011. – 350 p.
206. *R&D and Innovation System in Asia. Science and Technologies Policy Division // OECD.* – 2009. – p. 17.
207. Rao K.P. *The Economics of Transaction costs. Theory, Methods and Application* / Rao K.P. – New York, 2003. – 195 p.

208. Robert E. Johnston Jr. *The Power of Strategy Innovation* / Robert E. Johnston Jr., J. Douglas Bate. – AMACOM, 2007. – 288 p.
209. Sally Jones. *Principles of Taxation for Business and Investment Planning* / Sally Jones, Shelley Rhoades-Calanach. – 15 edition. – McGraw-Hill/Irwin, 2011. – 640 p.
210. Wards Deming. *The New Economics for Industry* / Wards Deming. – MIT Press, 2000. – 266 p.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Види потенціалу економічного розвитку на засадах сталості , критерії та показники його оцінювання*

<i>Вид потенціалу</i>	<i>Критерії оцінювання</i>	<i>Показники оцінювання</i>
Економічний	Економічні	Скорочення дефіциту бюджету сектору державного управління. Стабілізація державного боргу як частки ВВП. Збільшення частки капітальних видатків зведеного бюджету. Зниження рівня інфляції, стабільний курс гривні. Відсутність повноважень на місцевому рівні, що не забезпечені ресурсом. Зростання частки власних доходів у загальному фонді місцевих бюджетів
Інноваційний		Частота й ефективність упровадження інновацій. Потенціал суб'єктів господарювання щодо розробки інновацій
Природно-ресурсний		Якість екосистеми. Еколого-геоморфологічні ризики та кризові геоморфологічні ситуації
Фінансовий		Податкова база
Інвестиційний		Інвестиційна активність (інтенсивність залучення довгострокових інвестицій). Інвестиційний ризик (імовірність неповної реалізації інвестиційного потенціалу внаслідок дії об'єктивних несприятливих умов, що формують вірогідність фінансових втрат).
Технологічний		Оновлення обладнання і технологій. Упровадження високопродуктивного обладнання, сучасного і гнучкого в застосуванні. Освоєння маловідходних, економічних і екологічно орієнтованих технологій виробництва
Соціальний	Соціальні	Ступінь розв'язання власне соціальних проблем. Рівень включення соціальної політики в механізм економічного зростання. Ступінь задоволення, відповідний психологічний стан людини, упевненість у своєму майбутньому.
Інтелектуальний та кадровий		Навчання і перепідготовка кадрів. Стимулювання творчої праці, у т.ч. раціоналізаторської та винахідницької діяльності. Формування ефективних організаційних структур управління
Науково-дослідний		Активізація науково-дослідної діяльності, розширення обсягів її фінансування. Створення проектно орієнтованих матричних структур управління і відповідних колективів, які спеціалізуються на найбільш перспективних напрямках науково-дослідної діяльності.
Екологічний	Екологічні	Динаміка забруднення навколишнього природного середовища

*Джерело: систематизовано автором

ДОДАТОК Б

Таблиця Б-1 – Вихідні дані для кореляційно-регресійного аналізу : Надання інших послуг, млн. грн.

Роки	Обсяг реалізованої продукції(товарів та послуг)	Капітальні інвестиції	Розрахункові величини				
			$X_t - X_{\text{сер.}}$	$(X_t - X_{\text{сер.}})^2$	$Y_t - Y_{\text{сер.}}$	$(Y_t - Y_{\text{сер.}})^2$	$(X_t - X_{\text{сер.}}) \cdot (Y_t - Y_{\text{сер.}})$
	Y_t	X_t					
2007	3509,7	845,4	143,83	20686,66	-2395,24	5737188,34	-344504,36
2008	3126	972,5	270,93	73402,29	-2778,94	7722523,40	-752895,02
2009	2538,3	537,5	-164,07	26919,43	-3366,64	11334284,13	552369,90
2010	2292,8	669	-32,57	1060,90	-3612,14	13047576,02	117652,65
2011	11758,6	1196,2	494,63	244657,42	5853,66	34265301,95	2895386,07
2012	8852,6	459,9	-241,67	58405,08	2947,66	8688682,63	-712364,51
2013	9256,6	230,5	-471,07	221908,29	3351,66	11233605,60	-1578869,92
Всього	41334,60	4911,00	0,00	647040,07	0,00	92029162,08	176774,82
Середнє значення	5904,94	701,57					

*Джерело: складено автором на основі даних Державної служби статистики України [115].

Таблиця Б-2 – Вихідні дані для кореляційно-регресійного аналізу : Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок, млн. грн.

Роки	Обсяг реалізованої продукції(товарів та послуг)	Капітальні інвестиції	Розрахункові величини				
			$X_i - X_{\text{сеп.}}$	$(X_i - X_{\text{сеп.}})^2$	$Y_i - Y_{\text{сеп.}}$	$(Y_i - Y_{\text{сеп.}})^2$	$(X_i - X_{\text{сеп.}}) \cdot (Y_i - Y_{\text{сеп.}})$
2007	6636,9	4061	1018,21	1036760,33	-3439,07	11827212,29	-3501711,658
2008	8949,5	5420	2377,21	5651147,76	-1126,47	1268937,88	-2677863,972
2009	17008,1	3808	765,21	585552,90	6932,13	48054406,53	5304563,813
2010	2789,8	1004,4	-2038,39	4155016,32	-7286,17	53088294,09	14852027,75
2011	12158	1520,1	-1522,69	2318571,78	2082,03	4334842,97	-3170275,162
2012	9032,6	2845,8	-196,99	38803,37	-1043,37	1088623,94	205529,2661
2013	13956,9	2640,2	-402,59	162075,26	3880,93	15061606,58	-1562406,401
Всього	70531,80	21299,50	0,00	13947927,73	0,00	134723924,27	9449863,64
Середнє значення	10075,97	3042,79					

*Джерело: складено автором на основі даних Державної служби статистики України [115].

Таблиця Б-3 – Вихідні дані для кореляційно-регресійного аналізу: охорона здоров'я та надання соціальної допомоги, млн. грн.

Роки	Обсяг реалізованої продукції(товарів та послуг)	Капітальні інвестиції	Розрахункові величини				
			Y_i	X_i	$X_i - X_{\text{сеп.}}$	$(X_i - X_{\text{сеп.}})^2$	$Y_i - Y_{\text{сеп.}}$
2007	35947	2518	-48,93	2394,01	18221,7	332030350,89	-891561,75
2008	46519	3531	964,07	929433,72	28793,7	829077159,69	27759183,49
2009	5764,8	1932	-634,93	403134,29	-11960,5	143053560,25	7594063,18
2010	6523,1	2295	-271,93	73945,15	-11202,2	125489284,84	3046198,24
2011	8568,1	2424,7	-142,23	20228,97	-9157,2	83854311,84	1302415,47
2012	9873,4	3111,1	544,17	296122,54	-7851,9	61652333,61	-4272779,64
2013	10881,7	2156,7	-410,23	168287,48	-6843,6	46834860,96	2807440,25
Всього	124077,1	17968,50	0,00	1893546,15	0,00	1621991862,08	37344959,25
Середнє значення	17725,3	2566,93					

*Джерело: складено автором на основі даних Державної служби статистики України [115].

Таблиця Б-4 – Вихідні дані для кореляційно-регресійного аналізу: освіта, млн. грн.

Роки	Обсяг реалізованої продукції(товарів та послуг)	Капітальні інвестиції	Розрахункові величини				
			Y_i	X_i	$X_i - X_{\text{сер.}}$	$(X_i - X_{\text{сер.}})^2$	$Y_i - Y_{\text{сер.}}$
2007	46083	1651	-87,94	7733,95	29180,8	851519088,64	-2566242,926
2008	62213	2322	583,06	339955,63	45310,8	2053068596,64	26418785,59
2009	1622,6	1484	-254,94	64995,86	-15279,6	233466176,16	3895424,88
2010	1552,2	1935,1	196,16	38477,62	-15350	235622500,00	-3011012,143
2011	1997,7	2223,9	484,96	235183,43	-14904,5	222144120,25	-7228043,736
2012	2356,5	1502,7	-236,24	55810,69	-14545,7	211577388,49	3436317,727
2013	2490,4	1053,9	-685,04	469283,72	-14411,8	207699979,24	9872700,649
Всього	118315,4	12172,6	0,00	1211440,90	0,00	4015097849,42	30817930,04
Середнє значення	16902,2	1738,943					

*Джерело: складено автором на основі даних Державної служби статистики України [115].

Таблиця Б-5 – Вихідні дані для кореляційно-регресійного аналізу: операції з нерухомим майном, млн. грн.

Роки	Обсяг реалізованої продукції(товарів та послуг)	Капітальні інвестиції	Розрахункові величини				
			Y_i	X_i	$X_i - X_{\text{сер.}}$	$(X_i - X_{\text{сер.}})^2$	$Y_i - Y_{\text{сер.}}$
2007	16926,8	5041	-5566,96	30991011,83	-44419,51	960442814272498,00	247281532,34
2008	14618,4	7037	-3570,96	12751734,92	-46727,91	2183497973,49	166863379,29
2009	188053,4	8850	-1757,96	3090413,32	126707,09	16054685570,21	-222745626,38
2010	56482,9	10263,9	-344,06	118375,32	-4863,41	23652798,51	1673292,42
2011	28804,3	15265,4	4657,44	21691773,97	-32542,01	1058982693,77	-151562571,99
2012	63020,4	13773,6	3165,64	10021294,70	1674,09	2802562,98	5299557,48
2013	61518	14024,8	3416,84	11674815,11	171,69	29475,98	586623,11
Всього	429424,20	74255,7	0,00	90339419,16	0,00	960462137923573,00	47396186,26
Середнє значення	61346,31	10607,96					

*Джерело: складено автором на основі даних Державної служби статистики України [115].

Таблиця Б-6 – Вихідні дані для кореляційно-регресійного аналізу: фінансова та страхова діяльність, млн. грн.

Роки	Обсяг реалізованої продукції(товарів та послуг)	Капітальні інвестиції	Розрахункові величини				
			Y_i	X_i	$X_i - X_{\text{сер.}}$	$(X_i - X_{\text{сер.}})^2$	$Y_i - Y_{\text{сер.}}$
2007	90456,7	4165	-1281,96	1643414,12	-50488,21	2549059781,76	64723726,93
2008	100123,6	4636	-810,96	657651,49	-40821,31	1666379700,01	33104336,40
2009	111319,6	3359	-2087,96	4359565,03	-29625,31	877659246,53	61856386,57
2010	256827,9	5883	436,04	190133,37	115882,99	13428866378,06	50529948,19
2011	168346,1	6033,2	586,24	343680,69	27401,19	750824978,55	16063749,40
2012	165844,5	7369,4	1922,44	3695786,54	24899,59	619989368,74	47868030,70
2013	93696	6683,1	1236,14	1528049,16	-47248,91	2232459901,18	-58406407,90
Всього	986614,4	38128,7	0,00	12418280,4	0,00	22125239354,83	215739770,29
Середнє значення	140944,9143	5446,957					

*Джерело: складено автором на основі даних Державної служби статистики України [115].

Таблиця Б-7 – Вихідні дані для кореляційно-регресійного аналізу: транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність, млн. грн.

Роки	Обсяг реалізованої продукції(товарів та послуг)	Капітальні інвестиції	Розрахункові величини				
			Y_i	X_i	$X_i - X_{\text{сеп.}}$	$(X_i - X_{\text{сеп.}})^2$	$Y_i - Y_{\text{сеп.}}$
2007	155074	29709	3418,79	11688095,76	-37106,26	1376874319,15	-126858341,8
2008	174985	32558	6267,79	39285137,76	-17195,26	295676868,21	-107776187,1
2009	171240	24555	-1735,21	3010968,62	-20940,26	438494369,21	36335833,34
2010	143791,5	19591,7	-6698,51	44870093,64	-48388,76	2341471817,83	324132781
2011	246741,2	25976,6	-313,61	98353,92	54560,94	2976896485,46	-17111091,12
2012	228906,6	32807,9	6517,69	42480227,07	36726,34	1348824259,66	239370760,2
2013	224523,5	18833,3	-7456,91	55605570,66	32343,24	1046085358,52	-241180789,7
Всього	1345261,8	184031,5	0,00	197038447,4 3	0,00	9824323478,04	106912964,77
Середнє значення	192180,2571	26290,21					

*Джерело: складено автором на основі даних Державної служби статистики України [115].

Таблиця Б-8 – Вихідні дані для кореляційно-регресійного аналізу: сільське, лісове та рибне господарство, млн. грн.

Роки	Обсяг реалізованої продукції(товарів та послуг)	Капітальні інвестиції	Розрахункові величини				
			Y_i	X_i	$X_i - X_{\text{сер.}}$	$(X_i - X_{\text{сер.}})^2$	$Y_i - Y_{\text{сер.}}$
2007	113149	9519	-3747,79	14045897,76	-14745,27	217423029,50	55262117,61
2008	154445	6890	-6376,79	40663396,05	26550,73	704941187,7	-169308306,7
2009	65804,7	9382	-3884,79	15091560,05	-62089,57	3855114880,18	241204680,1
2010	99891,4	11567,5	-1699,29	2887571,94	-28002,87	784160808,2	47584879,38
2011	128359,4	17039	3772,21	14229600,62	465,13	216344,59	1754564,642
2012	167332,5	19411	6144,21	37751369,19	39438,23	1555373873	242316927,4
2013	166277,9	19059	5792,21	33549746,33	38383,63	1473302942,31	222326201,7
Всього	895259,9	92867,5	0,00	158219141,9 3	0,00	8590533065,35	641141064,2
Середнє значення	127894,271	13266,79					

*Джерело: складено автором на основі даних Державної служби статистики України [115].

Таблиця Б-9 – Вихідні дані для кореляційно-регресійного аналізу: постачання електроенергії, газу, млн. грн.

Роки	Обсяг реалізованої продукції(товарів та послуг)	Капітальні інвестиції	Розрахункові величини				
			Y_i	X_i	$X_i - X_{\text{сер.}}$	$(X_i - X_{\text{сер.}})^2$	$Y_i - Y_{\text{сер.}}$
2007	130565,4	7345,6	-9470,30	89686582,09	-108979,41	11876512738,06	1032067747,11
2008	162813,7	10874,7	-5941,20	35297857,44	-76731,11	5887663899,53	455874896,19
2009	180041,5	7050,1	-9765,80	95370849,64	-59503,31	3540644410,98	581097466,65
2010	221808,4	9680,7	-7135,20	50911079,04	-17736,41	314580391,71	126552863,21
2011	295164,8	21136	4320,10	18663264,01	55619,99	3093582810,86	240283900,28
2012	344067,1	27134	10318,10	106463187,6	104522,29	10924908210,94	1078471396,23
2013	342352,8	34490,2	17674,30	312380880,5	102807,99	10569481926,63	1817059181,91
Всього	1676813,70	117711,3	0,00	708773700,3	0,00	46207374388,71	5331407451,59
Середнє значення	239544,81	16815,9					

*Джерело: складено автором на основі даних Державної служби статистики України [115].

Таблиця Б-10 – Вихідні дані для кореляційно-регресійного аналізу: промисловість (постачання електроенергії, газу), млн. грн.

Роки	Обсяг реалізованої продукції(товарів та послуг)	Капітальні інвестиції	Розрахункові величини				
			Y_i	X_i	$X_i - X_{\text{сеп.}}$	$(X_i - X_{\text{сеп.}})^2$	$Y_i - Y_{\text{сеп.}}$
2007	576098,6	56995,4	-5267,97	27751522,97	-224179,44	50256422599,74	1180970899,84
2008	797895,3	65743,3	3479,93	12109902,86	-2382,74	5677463,52	-8291774,947
2009	626509,1	50607,9	-11655,47	135850014,2 2	-173768,94	30195645501,69	2025358949
2010	93742,3	47044,6	-15218,77	231611003,8 0	-706535,74	499192755934,70	10752605977
2011	1182653,1	68010,3	5746,93	33027188,01	382375,06	146210684325,00	2197482141
2012	1173550,6	76338,6	14075,23	198112059,3 4	373272,56	139332401915,97	5253896561
2013	1151497,3	71103,5	8840,13	78147873,16	351219,26	123354966587,98	3104823390
Всього	5601946,3	435843,6	0,00	716609564,3 5	0,00	988548554328,60	24506846142
Середнє значення	800278,0429	62263,37					

*Джерело: складено автором на основі даних Державної служби статистики України [115].

Таблиця Б-11 – Вихідні дані для кореляційно-регресійного аналізу: будівництво, млн. грн.

Роки	Обсяг реалізованої продукції(товарів та послуг)	Капітальні інвестиції	Розрахункові величини				
			Y_i	X_i	$X_i - X_{\text{сер.}}$	$(X_i - X_{\text{сер.}})^2$	$Y_i - Y_{\text{сер.}}$
2007	94307	28107	-1144,285714	1309389,80	8197,73	67202753,73	-9380543,69
2008	112911	12469	-16782,28571	281645113,80	26801,73	718332654,4	-449794266,52
2009	10970,1	5325	-23926,28571	572467148,08	-75139,17	5645895082,97	1797801283,93
2010	96725,3	32790,3	3539,014286	12524622,11	10616,03	112700062,63	37570276,77
2011	113944,3	34855	5603,714286	31401613,80	27835,03	774788815,6	155979547,25
2012	159430,4	44894,9	15643,61429	244722667,92	73321,13	5375987894,99	1147007454,36
2013	14476,8	46317,8	17066,51429	291265909,86	-71632,47	5131210962,97	-1222516596,96
Всього	602764,9	204759	0	1435336465,37	0	17826118227,27	1456667155,15
Середнє значення	86109,27143	29251,29					

*Джерело: складено автором на основі даних Державної служби статистики України [115]

Таблиця Б-12 – Вихідні дані для кореляційно-регресійного аналізу: оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів, млн. грн.

Роки	Обсяг реалізованої продукції(товарів та послуг)	Капітальні інвестиції	Розрахункові величини				
			Y_i	X_i	$X_i - X_{\text{сер.}}$	$(X_i - X_{\text{сер.}})^2$	$Y_i - Y_{\text{сер.}}$
2007	137149	17778	-3222,21	10382664,90	-1046456,93	1095072103355,15	3371908464,63
2008	182411	24695	3694,79	13651441,47	-1001194,93	1002391284997,15	-3699200719,30
2009	1267553,8	14091	-6909,21	47737242,05	83947,87	7047245117,39	-580013832,53
2010	1406132,7	18867,5	-2132,71	4548470,22	222526,77	49518164002,42	-474586024,38
2011	1725858,4	24389,8	3389,59	11489291,31	542252,47	294037742770,39	1838011230,69
2012	1783736,9	24800,7	3800,49	14443691,66	600130,97	360157182867,80	2280789183,61
2013	1782399,7	22379,5	1379,29	1902429,08	598793,77	358553980701,65	825907694,73
Всього	8285241,5	147001,5	0,00	104155230,7	0,00	3166777703811,95	3562815997,46
Середнє значення	1183605,929	21000,21					

*Джерело: складено автором на основі даних Державної служби статистики України [115]

ДОДАТОК В

Таблиця В-1 – Прогноз результатів діяльності АПК України на 2015 рік за варіантами інвестиційної програми, млн грн.

Показник	Варіант інвестування		
	1	2	3
1	2	3	4
<i>Прогноз прибутків і збитків</i>	<i>Математичне очікування</i>	<i>Математичне очікування</i>	<i>Математичне очікування</i>
Чистий дохід від реалізації	1836068	1913931	1842961
Собівартість продукції	1404556	1420053	1403265
Прибуток до виплати податків і відсотків	431512	493877	439696
Відсотки за кредит на фінансовий результат	0	0	0
Чистий прибуток	302058	345714	307155
<i>Прогноз грошових потоків</i>	<i>Математичне очікування</i>	<i>Математичне очікування</i>	<i>Математичне очікування</i>
Амортизація	129311	126561	118561
Чистий прибуток	302058	345714	307155
Плановані дивіденди	4790	4790	4790
Відсотки за кредит із чистого прибутку	0	0	0
Чистий прибуток	426579	467485	420926
Відсотки за кредит на фінансовий результат	0	0	0
Чистий прибуток	302058	345714	307155
<i>Прогноз грошових потоків</i>	<i>Математичне очікування</i>	<i>Математичне очікування</i>	<i>Математичне очікування</i>
Амортизація	129311	126561	118561
Чистий прибуток	302058	345714	307155
Плановані дивіденди	4790	4790	4790
Відсотки за кредит із чистого прибутку	0	0	0
Чистий прибуток	426579	467485	420926
Необхідна сума інвестицій	267256	181000	0
Зміна дебіторської заборгованості	-1	4	-4
Зміна кредиторської заборгованості	9633	922	-4

Продовження таблиці В-1

1	2	3	4
Приріст короткострокових кредитів	0	0	0
Приріст довгострокових кредитів	0	0	0
Сальдо грошового потоку	168957	287403	420926
Імовірність негативного сальдо грошового потоку, %	0	0	0
Макс. можливий приріст кредиторської заборгованості	0	0	0
Макс. можливий приріст короткострокових кредитів	16714	0	0
Макс. можливий приріст довгострокових кредитів	425419	442128	442136
Точка граничних інвестицій	442133	442128	442136
Прогнозний баланс для випадків, коли інвестиційна програма виконана	<i>Математичне очікування</i>	<i>Математичне очікування</i>	<i>Математичне очікування</i>
Активи	3783156	3818101	3778616
Поза оборотні активи	2212020	2159770	2007770
Оборотні активи	1571136	1658331	1770846
Запаси	258572	227572	206572
Дебіторська заборгованість	713046	713051	713043
Кошти	599518	717708	851231
Пасиви	3783156	3818101	3778616
Власний капітал	2871648	2915304	2876745
Довгострокові кредити	22791	22791	22791
Короткострокові кредити	47382	47382	47382
Кредиторська заборгованість	828827	820116	819190
Інші короткострокові пасиви	12508	12508	12508
Фінансові коефіцієнти:			
власний капітал / позиковий капітал		3,23	3,19
поточна ліквідність	1,7	1,88	2,01
забезпечення власними обіговими коштами	0,42	0,46	0,49
рентабельність власного капіталу	0,06	0,06	0,06
коефіцієнт автономії	0,76	0,76	0,76
грошовий потік/позикові засоби	0,41	0,52	0,47

ФЕДЕРАЦІЯ ПРОФЕСІЙНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

АКАДЕМІЯ ПРАЦІ,
СОЦІАЛЬНИХ ВІДНОСИН
І ТУРИЗМУ

ACADEMY OF LABOR,
SOCIAL RELATIONS
AND TOURISM

03680, Україна, МСП, Київ –187,
Велика Окружна дорога, 3
тел./факс (044) 522-49-40
E- mail: info@socosvita.kiev.ua

3, Velyka Okruzhna doroha,
03680, Kyiv, Ukraine
tel./fax (38044) 522-49-40
E- mail: info@socosvita.kiev.ua

Розрахунковий рахунок № 26003056102549 у ПАТ «КБ «Приватбанк» Філія «КиївСіті» МФО 380775, код ЄДРПОУ 04641405
Свідоцтво про реєстрацію платника ПДВ №200124012, індивідуальний податковий номер платника ПДВ 046414026091

06.04.2015р., № 01/16-111

На № _____ від _____

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор Академії праці, соціальних відносин і туризму

доктор філософських наук, професор
[Signature] В.В. Буяшенко
6.06.2015 року

АКТ

про впровадження результатів дисертаційного дослідження Лимич Юлії Василівни
на тему «Механізми формування та використання інноваційно-інвестиційного
потенціалу економічного розвитку» в навчальний процес факультету економіки,
соціальних технологій і туризму Академії праці, соціальних технологій і туризму

Комісія в складі: завідувача кафедри економіки підприємства та менеджменту
доктора економічних наук, професора, заслуженого економіста України М.Ю. Коденської,
кандидата економічних наук, доктора технічних наук, професора Л.А. Тімашової, кандидата
економічних наук, доцента кафедри Н.М. Василець склали цей акт, який підтверджує, що
дисертацію Ю.В. Лимич на тему: «Механізми формування та використання інноваційно-
інвестиційного потенціалу економічного розвитку» виконано відповідно до пріоритетних
напрямків наукових досліджень Академії та кафедральної наукової теми: «Проблеми
стратегічного управління та інноваційного розвитку підприємств» (державний
реєстраційний номер 0111U001971), а її результати використовуються в навчальному
процесі факультету економіки, соціальних технологій і туризму при вивченні навчальних
дисциплін «Бізнес планування», «Корпоративне управління» у науково-дослідній роботі студентів та аспірантів.

Завідувач кафедри
д.е.н. професор

[Signature]

М. Ю. Коденська

професор кафедри
д.т.н. доцент

[Signature]

Л. А. Тімашова

доцент кафедри

[Signature]

[Signature]

Підпис *[Signature]*
Василець Н.М.
ЗАСВІДЧУЮ:
Начальник відділу правового
та кадрового забезпечення
"06." 04.15 р.

Підпис *[Signature]*
ЗАСВІДЧУЮ:
Начальник відділу правового
та кадрового забезпечення
"06." 04.15 р.

000111

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ»
(ДУ ІЕПСР НАН України)

бульвар Тараса Шевченка, 60, м. Київ, 01032, Україна, тел.: (044) 486-91-27, факс: (044) 486-06-79

18.03.2015р. № 01-11/93
 На № _____ від _____

ДОВІДКА

дана Лимич Юлії Василівні, здобувачу ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України» про те, що підготовлена ним дисертаційна робота на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук «Механізми формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку» за спеціальністю 08.00.03. – «Економіка та управління національним господарством» пов'язана з планами наукових досліджень ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України», зокрема за темами фундаментальних досліджень: П-1-11(01) – Формування стратегічного потенціалу сталого розвитку України (№ держреєстрації 0111U000324); П-2-12(8) – Формування системи оцінювання потенціалу сталого розвитку України (№ держреєстрації 0111U010578).

В межах виконання цих тем дисертантом розроблено методологічні, методичні та практичні підходи щодо обґрунтування механізму формування та використання інноваційно-інвестиційного потенціалу економічного розвитку (підстава: витяг з протоколу №10 засідання відділу стратегічного потенціалу сталого розвитку від 2 жовтня 2014 року).

Учений секретар ДУ ІЕПСР НАН України
 к.е.н., с.н.с.

А.О. Коваленко

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України
Науково-дослідний економічний інститут

Україна 01103, м.Київ
 бульв. Дружби Народів, 28
 www.ndei.me.gov.ua

тел.: +38 044 529-03-25
 факс: +38 044 529-42-81
 e-mail: admin@eco-in.kiev.ua

20.06.2014 № 1/114
 на № _____ від _____

*Про впровадження
 результатів дослідження
 Лимич Ю. В.*

ДОВІДКА

Науково-аналітичні матеріали щодо залучення інвестицій в екологоорієнтовані проекти та сектори економіки, а також стосовно використовуваних у світі підходів до оцінювання прогресу на шляху до «зеленої» економіки, підготовлені Лимич Юлією Василівною, використані у звіті на тему: «Дослідження трансформації національних економік у рамках реалізації «зеленого» курсу та оцінювання його впливу на економічний і соціальний розвиток (комплексна тема)» (№ 8-14, державний реєстраційний номер 0114U004207, с. 40-50).

Звіт схвалено на засіданні Вченої ради НДЕІ (протокол № 5 від 18.06.2014 року) та передано для практичного використання Міністерству економічного розвитку і торгівлі України.

**Заступник директора з наукової роботи
 д-р екон. наук, професор**

О. С. Чмир

004408